EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 3.9.2025
COM(2025) 356 final

ANNEX 6

BIJLAGE

bij

Voorstel voor een besluit van de Raad

betreffende de ondertekening, namens de Europese Unie, en de voorlopige toepassing van de Partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en de Zuidelijke Gemeenschappelijke Markt, de Argentijnse Republiek, de Federale Republiek Brazilië, de Republiek Paraguay en de Republiek ten oosten van de Uruguay, anderzijds

BIJLAGE 18-A

EUROPESE UNIE

LIJST VAN VERBINTENISSEN INZAKE GRENSOVERSCHRIJDENDE DIENSTVERLENING OVEREENKOMSTIG DE ARTIKELEN 18.3 EN 18.4

1. In onderstaande lijst van verbintenissen zijn de dienstensectoren opgenomen die overeenkomstig de artikelen 18.3 en 18.4 zijn geliberaliseerd, en zijn, door middel van voorbehouden, de beperkingen inzake markttoegang en nationale behandeling gespecificeerd die gelden voor diensten en dienstverleners uit ondertekenende Mercosur-staten in die sectoren. De onderstaande lijst bestaat uit twee kolommen die respectievelijk de volgende elementen bevatten:

   a) de sector of subsector waarin de Europese Unie de verbintenis is aangegaan, en de reikwijdte van de liberalisering waarop de voorbehouden van toepassing zijn; en

   b) een beschrijving van de toepasselijke voorbehouden.

2. De Europese Unie gaat geen verbintenissen aan voor grensoverschrijdende dienstverlening in sectoren of subsectoren die onder deel III van deze overeenkomst vallen en niet in deze bijlage zijn vermeld.

3. Voor de toepassing van deze bijlage wordt bij de identificatie van afzonderlijke sectoren en subsectoren verstaan onder:

   a) “CPC”: de voorlopige “Central Products Classification” (centrale productenclassificatie) zoals gedefinieerd in artikel 9.3, punt c); en

   b) “CPC ver. 1.0”: de “Central Products Classification”, zoals vastgesteld in de Statistical Papers van het statistisch bureau der Verenigde Naties, serie M, nr. 77, CPC ver. 1.0, 1998.

4. De lijst in deze bijlage omvat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatie-eisen en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures die geen beperking vormen in de zin van respectievelijk artikel 18.3 of 18.4. Deze maatregelen (bijvoorbeeld een vergunningsverplichting, universeledienstverplichting, verplichte erkenning van kwalificaties in gereglementeerde sectoren en verplichting om specifieke examens (inclusief taalexamens) af te leggen), zijn steeds van toepassing op diensten en dienstverleners uit een ondertekenende Mercosur-staat, ook al zijn zij niet in de lijst opgenomen.

5. Onderstaande lijst doet geen afbreuk aan de haalbaarheid van grensoverschrijdende dienstverlening zoals gedefinieerd in artikel 18.2, punt b), in bepaalde dienstensectoren en -subsectoren, noch aan overheidsmonopolies en exclusieve rechten als beschreven in de lijst van verbintenissen inzake vestiging.

6. De Europese Unie gaat al naar gelang de lidstaat onderscheiden verbintenissen aan met betrekking tot markttoegang als bedoeld in artikel 18.3.

7. Voor alle duidelijkheid: de verplichting voor de Europese Unie om nationale behandeling toe te kennen, houdt geen vereiste in van uitbreiding tot natuurlijke of rechtspersonen uit een ondertekenende Mercosur-staat, van de behandeling die in een lidstaat van de Europese Unie, op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie of van op grond van dat Verdrag genomen maatregelen, met inbegrip van de uitvoering van dat Verdrag of van maatregelen in de lidstaten van de Europese Unie, wordt toegekend aan:

   a) natuurlijke personen of ingezetenen van een lidstaat van de Europese Unie, of

b) rechtspersonen opgericht of georganiseerd naar het recht van een andere lidstaat van de Europese Unie of van de Europese Unie en die hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging in een van haar lidstaten hebben.

Een dergelijke nationale behandeling wordt toegekend aan rechtspersonen die zijn opgericht of georganiseerd naar het recht van een andere lidstaat of de Europese Unie en die hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging in een lidstaat van de Europese Unie hebben, met inbegrip van de rechtspersonen die eigendom zijn van of onder zeggenschap staan van natuurlijke of rechtspersonen uit een ondertekenende Mercosur-staat.

8. In de onderstaande lijst worden de volgende afkortingen gebruikt:

– EU De Europese Unie, met inbegrip van al haar lidstaten
– EER Europese Economische Ruimte
– AT Oostenrijk
– BE België
– BG Bulgarije
– CY Cyprus
– CZ Tsjechië
– DE Duitsland
– DK Denemarken
– EE Estland
– EL Griekenland
– ES Spanje
– FI Finland
– FR Frankrijk
– HR Kroatië
– HU Hongarije

– IE Ierland
– IT Italië
– LT Litouwen
– LU Luxemburg
– LV Letland
– MT Malta
– NL Nederland
– OESO Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
– PL Polen
– PT Portugal
– RO Roemenië
– SE Zweden
– SI Slovenië
– SK Slowaakse Republiek

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Alle sectoren	Onroerend goed Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In alle lidstaten van de Europese Unie behalve AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, HU, IE, IT, LT, MT, PL, RO, SI, SK: Geen. In AT: voor de verwerving, aankoop, huur of pacht van onroerend goed door buitenlandse natuurlijke of rechtspersonen is toestemming nodig van de bevoegde regionale autoriteiten (Länder) die beoordelen of al dan niet grote economische, sociale of culturele belangen in het geding zijn. In BG: buitenlandse rechtspersonen en buitenlandse burgers die hun vaste verblijfplaats in het buitenland hebben, kunnen gebouwen en beperkte eigendomsrechten[1] op onroerend goed verwerven met toestemming van het Ministerie van Financiën. Deze verplichting geldt niet voor personen die in BG hebben geïnvesteerd. Buitenlandse burgers die hun vaste verblijfplaats in het buitenland hebben, buitenlandse rechtspersonen en vennootschappen met een buitenlands meerderheidsbelang kunnen in bepaalde, door de ministerraad aangewezen geografische regio's met toestemming onroerend goed verwerven. In CY: Niet geconsolideerd. In CZ: landbouwgrond en bosgrond kunnen worden verworven door buitenlandse natuurlijke en rechtspersonen met vaste verblijfplaats in CZ. Voor landbouwgrond en bos in handen van de overheid gelden speciale regels.

[1] Het Bulgaarse eigendomsrecht kent de volgende beperkte eigendomsrechten: gebruiksrecht, bouwrecht, recht van bovenbouw en erfdienstbaarheden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In DK: er gelden beperkingen met betrekking tot de aankoop van onroerend goed door niet-ingezetenen (natuurlijke en rechtspersonen). Er gelden beperkingen met betrekking tot aankopen van landbouwbedrijven door buitenlandse natuurlijke personen en rechtspersonen. In DE: er kunnen bepaalde wederkerigheidsvoorwaarden van toepassing zijn. In EL: overeenkomstig Wet nr. 1892/90 moet het Ministerie van Defensie toestemming verlenen als burgers grond willen kopen in gebieden dichtbij de grens. In FI (Åland): voor natuurlijke personen die geen regionaal burger van Åland zijn en voor rechtspersonen gelden beperkingen van het recht om op de Ålandeilanden onroerend goed te kopen en te bezitten zonder toestemming van de bevoegde autoriteiten van de eilanden. Er gelden beperkingen voor natuurlijke personen die geen regionaal burger van Åland zijn en voor rechtspersonen van het recht van vestiging en het recht diensten te verlenen, zonder toestemming van de bevoegde autoriteiten van de Ålandeilanden. In HU: niet geconsolideerd voor staatseigendom. Er gelden beperkingen van de aankoop van grond en onroerend goed door buitenlandse investeerders[1]. In IE: voor de verwerving van een belang in Ierse grond door binnen- of buitenlandse ondernemingen of door onderdanen van een ander land is voorafgaande schriftelijke toestemming van de Land Commission vereist. Indien die grond voor industriële doeleinden bestemd is (met uitzondering van landbouw), geldt deze eis niet als de minister van Bedrijven, Ondernemingen en Innovatie ontheffing verleent. Deze eis is niet van toepassing op grond binnen stadsgrenzen.

[1] Wat de dienstensectoren betreft, gaan deze beperkingen niet verder dan de beperkingen in de bestaande GATS-verbintenissen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In IT: voor de aankoop van onroerend goed door buitenlandse natuurlijke of rechtspersonen is wederkerigheid vereist. In LT: niet geconsolideerd voor de verwerving van grond. In MT: de eisen van de Maltese wet- en regelgeving inzake de verwerving van onroerend goed zijn van toepassing. In PL: voor de aankoop (direct of indirect) van onroerend goed door buitenlandse natuurlijke of rechtspersonen is toestemming vereist. Niet geconsolideerd voor de verwerving van staatseigendom (bijvoorbeeld de regelingen voor het privatiseringsproces). In RO: natuurlijke personen die niet de Roemeense nationaliteit hebben of in Roemenië wonen en rechtspersonen die niet Roemeens zijn of hun hoofdkantoor in Roemenië hebben, kunnen geen grond verwerven via een akte inter vivos. In SI: in SI met buitenlandse kapitaalparticipatie gevestigde rechtspersonen mogen op het grondgebied van SI onroerend goed kopen. Filialen[1] die door buitenlandse personen in SI zijn gevestigd, mogen uitsluitend onroerend goed verwerven (met uitzondering van grond) dat noodzakelijk is voor de uitoefening van de economische activiteiten waarvoor zij zijn opgericht. In SK: er gelden beperkingen met betrekking tot de verwerving van onroerend goed door buitenlandse natuurlijke en rechtspersonen. Buitenlandse entiteiten kunnen onroerend goed verwerven door vestiging van een Slowaakse rechtspersoon of deelneming in een joint venture. Niet geconsolideerd voor grond, met inbegrip van natuurlijke hulpbronnen, meren, rivieren en openbare wegen.

[1] Volgens de wet inzake handelsondernemingen worden in SI gevestigde filialen niet als rechtspersoon beschouwd; maar voor hun activiteiten worden zij behandeld als dochterondernemingen; dit is in overeenstemming met artikel XXVIII, punt g), van GATS.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
1. Zakelijke diensten	
A. Professionele diensten	
a) rechtskundige diensten (CPC 861)[1] met uitzondering van juridisch advies, juridische documentatie en certificering die worden verstrekt door beoefenaren van juridische beroepen die met publieke functies zijn belast, zoals notarissen, gerechtsdeurwaarders of andere ambtenaren.	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In AT, EL, LT, MT, PL, SK: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor de beoefening van het interne recht (het EU-recht en het lidstatelijke recht), geldt een nationaliteitsvereiste. In SK, gekoppeld aan een ingezetenschapsvereiste in SK. In FI: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor rechtskundige vertegenwoordiging, gelden een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste.

[1] Dit omvat rechtskundig advies en rechtskundige vertegenwoordiging, arbitrage en bemiddeling, juridische documentatie en certificering. Verstrekking van rechtskundige diensten is uitsluitend toegestaan met betrekking tot internationaal publiekrecht, EU-recht en het recht van de jurisdicties waar de dienstverlener of zijn personeel gekwalificeerd is als advocaat, en is, net als andere diensten, onderworpen aan vergunningsvereisten en -procedures die van toepassing zijn in de lidstaten van de Europese Unie. Voor advocaten die rechtskundige diensten verlenen met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht, kunnen deze vergunningsvereisten en -procedures bijvoorbeeld de vorm aannemen van de naleving van plaatselijke beroepscodes, gebruik van de titel uit het eigen land (tenzij erkenning met de titel in het gastland werd verkregen), vereisten in verband met verzekeringen, gewone registratie bij de balie van het gastland of een vereenvoudigde toegang tot de balie van het gastland via een bekwaamheidstest en een wettelijk of professioneel domicilie in het gastland. Rechtskundige diensten met betrekking tot EU-recht moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in een lidstaat van de Europese Unie tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt, en rechtskundige diensten met betrekking tot het recht van een lidstaat van de Europese Unie moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in die lidstaat van de Europese Unie tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt. Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken en andere bevoegde instanties in de Europese Unie kan daarom volledige toelating tot de balie in de betrokken lidstaat van de Europese Unie noodzakelijk zijn aangezien dat de beoefening van het EU-recht en van het nationale procesrecht inhoudt. Niettemin mogen buitenlandse advocaten die niet ten volle tot de balie zijn toegelaten in bepaalde lidstaten van de Europese Unie in civielrechtelijke procedures een partij vertegenwoordigen die onderdaan is van of behoort tot de staat waarin de advocaat gerechtigd is zijn beroep uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In CY: er gelden nationaliteits- en ingezetenschapsvereisten. Voor het verlenen van rechtskundige diensten in CY is volledige toelating tot de balie vereist. Voor de volledige toelating tot de balie gelden een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste. Alleen advocaten die bij de balie zijn ingeschreven, mogen vennoot, aandeelhouder of lid van de raad van bestuur van een advocatenkantoor op CY zijn. In BE: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor rechtskundige vertegenwoordiging, geldt een nationaliteitsvereiste. Vrijstellingen kunnen worden verleend onder specifieke voorwaarden (bijvoorbeeld ingezetenschapsvereiste en wederkerigheid). Voor vertegenwoordiging in andere dan strafzaken voor het “Hof van Cassatie” gelden quota’s. In BG: buitenlandse advocaten mogen alleen onderdanen van hun thuisland rechtskundig vertegenwoordigen, mits op basis van wederkerigheid en in samenwerking met een Bulgaarse advocaat. Voor rechtskundige bemiddeling is permanent ingezetenschap vereist. In CZ: voor het verlenen van rechtskundige diensten, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie vereist. Er gelden niet-discriminerende voorwaarden inzake de rechtsvorm. Voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot intern recht (het EU-recht en het lidstatelijke recht), met inbegrip van vertegenwoordiging voor gerechtelijke instanties, zijn de nationaliteit van een lidstaat van de EER of Zwitserland en ingezetenschap in CZ vereist. In DK: het verlenen van rechtskundige diensten onder de titel “advokat” is alleen toegestaan voor advocaten met een Deense vergunning om het beroep uit te oefenen. De vertegenwoordiging voor gerechtelijke instanties is hoofdzakelijk voorbehouden aan advocaten met een Deense vergunning om hun beroep uit te oefenen. Personen die geen Deense vergunning hebben tot uitoefening van het beroep overeenkomstig de Deense wet op juridische dienstverlening, mogen rechtskundige diensten verlenen, maar mogen niet de titel “advokat” gebruiken. Om een vergunning tot uitoefening van het beroep te verkrijgen, moet een persoon beschikken over een Deense bachelor- en masteropleiding in de rechten en gedurende 3 (drie) jaar als assistent-advocaat hebben gewerkt.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In ES: voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het EU-recht en het lidstatelijke recht, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie vereist. Nationaliteit van een lidstaat van de EER of Zwitserland is vereist voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het interne recht (het EU-recht en het lidstatelijke recht), met inbegrip van vertegenwoordiging voor gerechtelijke instanties. De bevoegde autoriteiten kunnen ontheffing van nationaliteitsvereisten verlenen. Er gelden niet-discriminerende voorwaarden inzake de rechtsvorm. Vereiste van nationaliteit van een lidstaat van de EER voor het verlenen van diensten van industriële-eigendomgemachtigde. In FR: voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het Franse recht, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie vereist. Voor volledige toelating tot de balie is ingezetenschap (commerciële aanwezigheid) vereist. Voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het interne recht (het EU-recht en het lidstatelijke recht) kan het vereiste gelden dat commerciële aanwezigheid plaatsvindt in een van de rechtsvormen die uit hoofde van de nationale wetgeving op niet-discriminerende basis zijn toegestaan. Bepaalde rechtsvormen kunnen uitsluitend voorbehouden zijn aan advocaten die tot de balie zijn toegelaten, ook op niet-discriminerende basis. Voor vertegenwoordiging voor het “Cour de Cassation” en de “Conseil d’Etat” gelden quota’s. In een advocatenkantoor dat diensten verleent met betrekking tot Frans recht of EU-recht, kunnen kwantitatieve beperkingen gelden voor aandelenbezit en stemrechten, met betrekking tot de professionele activiteiten van de vennoten. In FI: om te worden opgenomen in het Register van octrooigemachtigden, wat noodzakelijk is om het beroep van octrooigemachtigde te mogen uitoefenen, moet een octrooigemachtigde ingezetene van de EER zijn. In HR: niet geconsolideerd voor het beoefenen van de Kroatische rechtspraktijk. In HU: voor de volledige toelating tot de balie gelden een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste. Voor buitenlandse advocaten is rechtskundige dienstverlening beperkt tot het verstrekken van rechtskundig advies.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In IE: voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het Ierse recht, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie vereist. Voor volledige toelating tot de balie is ingezetenschap (commerciële aanwezigheid) vereist. Advocaten in IE zijn onderverdeeld in twee categorieën: “solicitors” en “barristers”. De Law Society of Ireland is de wettelijke beroepsorganisatie die de toelating van “solicitors” in IE regelt. De Honourable Society of King’s Inns regelt de toelating van “barristers” in IE. In LV: er geldt een nationaliteitsvereiste voor beëdigde advocaten, aan wie rechtskundige vertegenwoordiging in strafzaken voorbehouden is. In PT: de erkenning van kwalificaties voor het beoefenen van het Portugese recht is onderworpen aan een wederkerigheidsvoorwaarde. Er geldt een nationaliteitsvereiste voor toegang tot het beroep van notaris, “solicitador” en voor gemachtigden inzake industriële eigendom. In SI: voor vertegenwoordiging voor gerechtelijke instanties tegen betaling is commerciële aanwezigheid in SI vereist. Een buitenlandse advocaat die bevoegd is in het buitenland zijn beroep uit te oefenen, kan rechtskundige diensten verlenen of het recht beoefenen onder de voorwaarden van artikel 34a van de advocatenwet, mits is voldaan aan de voorwaarde van feitelijke wederkerigheid. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het Ministerie van Justitie. Commerciële aanwezigheid voor door de Sloveense balie aangewezen advocaten is beperkt tot uitsluitend individueel gevestigde advocaten, advocatenkantoren in de vorm van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid of advocatenkantoren met onbeperkte aansprakelijkheid (personenvennootschap). De activiteiten van advocatenkantoren zijn beperkt tot het beoefenen van de rechtspraktijk. Alleen advocaten mogen vennoot zijn in een advocatenkantoor. In SE: voor toelating tot de balie, die noodzakelijk is om de Zweedse titel “advokat” te mogen voeren, is ingezetenschap vereist.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 1. accountants en boekhouders (CPC 86212 andere dan auditors, CPC 86213, CPC 86219 en CPC 86220)	Voor vorm van dienstverlening 1 In HU, IT, MT, RO, SI, CY: Niet geconsolideerd. In AT: voor vertegenwoordiging bij bevoegde autoriteiten geldt een nationaliteitsvereiste. In FR: buitenlandse dienstverleners moeten toestemming krijgen van de minister van Economie, Financiën en Industrie, in overleg met de minister van Buitenlandse Zaken. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 2. auditors (CPC 86211 en CPC 86212 andere dan boekhouders)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BE, BG, CY, DE, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SI: Niet geconsolideerd. In AT: nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde instanties en voor audits overeenkomstig specifieke Oostenrijkse wetgeving (bv. vennootschapswetgeving, beurswet en bankwetgeving). In HR: buitenlandse auditkantoren mogen op Kroatisch grondgebied auditdiensten verlenen indien zij daar een filiaal hebben gevestigd. In SE: alleen in SE erkende auditors, toegelaten auditors en geregistreerde auditkantoren mogen wettelijke audits uitvoeren bij bepaalde rechtspersonen, waaronder alle vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, en natuurlijke personen. Alleen in SE erkende auditors en in Zweden geregistreerde registeraccountancykantoren mogen aandeelhouder zijn van of vennoot zijn in ondernemingen die erkende audits uitvoeren (voor officiële doeleinden). Ingezetenschap van een lidstaat van de EER is vereist voor certificering of erkenning. De titels “erkend auditor” en “toegelaten auditor” mogen alleen worden gebruikt door auditors die in SE erkend of toegelaten zijn. Auditors van coöperatieve verenigingen of bepaalde andere ondernemingen die niet toegelaten of erkend accountant zijn, moeten ingezetene van de EER zijn. De bevoegde autoriteit kan vrijstelling verlenen van dat vereiste. In LT: auditverslagen moeten worden opgesteld in samenwerking met een in LT officieel erkend auditor. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen. CY: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) diensten van belastingconsulenten (CPC 863)[1]	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT: er geldt een nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde instanties. In CY: hiervoor wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Het belangrijkste criterium is de werkgelegenheid in de subsector. In BG, CY, MT, RO, SI: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
d) architecten; en e) dienstverlening op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur (CPC 8671 en CPC 8674)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT: niet geconsolideerd, behalve voor diensten die uitsluitend betrekking hebben op planning. In BE, BG, CY, CZ, EL, IT, MT, PL, PT, SI: Niet geconsolideerd. In HU, RO: niet geconsolideerd voor landschapsarchitectuur. In HR: natuurlijke en rechtspersonen mogen deze diensten verlenen na goedkeuring door de Kroatische beroepsvereniging van architecten. Een ontwerp of een uitgewerkt project in het buitenland moet worden bekrachtigd door een bevoegde natuurlijke of rechtspersoon in HR met het oog op naleving van het Kroatisch recht. Niet geconsolideerd voor stedenbouwkundigen. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

[1] Omvat niet rechtskundig advies en rechtskundige vertegenwoordiging in belastingaangelegenheden. Deze zijn opgenomen onder 1.A., punt a). rechtskundige diensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) ingenieurs; en g) geïntegreerde diensten van ingenieurs (CPC 8672 en CPC 8673)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, SI: niet geconsolideerd, behalve voor diensten die uitsluitend betrekking hebben op planning. In BG, CY, EL, IT, MT, PT: Niet geconsolideerd. In HR: natuurlijke en rechtspersonen mogen deze diensten verlenen na goedkeuring door de Kroatische beroepsvereniging van ingenieurs. Een ontwerp of een uitgewerkt project in het buitenland moet worden bekrachtigd door een bevoegde natuurlijke of rechtspersoon in HR met het oog op naleving van het Kroatisch recht. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
h) medische diensten (met inbegrip van psychologen) en tandheelkundige diensten (CPC 9312 en deel van CPC 85201)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SK: Niet geconsolideerd. In SI: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning en toestemming voor het verlenen van gezondheidsdiensten vereist van het Ministerie van Volksgezondheid of de Medische Kamer. Niet geconsolideerd voor sociale geneeskunde, hygiënische, epidemiologische en medische of ecologische diensten, levering van bloed, bloedpreparaten, transplantaten en autopsie. In CZ: alleen natuurlijke personen hebben toegang. In HR: niet geconsolideerd, behalve voor telegeneeskunde. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) veterinaire diensten (CPC 932)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FR, HU, IE, IT, LV, MT, NL, PT, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
j) 1. diensten van verloskundigen (deel van CPC 93191) j) 2. diensten van verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel (deel van CPC 93191)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd. In FI, PL: niet geconsolideerd, behalve voor verpleegkundigen. In HR: niet geconsolideerd, behalve voor telegeneeskunde. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) detailhandel in farmaceutische producten en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 63211) en andere door apothekers verstrekte diensten[1]	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI: Niet geconsolideerd. In LV: niet geconsolideerd, behalve voor postorders. In LT: toestemming van de bevoegde autoriteiten is vereist. Postorderverkoop van geneesmiddelen is verboden. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
B. Diensten in verband met computers en aanverwante diensten (CPC 84)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

[1] Het verstrekken van farmaceutische producten aan het grote publiek is, net als het verstrekken van andere diensten, onderworpen aan de vergunnings- en kwalificatievereisten en -procedures die in de lidstaten van de Europese Unie gelden. In de regel is deze activiteit aan apothekers voorbehouden. In een aantal lidstaten van de Europese Unie is alleen het verstrekken van farmaceutische producten op voorschrift aan apothekers voorbehouden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Diensten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O)	
Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen (CPC 852, behalve psychologen)[1]	Geen.
Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van natuurwetenschappen (CPC 851) Interdisciplinair speur- en ontwikkelingswerk (CPC 853)	EU: voor door de overheid gefinancierd speur- en ontwikkelingswerk kunnen exclusieve rechten of vergunningen alleen worden toegekend aan onderdanen van de lidstaten van de Europese Unie en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben.
D. Vastgoeddiensten[2]	
a) van eigen of geleased onroerend goed (CPC 821)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, CY, CZ, EE, HU, IE, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd. In HR: commerciële aanwezigheid vereist. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

[1] Deel van CPC 85201, dat is opgenomen onder 1.A., punt h) Medische diensten (met inbegrip van psychologen) en tandheelkundige diensten.

[2] De betrokken dienst houdt verband met het beroep van makelaar in onroerend goed en heeft geen gevolgen voor de rechten van of beperkingen voor natuurlijke en rechtspersonen die onroerend goed kopen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) voor een vast bedrag of op contractbasis (CPC 822)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, CY, CZ, EE, HU, IE, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd. In HR: commerciële aanwezigheid vereist. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
E. Verhuur/lease zonder bedieningspersoneel	
a) schepen (CPC 83103)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, CY, HU, MT, RO: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
b) luchtvaartuigen (CPC 83104)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: voor de verhuur of leasing van luchtvaartuigen zonder bemanning (dry lease) die worden gebruikt door een luchtvaartmaatschappij van de EU gelden de toepasselijke registratievereisten. Een dry lease-overeenkomst waarbij een vervoerder van de EU partij is, is onderworpen aan vereisten in de EU-wetgeving of de nationale wetgeving op het gebied van de veiligheid van de luchtvaart, zoals voorafgaande toestemming en andere voorwaarden die van toepassing zijn op het gebruik van in derde landen geregistreerde luchtvaartuigen. Voor registratie kan worden verlangd dat luchtvaartuigen eigendom zijn van natuurlijke personen die aan specifieke nationaliteitscriteria voldoen, of van ondernemingen die voldoen aan specifieke criteria betreffende eigendom van kapitaal en zeggenschap.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) andere vervoermiddelen (CPC 83101, CPC 83102 en CPC 83105)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, CY, HU, LV, MT, PL, RO, SI: Niet geconsolideerd. In SE: verhuurders en lessors van auto's en bepaalde terreinvoertuigen ("terraengmotorfordon") zonder chauffeur die voor minder dan 1 (één) jaar verhuurd of geleased zijn, zijn verplicht iemand te benoemen die ervoor verantwoordelijk is dat bijvoorbeeld gewaarborgd wordt dat het contract in overeenstemming met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving is gesloten en dat de veiligheidsregels voor het wegverkeer worden nageleefd. Deze verantwoordelijke persoon moet zijn verblijfplaats in SE hebben. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
d) andere machines en werktuigen (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 en CPC 83109)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, CY, CZ, HU, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
e) consumentenartikelen (CPC 832)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. In EE: niet geconsolideerd, behalve voor lease en verhuur van voorbespeelde videocassettes voor thuisamusement.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) telecommunicatieapparatuur (CPC 7541)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
F. Andere zakelijke diensten	
a) reclame (CPC 871)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
b) markt- en opinieonderzoek (CPC 864)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
c) advies op het gebied van bedrijfsbeheer (CPC 865)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
d) diensten in verband met advies op het gebied van bedrijfsbeheer (CPC 866)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In HU: niet geconsolideerd voor arbitrage en bemiddeling (CPC 86602).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
e) diensten met betrekking tot technische testen en analyses (CPC 8676)	Voor vorm van dienstverlening 1 In IT: niet geconsolideerd voor biologen en chemisch analisten. In HR: niet geconsolideerd voor de afgifte van verplichte certificaten en soortgelijke officiële documenten. In BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SE, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK, SE: Niet geconsolideerd. In HR: niet geconsolideerd voor de afgifte van verplichte certificaten en soortgelijke officiële documenten.
f) adviseurs en consulenten in verband met landbouw, jacht en bosbouw (deel van CPC 881)	Voor vorm van dienstverlening 1 In IT: niet geconsolideerd voor activiteiten die voorbehouden zijn aan landbouwkundigen “periti agrari”. In RO, SI: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
g) advies en consultancy inzake visserij (deel van CPC 882)	Voor vorm van dienstverlening 1 In LT, LV, MT, RO, SI: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
h) adviseurs en consulenten in verband met de industrie (deel van CPC 884 en deel van CPC 885)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
i) arbeidsbemiddeling en personeelsvoorziening	
i) 1. werving en selectie van leidinggevend personeel (CPC 87201)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, HR, IE, LT LV, MT, PL, PT, RO, SK, SE, SI: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In AT, BG, CY, CZ, EE, FI, HR, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd.
i) 2. arbeidsbemiddeling (CPC 87202)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In AT, BG, CY, CZ, EE, FI, HR, LT, LV, MT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) 3. terbeschikkingstelling van kantoorpersoneel (CPC 87203)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, FR, HR, IT, IE, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In AT, BG, CY, CZ, EE, FI, HR, LT, LV, MT, PL, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd.
i) 4. voorzien van huishoudelijke hulp, arbeiders voor handel en bedrijf, verpleegkundig en ander personeel (CPC 87204, CPC 87205, CPC 87206, CPC 87209)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In alle lidstaten van de Europese Unie, behalve HU: Niet geconsolideerd. In HU: Geen.
j) 1. onderzoeksdiensten (CPC 87301)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 2. beveiligingsdiensten (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 en CPC 87305)	Voor vorm van dienstverlening 1 In HU: Niet geconsolideerd voor CPC 87304, 87305. In BE, BG, CY, CZ, EE, ES, FI, FR, HR, IT, LT, LV, MT, PT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In HU: Niet geconsolideerd voor CPC 87304, 87305. In BG, CY, CZ, EE, HR, LT, LV, MT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd.
k) aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen (CPC 8675)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BE, BG, CY, DE, DK, EL, ES, FR, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO: niet geconsolideerd voor diensten in verband met exploratie (in FR: en prospectie). In SI: voor de exploratie en exploitatie van minerale hulpbronnen, met inbegrip van gereglementeerde mijnbouwdiensten is vestiging in of burgerschap van een lidstaat van de EER, de Zwitserse Bondsstaat of een lid van de OESO, of een derde land op voorwaarde van wederkerigheid vereist. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het ministerie dat verantwoordelijk is voor mijnbouw. In HR: elementaire geologische diensten, elementaire diensten inzake geodetisch onderzoek en elementaire adviesdiensten betreffende de mijnbouw, evenals bijbehorende adviesdiensten betreffende onderzoek op het gebied van milieubescherming, mogen op het grondgebied van HR uitsluitend in samenwerking met en/of door binnenlandse rechtspersonen worden verricht. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 1. Onderhoud en reparatie van vaartuigen (deel van CPC 8868)	Voor vorm van dienstverlening 1 Voor zeeschepen: In BE, BG, CY, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI: Niet geconsolideerd. Voor binnenschepen: In alle lidstaten van de Europese Unie behalve EE, HU, LV: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
l) 2. onderhoud en reparatie van spoorwegmaterieel (deel van CPC 8868)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, DE, CY, CZ, DK, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
l) 3. onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, deel van CPC 8867 en deel van CPC 8868)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 4. onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan (deel van CPC 8868)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
l) 5. Onderhoud en reparatie van producten van metaal, machines (behalve kantoormachines), toestellen (behalve transportmiddelen en kantoortoestellen) en consumentenartikelen[1] (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 en CPC 8866)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

[1] Onderhoud en reparatie van transportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, CPC 8867 en CPC 8868) zijn opgenomen onder 1. F. l), 1. Onderhoud en reparatie van schepen onder 1. F. l) 4. Onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan. Onderhoud en reparatie van kantoormachines en -toestellen, inclusief computers (CPC 845), zijn opgenomen onder 1.B. Diensten in verband met computers en aanverwante diensten

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
m) reiniging van gebouwen (CPC 874)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
n) fotografie (CPC 875)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, EE, MT, PL: niet geconsolideerd voor luchtfotografie. In HR, LV: niet geconsolideerd voor gespecialiseerde fotografie (CPC 87504). Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
o) verpakkingsdiensten (CPC 876)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
p) drukkerijen en uitgeverijen (CPC 88442)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In SE: er geldt een ingezetenschapsvereiste voor uitgevers en eigenaren van uitgeverijen en drukkerijen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
q) organisatie van congressen (deel van CPC 87909)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
r) 1. diensten van vertalers en tolken (CPC 87905)	Voor vorm van dienstverlening 1 In FI: voor beëdigde vertalers is ingezetenschap in de EER vereist. In PL: niet geconsolideerd voor beëdigde tolken. In HU, SK: niet geconsolideerd voor officiële vertalingen en vertolkingen. In HR: niet geconsolideerd voor officiële documenten. In CY: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
r) 2. binnenhuisarchitecten en andere gespecialiseerde designers (CPC 87907)	Voor vorm van dienstverlening 1 In DE: toepassing van de interne regels inzake honoraria en emolumenten op alle diensten die vanuit het buitenland worden verleend. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
r) 3. diensten van incassobureaus (CPC 87902)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE: Niet geconsolideerd.
r) 4. kredietrapportage (CPC 87901)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE: Niet geconsolideerd.
r) 5. vermenigvuldigen van teksten (CPC 87904)[1]	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

[1] Omvat niet drukkerijen, die onder CPC 88442 vallen en zijn opgenomen onder 1.F., punt p) Drukkerijen en uitgeverijen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
r) 6. advies inzake telecommunicatie (CPC 7544)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
r) 7. telefoonbeantwoording (CPC 87903)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
s) verkoop en marketing t) geautomatiseerde boekingssystemen (CRS)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: Wanneer aan luchtvaartmaatschappijen uit de EU door CRS-aanbieders van buiten de EU geen behandeling wordt toegekend die gelijkwaardig (d.w.z. niet-discriminerend) is aan die welke in de EU wordt toegekend, of wanneer aan CRS-aanbieders uit de EU door luchtvaartmaatschappijen van buiten de EU geen behandeling wordt toegekend die gelijkwaardig is aan die welke in de EU wordt gegeven, kunnen maatregelen worden genomen opdat de aanbieders van CRS-diensten uit de EU een gelijkwaardige behandeling toekennen aan luchtvaartmaatschappijen van buiten de EU, en de luchtvaartmaatschappijen uit de EU een gelijkwaardige behandeling toekennen aan verleners van CRS-diensten van buiten de EU.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
2. Communicatiediensten	
A. Post- en koeriersdiensten (diensten in verband met het verwerken[1] van postzendingen[2] volgens onderstaande lijst van subsectoren, naar binnen- en buitenlandse bestemmingen: i) verwerking van een op enigerlei fysieke drager aangebrachte schriftelijke geadresseerde mededeling[3], waaronder hybride postdiensten en direct mail; ii) verwerking van geadresseerde pakjes en pakketten[4]; iii) verwerking van geadresseerd drukwerk[5]; iv) verwerking van in de punten i) tot en met iii) bedoelde poststukken als aangetekende of verzekerde zendingen; v) expresbesteldiensten[6] voor in de punten i) tot en met iii) bedoelde zendingen; vi) verwerking van niet-geadresseerde zendingen; en vii) documentuitwisseling[7].	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen (afhankelijk van een vergelijkbare verplichting van bestaande autonome liberalisering door ondertekenende Mercosur-staten).

1 Het begrip “verwerken” omvat ophalen, sorteren, vervoeren en bezorgen.

2 Het begrip “postzending” omvat alle poststukken die door een bedrijf worden verwerkt, ongeacht of dit bedrijf publiek of particulier is.

3 Bijvoorbeeld brieven en briefkaarten.

4 Met inbegrip van boeken en catalogi.

5 Dagbladen, kranten en tijdschriften.

6 Expresbesteldiensten bieden naast snellere en betrouwbaardere verzending extra dienstverlening in de vorm van ophalen vanaf het verzendpunt, persoonlijke aflevering bij de geadresseerde, het volgen en opsporen van zendingen, de mogelijkheid om het adres of de geadresseerde tijdens het vervoer te wijzigen, en ontvangstbevestiging.

7 Levering van middelen, met inbegrip van het verschaffen van ad-hocruimte alsmede vervoer door derden, voor zelfbestelling door de wederzijdse uitwisseling van postzendingen tussen gebruikers die zich op deze dienst abonneren. Het begrip “postzending” omvat alle poststukken die door een bedrijf worden verwerkt, ongeacht of dit bedrijf publiek of particulier is.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Subsectoren i), iv) en v) blijven buiten beschouwing indien zij onder diensten vallen die kunnen worden voorbehouden voor brievenpost die 5 (vijf) keer minder kost dan het publieke basistarief, indien de brieven minder dan 50 (vijftig) gram wegen[1], en voor aangetekende zendingen bij gerechtelijke of administratieve procedures.) (deel van CPC 751, deel van CPC 71235[2] en deel van CPC 73210[3])	

[1] Onder “brievenpost” wordt verstaan: een op enigerlei fysieke drager aangebrachte schriftelijke mededeling die wordt vervoerd en besteld op het door de afzender op de zending zelf of op de omslag daarvan vermelde adres. Boeken, catalogi, kranten en tijdschriften worden niet als brievenpost aangemerkt.

[2] Vervoer van post- en koerierzendingen voor eigen rekening via elke vorm van vervoer over land.

[3] Vervoer van post voor eigen rekening via de lucht.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Telecommunicatiediensten Telecommunicatiediensten omvatten geen diensten waarbij de doorgegeven inhoud wordt geleverd of redactioneel wordt gecontroleerd.	
a) alle diensten die bestaan uit de transmissie en ontvangst van elektromagnetische signalen langs elektromagnetische weg[1], behalve omroep[2]	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
3. Bouwnijverheid en civieltechnische diensten in verband daarmee (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 en CPC 518)	Voor vorm van dienstverlening 1 LT: Vergunningsverplichting. CY: er gelden specifieke voorwaarden en toestemming is vereist. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

[1] Deze diensten omvatten niet online-informatie of gegevensverwerking (met inbegrip van de verwerking van transacties) (deel van CPC 843), die zijn opgenomen onder 1.B. Diensten in verband met computers en aanverwante diensten.

[2] "Omroep": radiocommunicatie waarbij uitzendingen bestemd zijn voor rechtstreekse ontvangst door het grote publiek en geluids- en televisie-uitzendingen kunnen omvatten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
4. Distributiediensten (behalve de handel in wapens, munitie, springstoffen en ander oorlogsmaterieel) A. Handelsbemiddeling a) handelsbemiddeling in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (deel van CPC 61111, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121) b) andere handelsbemiddeling (CPC 621)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In alle lidstaten van de Europese Unie behalve AT, FI, HR, SE, SI: niet geconsolideerd voor de handel in chemische producten en edele metalen (en edelstenen). In AT: niet geconsolideerd voor de handel in pyrotechnische producten, ontvlambare producten, explosieven en giftige stoffen. In AT, BG: niet geconsolideerd voor de handel in producten voor medisch gebruik zoals medische en chirurgische instrumenten, farmaceutische producten, medische stoffen of voorwerpen. In HR: niet geconsolideerd voor de handel in tabaksproducten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Groothandel a) groothandel in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (deel van CPC 61111, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121) b) groothandel in telecommunicatie-eindapparatuur (deel van CPC 7542) c) andere groothandel (CPC 622 behalve groothandel in energieproducten[1])	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BG, FR, PL, RO: niet geconsolideerd voor de handel in tabak en tabaksproducten. In IT: voor de groothandel: staatstabaksmonopolie. In BG, FI, PL, RO: niet geconsolideerd voor de handel in alcoholhoudende dranken. In SE: niet geconsolideerd voor de detailhandel in alcoholhoudende dranken. In CY, CZ, FI, FR, RO, SI, SK: niet geconsolideerd voor de handel in geneesmiddelen. In BG, HU, PL: niet geconsolideerd voor makelaars in grondstoffen. In FR: wat handelsbemiddeling betreft, niet geconsolideerd voor handelaren en makelaars in verse voedingsmiddelen op 17 (zeventien) markten van nationaal belang. In MT: niet geconsolideerd voor handelsbemiddeling. In BE, BG, CY, DE, DK, EL, ES, FR, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SK: niet geconsolideerd voor detailhandel, behalve voor postorders. In LT: voor de handel in pyrotechnische artikelen is een vergunning vereist. Alleen in de EU gevestigde rechtspersonen kunnen een vergunning verkrijgen. In ES: staatsmonopolie voor de detailhandel in of de levering van tabak.

[1] Deze diensten, waaronder CPC 62271, zijn opgenomen onder 14.D Groothandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen en aanverwante producten en groothandel in elektriciteit, stoom en warm water.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Detailhandel[1] Detailhandel in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (CPC 61112, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121) Detailhandel in telecommunicatie-eindapparatuur (deel van CPC 7542) Detailhandel in voedingsmiddelen (CPC 631)	

[1] Omvat niet onderhoud en reparatie, die zijn opgenomen in voorbehoud 1.B Diensten in verband met computers en aanverwante diensten en 1.F.l) 1. Onderhoud en reparatie van schepen onder 1. F. l) 4 Onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan.
Omvat niet de detailhandel in energieproducten, die is opgenomen in 14.E Detailhandel in motorbrandstoffen en 14.F Detailhandel in stookolie, gas in flessen, kool en hout en detailhandeldiensten inzake elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Detailhandel in andere (niet-energie)goederen, behalve detailhandel in farmaceutische producten en medische en orthopedische goederen[1] (CPC 632 met uitzondering van CPC 63211 (behalve voor HU) en CPC 63297) D. Franchising (CPC 8929)	

[1] Detailhandel in farmaceutische producten en medische en orthopedische goederen is opgenomen onder Professionele diensten in 1.A., punt k) Detailhandel in geneesmiddelen en detailhandel in medische en orthopedische goederen en andere door apothekers verleende diensten. Voor alle duidelijkheid: de verbintenis van Hongarije voor vorm van dienstverlening 1 in CPC 63211 onder distributiediensten is “geen”, terwijl het “niet geconsolideerd” is voor CPC 63211 zoals vastgelegd onder professionele diensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
5. Onderwijs (alleen indien particulier gefinancierd)	
A. Basisonderwijs (CPC 921)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, CY, FI, FR, HR, IT, MT, RO, SE, SI: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In CY, FI, HR, MT, RO, SE, SI: Niet geconsolideerd.
B. Voortgezet onderwijs (CPC 922)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, CY, FI, FR, HR, IT, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In CY, FI, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd. Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In LV: niet geconsolideerd voor voortgezet technisch en beroepsonderwijs voor gehandicapte leerlingen (CPC 9224).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Hoger onderwijs (CPC 923)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BG, CY, FI, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd. In FR: De Franse of een andere EU-nationaliteit is vereist om in een particulier gefinancierde onderwijsinstelling te kunnen lesgeven. Onderdanen van een ander land kunnen echter van de relevante bevoegde autoriteiten een vergunning krijgen om les te geven in instellingen voor hoger onderwijs. Onderdanen van een ander land kunnen van de relevante bevoegde autoriteiten ook een vergunning krijgen om instellingen voor hoger onderwijs op te richten en te exploiteren. Dergelijke vergunningen worden op discretionaire basis verleend. In IT: vereiste voor dienstverleners om door de staat erkende diploma's af te geven. Voor vorm van dienstverlening 2 In AT, BG, CY, FI, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd. Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In CZ, SK: niet geconsolideerd voor hoger onderwijs, behalve voor postsecundair technisch en beroepsonderwijs (CPC 92310).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Volwasseneneducatie (CPC 924)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In CY, FI, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 1 In AT: niet geconsolideerd voor volwasseneneducatie via radio of televisie.
E. Overig onderwijs (CPC 929)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In AT, BE, BG, CY, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 1 In HR: geen voor correspondentieonderwijs of onderwijs via telecommunicatie.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
6. Milieudiensten A. Diensten in verband met afvalwater (CPC 9401)[1] B. Beheer van vaste of gevaarlijke afvalstoffen, behalve grensoverschrijdend vervoer van gevaarlijke afvalstoffen a) afvalverzameling en -verwerking (CPC 9402) b) straatreiniging en dergelijke diensten (CPC 9403) C. Bescherming van luchtkwaliteit en klimaat (CPC 9404)[2]	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd, behalve voor consulenten. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

[1] Stemt overeen met afvalwaterinzameling en -behandeling.

[2] Stemt overeen met reiniging van uitlaatgassen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Sanering en schoonmaak van bodem en water a) behandeling en sanering van verontreinigde bodem en verontreinigd water (deel van CPC 94060)[1] E. Lawaaibestrijding en reductie van trillingen (CPC 9405) F. Bescherming van de biodiversiteit en het landschap a) bescherming van natuur en landschap (deel van CPC 9406) G. Overige diensten in verband met milieu en aanverwante diensten (CPC 94090)	

[1] Stemt overeen met delen van bescherming van natuur en landschap.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
7. Financiële diensten	
A. Verzekeringen en aanverwante diensten	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In AT, BE, CZ, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI: niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor verzekering van risico's in verband met: a) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het voertuig waarmee de goederen worden vervoerd en de daaruit voorvloeiende aansprakelijkheid; of b) goederen in het internationale douanevervoer. In AT: promotionele activiteiten en bemiddeling namens een niet in de EU gevestigde dochteronderneming of een niet in AT gevestigd filiaal (behalve voor herverzekering en retrocessie) zijn verboden. De verplichte verzekering van luchtvervoer, behalve de verzekering van internationaal commercieel luchtvervoer, kan alleen worden gesloten bij een in de EU gevestigde dochteronderneming of een in AT gevestigd filiaal. In DK: enkel in de EU gevestigde ondernemingen mogen de verplichte verzekering voor luchtvervoer aanbieden. Personen of ondernemingen (met inbegrip van verzekeringsmaatschappijen) andere dan verzekeringsmaatschappijen die daarvoor een vergunning hebben verkregen krachtens de Deense wetgeving of van de bevoegde Deense autoriteiten, kunnen in DK niet bedrijfsmatig deelnemen aan de directe verzekering van personen die ingezetenen zijn van DK en van Deense schepen of goederen in DK.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In DE: polissen betreffende verplichte verzekering voor luchtvervoer kunnen alleen worden uitgegeven door een in de EU gevestigde dochteronderneming of een in DE gevestigd filiaal. Een buitenlandse verzekeringsmaatschappij met een filiaal in DE kan daar uitsluitend via dat filiaal verzekeringscontracten voor internationaal vervoer afsluiten. In FR: risico's in verband met vervoer over land mogen uitsluitend door in de EU gevestigde verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. In PL: niet geconsolideerd, behalve voor herverzekering, retrocessie en verzekering van goederen in het internationale handelsverkeer. In PT: lucht- en zeevervoer (goederen, luchtvaartuigen, schepen en aansprakelijkheid) mogen uitsluitend door in de EU gevestigde ondernemingen worden verzekerd. Enkel in de EU gevestigde personen of ondernemingen mogen in PT als tussenpersoon voor dit soort verzekeringen optreden. In RO: herverzekering op de internationale markt is alleen toegestaan als het herverzekerde risico niet op de Roemeense markt kan worden geplaatst. SK: verzekeringen voor lucht- en zeevervoer, waarbij luchtvaartuigen of schepen en aansprakelijkheid worden gedekt, mogen uitsluitend worden aangeboden door in de EU gevestigde verzekeringsmaatschappijen of door filialen van niet in de EU gevestigde verzekeringsmaatschappijen die een vergunning hebben gekregen van SK.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, CZ, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LU, NL, PT, RO, SK, SE, SI: niet geconsolideerd voor directe-verzekeringsbemiddeling, behalve voor verzekering van risico's in verband met: a) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het voertuig waarmee de goederen worden vervoerd en de daaruit voorvloeiende aansprakelijkheid; of b) goederen in het internationale douanevervoer. In BG: niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor diensten die op het grondgebied van BG door buitenlandse aanbieders aan buitenlanders worden aangeboden. Goederenvervoer, voertuigen en aansprakelijkheid ten aanzien van in BG gelegen risico's mogen niet rechtstreeks door buitenlandse verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. Een buitenlandse verzekeringsmaatschappij kan uitsluitend via een filiaal in de EU verzekeringscontracten afsluiten. Niet geconsolideerd voor depositoverzekeringen en soortgelijke compensatieregelingen, alsmede stelsels van verplichte verzekeringen. In CY, LV, MT: niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor verzekering van risico's in verband met: a) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het voertuig waarmee de goederen worden vervoerd en de daaruit voorvloeiende aansprakelijkheid; of b) goederen in het internationale douanevervoer.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In LT: niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor verzekering van risico's in verband met: a) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het voertuig waarmee de goederen worden vervoerd en de daaruit voorvloeiende aansprakelijkheid; of b) goederen in het internationale douanevervoer, behalve met betrekking tot vervoer over land waar het risico in LT gelegen is. In BG, LT, LV, PL: niet geconsolideerd voor verzekeringsbemiddeling. In FI: alleen verzekeraars die hun hoofdkantoor in de EU hebben of over een filiaal in FI beschikken, mogen directe verzekeringen (met inbegrip van medeverzekeringen) aanbieden. De diensten van verzekeringsmakelaar mogen alleen worden aangeboden door ondernemingen met een permanente vestiging in de EU. Minstens ½ (de helft) van de leden van de raad van bestuur en de raad van toezicht, alsmede de algemeen directeur van een verzekeringsmaatschappij die een wettelijke pensioenverzekering aanbiedt, moeten in de EER wonen, tenzij de bevoegde instantie ontheffing verleent. Ten minste 1 (één) auditor moet zijn vaste verblijfplaats in de EER hebben. De algemeen agent van een verzekeringsmaatschappij uit ondertekenende Mercosur-staten moet een ingezetene zijn van FI, tenzij de onderneming haar hoofdkantoor in de EU heeft.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In HR: niet geconsolideerd voor directe verzekering en directe-verzekeringsbemiddeling, behalve: a) voor het aanbieden van een levensverzekering aan buitenlandse personen die in HR verblijven; b) voor het in HR aanbieden van andere schadeverzekeringen dan aansprakelijkheidsverzekeringen motorrijtuigen aan buitenlandse personen die in HR verblijven; en c) voor het aanbieden van schadeverzekeringen voor schepen, luchtvaartuigen en vervoer. In HU: verzekeringsmaatschappijen die niet in de EU gevestigd zijn, mogen op het grondgebied van HU slechts directe verzekeringen aanbieden via een in HU geregistreerd filiaal. In IT: niet geconsolideerd voor het beroep van actuaris. Goederenvervoer, voertuigen en aansprakelijkheid ten aanzien van in IT gelegen risico's mogen uitsluitend door in de EU gevestigde verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. Dit voorbehoud geldt niet voor het internationaal vervoer bij invoer in IT. In SE: rechtstreekse verzekeringen mogen enkel worden aangeboden via een verlener van verzekeringsdiensten die in SE een vergunning heeft verkregen, op voorwaarde dat de buitenlandse dienstverlener en de Zweedse verzekeringsmaatschappij tot dezelfde groep van ondernemingen behoren of een onderlinge samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten. In ES: voor actuarissen is ingezetenschap vereist, of 2 (twee) jaar ervaring.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	Voor vorm van dienstverlening 2 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI: niet geconsolideerd voor bemiddeling. In BG: voor directe verzekeringen kunnen Bulgaarse natuurlijke en rechtspersonen, alsmede buitenlanders die op het grondgebied van BG bedrijfsactiviteiten verrichten, met betrekking tot hun activiteiten in BG alleen verzekeringscontracten afsluiten met aanbieders die over een vergunning beschikken om in BG verzekeringsactiviteiten te verrichten. Schadeloosstellingen in verband met deze verzekeringscontracten moeten in BG worden betaald. Niet geconsolideerd voor depositoverzekeringen en soortgelijke compensatieregelingen en er gelden stelsels van verplichte verzekeringen. In HR: niet geconsolideerd voor directe verzekering en directe-verzekeringsbemiddeling, behalve: a) levensverzekering: zodat buitenlandse personen die in HR verblijven, een levensverzekering kunnen afsluiten; b) schadeverzekering: zodat buitenlandse personen die in HR verblijven een andere schadeverzekering dan een aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen kunnen afsluiten, en een verzekering eigen risico of een onroerendgoedverzekering die niet beschikbaar is in HR; bedrijven die een verzekering afsluiten in het buitenland in verband met buitenlandse investeringen, met inbegrip van de daarvoor benodigde uitrusting; om de restitutie van buitenlandse leningen te waarborgen (zakelijke zekerheid); een verzekering eigen risico of een onroerendgoedverzekering van volledige dochterondernemingen en joint ventures, die een economische activiteit verrichten in het buitenland, indien dit geschiedt overeenkomstig de voorschriften van dat land of indien het bedrijf daartoe verplicht is op grond van zijn registratie; schepen in aanbouw en reparatie, indien dit wordt bepaald op grond van het contract dat is gesloten met de buitenlandse klant (koper); en

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	c) voor het aanbieden van schadeverzekeringen voor schepen, luchtvaartuigen en vervoer. In IT: goederenvervoer, voertuigen en aansprakelijkheid ten aanzien van in IT gelegen risico's mogen uitsluitend door in de EU gevestigde verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. Dit voorbehoud geldt niet voor het internationaal vervoer bij invoer in IT.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Bankwezen en andere financiële diensten (verzekeringen niet inbegrepen)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CZ, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SE, SK: niet geconsolideerd, behalve voor de verstrekking van financiële informatie en verwerking van financiële gegevens en voor advies en andere hulpdiensten, met uitzondering van intermediairs. In BE: vestiging in BE is verplicht voor het verlenen van diensten die verband houden met het verstrekken van beleggingsadvies. In BG: beperkingen en voorwaarden met betrekking tot het gebruik van telecommunicatienetwerken kunnen van toepassing zijn. In CY: niet geconsolideerd, behalve voor de handel in verhandelbare effecten, de verstrekking van financiële informatie en de bewerking van financiële gegevens, alsook voor advies en andere hulpdiensten, met uitzondering van intermediairs. In EE: voor de aanvaarding van deposito's is een vergunning van de Estse dienst financieel toezicht vereist, alsmede registratie als naamloze vennootschap, dochtermaatschappij of filiaal naar Ests recht. Voor het beheer van beleggingsfondsen kan een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht; alleen bedrijven met statutaire zetel in de EU kunnen als bewaarder van activa van beleggingsfondsen optreden. In HR: niet geconsolideerd, behalve voor leningen, financiële lease, betalings- en geldovermakingsdiensten, garanties en verbintenissen, financiële bemiddeling, verstrekking en doorgifte van financiële informatie, advies en andere financiële hulpdiensten, met uitzondering van intermediairs.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In LT: voor het beheer van unit trusts en beleggingsmaatschappijen kan een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht en alleen bedrijven met statutaire zetel in de EU kunnen als bewaarder van activa van beleggingsfondsen optreden. In IE: voor het aanbieden van beleggingsdiensten of beleggingsadvies is vereist hetzij a) toestemming in IE, waarvoor normaliter wordt verlangd dat de entiteit een vennootschap, dan wel een commanditaire vennootschap of een zelfstandige handelaar is, in elk geval met hoofdkantoor of statutaire zetel in IE (in bepaalde gevallen is geen toestemming vereist, bv. indien een buitenlandse dienstverlener geen commerciële aanwezigheid heeft in IE en de dienst niet aan particulieren wordt aangeboden); of b) toestemming van een andere lidstaat van de Europese Unie overeenkomstig Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU, PB L 173 van 12.6.2014, blz. 349. In IT: niet geconsolideerd voor financieel verkopers “promotori di servizi finanziari”. In LV: niet geconsolideerd, behalve voor de participatie in de uitgifte van alle soorten waardepapieren, de verstrekking van financiële informatie en de verwerking van financiële gegevens, alsook voor advies en andere hulpdiensten, met uitzondering van intermediairs.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In LT: voor het beheer van pensioenfondsen is commerciële aanwezigheid vereist. In MT: niet geconsolideerd, behalve voor de aanvaarding van deposito's, alle soorten verstrekte leningen, de verstrekking van financiële informatie en de verwerking van financiële gegevens, alsook voor advies en andere hulpdiensten, met uitzondering van intermediairs. In PL: voor de verstrekking en doorgifte van financiële informatie en verwerking van financiële gegevens en daarop betrekking hebbende software: er moet gebruik worden gemaakt van het openbare telecommunicatienetwerk of van het netwerk van een andere gemachtigde exploitant. In RO: niet geconsolideerd voor financiële lease, voor de handel in geldmarktinstrumenten, deviezen, derivaten, wisselkoers- en rentetariefinstrumenten, verhandelbare effecten en andere verhandelbare instrumenten en financiële activa, voor de participatie in de uitgifte van alle soorten waardepapieren, voor het beheer van activa en voor de vereffenings- en verrekeningsdiensten van financiële activa. Betalings- en geldovermakingsdiensten zijn alleen toegestaan via een in RO gevestigde bank.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In SI: a) participatie in de uitgifte van schatkistpapier, beheer van pensioenfondsen: Niet geconsolideerd. b) niet geconsolideerd, m.u.v.: alle soorten leningen; de aanvaarding van garanties en verbintenissen van buitenlandse kredietinstellingen door binnenlandse rechtspersonen en eenpersoonszaken; de verstrekking en doorgifte van financiële informatie, en de verwerking van financiële gegevens en bijbehorende software door verleners van andere financiële diensten; en adviesdiensten en andere financiële hulpdiensten in verband met bankdiensten en andere financiële diensten. Leden van de Sloveense beurs moeten naar Sloveens recht zijn opgericht of filialen zijn van buitenlandse investeringsmaatschappijen of banken. Pensioenregelingen kunnen worden aangeboden door een pensioenbeleggingsfonds (dit is geen rechtspersoon en wordt dus beheerd door een verzekeringsmaatschappij, een bank of een pensioenverzekeraar), een pensioenverzekeraar of een verzekeringsmaatschappij. Daarnaast kunnen pensioenregelingen ook worden aangeboden door aanbieders van pensioenregelingen die overeenkomstig de toepasselijke regelgeving in een EU-lidstaat zijn gevestigd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	Voor vorm van dienstverlening 2 In BG: beperkingen en voorwaarden met betrekking tot het gebruik van telecommunicatienetwerken kunnen van toepassing zijn. In PL: voor de verstrekking en doorgifte van financiële informatie en de bewerking van financiële gegevens en de daarop betrekking hebbende software moet gebruik worden gemaakt van het openbare telecommunicatienetwerk of van het netwerk van andere vergunninghouders.
8. Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (alleen particulier gefinancierd)	EU: niet geconsolideerd met betrekking tot activiteiten of diensten die onderdeel vormen van een pensioenregeling van de overheid of een wettelijk stelsel van sociale zekerheid.
A. Ziekenhuizen (CPC 9311) C. Intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis (CPC 93193)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, DE, CY, CZ, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Maatschappelijke dienstverlening (CPC 933)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. In FR: niet geconsolideerd voor maatschappelijke dienstverlening, andere dan diensten in verband met herstellingsoorden, verpleegtehuizen en bejaardenhuizen. Voor vorm van dienstverlening 2 In BE: niet geconsolideerd, behalve voor herstellingsoorden, verpleegtehuizen en bejaardenhuizen.
9. Toerisme en diensten in verband met reizen	
A. Hotels, restaurants en catering (CPC 641, CPC 642 en CPC 643) behalve catering in de luchtvaart[1]	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, ES, FR, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI: niet geconsolideerd, behalve voor catering. In HR: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

[1] Catering in de luchtvaart is opgenomen in hulpdiensten in verband met vervoer onder 12.E., punt a) Grondafhandelingsdiensten (inclusief cateringdiensten).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Reisbureaus en reisorganisatoren (inclusief reisleiders) (CPC 7471)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, CY, HU: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
C. Toeristengidsen (CPC 7472)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, CY, CZ, HU, IT, LT, MT, PL, SI, SK: Niet geconsolideerd. In FR: de nationaliteit van een lidstaat van de Europese Unie voor personen die op zijn grondgebied diensten als reisgids verlenen. In ES: nationaliteitsvereiste. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
10. Cultuur, sport en recreatie (anders dan audiovisuele diensten)	
A. Amusement (inclusief theater, concerten, circussen en discotheken) (CPC 9619)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In CY, CZ, FI, HR, MT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd. In BG: niet geconsolideerd, behalve voor theaterproducenten, zanggroepen, bands en orkesten (CPC 96191); auteurs, componisten, beeldhouwers, entertainers en andere individuele artiesten (CPC 96192); en aanverwante theaterdiensten (CPC 96193). In EE: niet geconsolideerd voor ander amusement (CPC 96199) behalve voor bioscopen. In LT, LV: niet geconsolideerd behalve voor bioscopen (deel van CPC 96199).
B. Nieuws- en persagentschappen (CPC 962)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BG, CY, CZ, HU, LT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In BG, CY, CZ, HU, LT, MT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Bibliotheken, archieven, musea en andere culturele diensten (CPC 963)	Voor vorm van dienstverlening 1 In BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd.
D. Sport (CPC 9641)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 In AT: niet geconsolideerd voor skischolen en berggidsen. In BG, CZ, HR, LV, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 1 In CY, EE: Niet geconsolideerd.
E. Recreatieparken en stranden (CPC 96491)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
11. Vervoersdiensten	
A. Zeevaart a) internationaal personenvervoer (CPC 7211 m.u.v. nationale cabotage[1]). b) internationaal goederenvervoer (CPC 7212 zonder nationale cabotage[2])	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 EU: Geen.

[1] Behoudens de activiteiten die onder de betreffende nationale wetgeving als cabotage kunnen worden beschouwd, heeft deze lijst geen betrekking op nationale cabotage voor het vervoer van passagiers of goederen tussen een haven of een plaats in een lidstaat van de Europese Unie en een andere haven of plaats in dezelfde lidstaat van de Europese Unie, met inbegrip van het continentaal plat zoals gedefinieerd in het Unclos, en verkeer dat vertrekt uit en aankomt in dezelfde haven of plaats in een lidstaat van de Europese Unie.

[2] Behoudens de activiteiten die onder de betreffende nationale wetgeving als cabotage kunnen worden beschouwd, heeft deze lijst geen betrekking op nationale cabotage voor het vervoer van passagiers of goederen tussen een haven of een plaats in een lidstaat van de Europese Unie en een andere haven of plaats in dezelfde lidstaat van de Europese Unie, met inbegrip van het continentaal plat zoals gedefinieerd in het Unclos, en verkeer dat vertrekt uit en aankomt in dezelfde haven of plaats in een lidstaat van de Europese Unie.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Vervoer over de weg a) personenvervoer (CPC 7121 en CPC 7122) b) goederenvervoer (CPC 7123, met uitzondering van vervoer van post- en koerierzendingen voor eigen rekening[1])	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
E. Vervoer van goederen andere dan brandstof, via pijpleidingen[2] (CPC 7139)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI: Niet geconsolideerd.

[1] Deel van CPC 71235, dat is opgenomen in Communicatie onder 2.A. Post- en koeriersdiensten.

[2] Het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen is opgenomen in Energiediensten onder 14.B.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
12. Hulpdiensten in verband met vervoer[1]	
A. Hulpdiensten voor de zeevaart a) behandeling van zeevracht b) opslag (deel van CPC 742) c) in- en uitklaring d) diensten in verband met de opslag van containers e) maritieme diensten van scheepsagenten f) maritieme expediteursdiensten g) verhuur van schepen met bemanning (CPC 7213)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd voor de behandeling van zeevracht en voor duwen en slepen. EU: geen, behalve ingezetenschapsvereiste voor in- en uitklaring. In AT, BG, CY, CZ, DE, EE, HU, LT, MT, PL, RO, SE, SI, SK: niet geconsolideerd voor de verhuur van schepen met bemanning. In HR: niet geconsolideerd, behalve voor dienstverlening door bevrachtingsagentschap. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

[1] Omvat niet onderhoud en reparatie van transportmiddelen, die zijn opgenomen in Zakelijke diensten onder 1.F., punt l), 1. Onderhoud en reparatie van schepen onder 1. F. l) 4 Onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
h) duwen en slepen (CPC 7214) i) ondersteunende diensten voor zeevaart (deel van CPC 745) j) andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Hulpdiensten voor vervoer per spoor a) vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) opslag (deel van CPC 742) c) bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) duwen en slepen (CPC 7113) e) ondersteunende diensten voor vervoer per spoor (CPC 743) f) andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd voor duwen en slepen. In HR: niet geconsolideerd, behalve voor dienstverlening door bevrachtingsagentschap. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Hulpdiensten voor vervoer over de weg a) vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) opslag (deel van CPC 742) c) bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) verhuur van vrachtauto's met chauffeur (CPC 7124) e) ondersteunende activiteiten in verband met het vervoer over de weg (CPC 744) f) andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BG, CY, CZ, EE, HU, LT, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK: niet geconsolideerd voor de verhuur van vrachtauto's met chauffeur. In HR: niet geconsolideerd, behalve voor dienstverlening door bevrachtingsagentschappen en ondersteunende diensten voor vervoer over de weg. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Hulpdiensten voor de luchtvaart	
a) grondafhandelingsdiensten (inclusief catering)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd, behalve voor catering. Voor vorm van dienstverlening 2 In BG, CY, CZ, HR, HU, MT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd.
b) opslag (deel van CPC 742)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
c) bevrachtingsagenten (deel van CPC 748)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.
F. Hulpdiensten voor vervoer van andere goederen dan brandstof via pijpleidingen[1] a) opslag van goederen andere dan brandstof vervoerd via pijpleidingen (deel van CPC 742)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

[1] Hulpdiensten voor het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen zijn opgenomen in Energiediensten onder 14.C Opslag van via pijpleidingen vervoerde brandstoffen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
13. Andere vervoerdiensten	
Gecombineerd vervoer	In alle lidstaten van de Europese Unie behalve AT, BG, CY, CZ, EE, HU, LT, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK: geen, behoudens de in deze lijst opgenomen beperkingen die voor elk van de wijzen van vervoer gelden. In AT, BG, CY, CZ, EE, HR, HU, LT, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd.
14. Energiediensten	
A. Diensten in verband met de mijnbouw (CPC 883)[1]	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen. In SI: voor de exploratie en exploitatie van minerale hulpbronnen, met inbegrip van gereglementeerde mijnbouwdiensten is vestiging in of burgerschap van een lidstaat van de EER, de Zwitserse Bondsstaat of een lid van de OESO, of een derde land op voorwaarde van wederkerigheid vereist. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het ministerie dat verantwoordelijk is voor mijnbouw. In SK: voor de mijnbouw, activiteiten met betrekking tot de mijnbouw en geologische activiteiten is oprichting van een onderneming vereist (filialen niet toegestaan).

[1] Omvat de volgende diensten verleend voor een vast bedrag of op contractbasis: adviseurs en consulenten met betrekking tot de mijnbouw, het exploitatierijp maken van terreinen, het installeren van booruitrusting, boren, boorkronen, bekledingsbuizen en exploitatiebuizen, modder-engineering en bevoorrading, controle van vaste stoffen, vissen en speciale operaties in de boorput, geologie van de bronnen en boorcontrole, het nemen van bodemmonsters door middel van boren, het testen van bronnen, kabels, bevoorrading met en gebruik van opvulvloeistoffen (pekel), bevoorrading met en installatie van opvulinrichtingen, cementeren (pompen onder druk), stimulatie (breken, verzuren en pompen onder druk), nazicht en herstel van bronnen, het opvullen en het uit gebruik nemen van bronnen.
Omvat niet de directe toegang tot of de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen.
Omvat niet het exploitatierijp maken van terreinen voor de winning van andere hulpbronnen dan aardolie en gas (CPC 5115), dat is opgenomen onder 3. Bouwnijverheid en civieltechnische diensten in verband daarmee.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Vervoer van brandstoffen via pijpleidingen (CPC 7131)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd.
C. Opslag van via pijpleidingen vervoerde brandstoffen (deel van CPC 742)	Voor vorm van dienstverlening 1 In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
D. Groothandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen en aanverwante producten (CPC 62271) en groothandel in elektriciteit, stoom en warm water	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd voor de groothandel in elektriciteit, stoom en warm water. In SK: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist) voor vloeibare en gasvormige brandstoffen. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Detailhandel in motorbrandstoffen (CPC 613)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
F. Detailhandel in stookolie, flessengas, steenkool en brandhout (CPC 63297) en detailhandel in elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd voor de detailhandel in elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water. In BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, ES, FR, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SK: voor de detailhandel in stookolie, flessengas, steenkool en brandhout, niet geconsolideerd, behalve voor postorders (geen voor postorders). Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
G. Diensten in verband met de distributie van energie (CPC 887)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: niet geconsolideerd, behalve voor advies (geen voor advies). Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
15. Overige diensten, niet elders ingedeeld	
a) wassen, reinigen en verven (CPC 9701)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
b) haarverzorging (CPC 97021)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
c) cosmetische behandeling, manicure en pedicure (CPC 97022)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) andere schoonheidsverzorging, niet elders geclassificeerd (CPC 97029)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
e) kuuroorden en niet-therapeutische massages, voor zover die met het oog op ontspanning en lichamelijk welzijn en niet voor medische of revalidatiedoeleinden worden verstrekt[1] (CPC ver. 1.0 97230)	Voor vorm van dienstverlening 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm van dienstverlening 2 Geen.
g) telecommunicatieverbinding (CPC 7543)	Voor vormen van dienstverlening 1 en 2 Geen.

[1] Therapeutische massages en thermale kuren vallen onder 1.A., punt h) Medische diensten (met inbegrip van psychologen) en tandheelkundige diensten en 1.A., punt j), 2. Diensten van verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel. Door verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel verleende diensten en gezondheidszorg zijn opgenomen in 8.A Ziekenhuizen en 8.C Intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis.

BIJLAGE 18-B

EUROPESE UNIE

LIJST VAN VERBINTENISSEN INZAKE VESTIGING OVEREENKOMSTIG DE ARTIKELEN 18.3 EN 18.4

1. In de lijst van verbintenissen in deze bijlage zijn de economische activiteiten opgenomen die overeenkomstig de artikelen 18.3 en 18.4 zijn geliberaliseerd, en zijn de beperkingen ten aanzien van markttoegang en nationale behandeling vastgesteld die door middel van voorbehouden van toepassing zijn op ondernemingen en investeerders uit de Mercosur in die activiteiten. De lijst in deze bijlage bestaat uit twee kolommen die respectievelijk de volgende elementen bevatten:

   a) de sector of subsector waarin de Europese Unie de verbintenis is aangegaan, en de reikwijdte van de liberalisering waarop de voorbehouden van toepassing zijn; en

   b) een beschrijving van de toepasselijke voorbehouden.

2. Voor vestiging in sectoren of subsectoren waarop deel III van de overeenkomst van toepassing is en die niet in de lijst in deze bijlage is opgenomen, zijn geen verbintenissen aangegaan.

3. Voor de toepassing van deze bijlage wordt bij de identificatie van afzonderlijke sectoren en subsectoren verstaan onder:

   a) “CPC”: de voorlopige “Central Products Classification” (centrale productenclassificatie) zoals gedefinieerd in artikel 9.3, punt c);

b) “CPC ver. 1.0”: de “Central Products Classification”, zoals vastgesteld in de Statistical Papers van het statistisch bureau der Verenigde Naties, serie M, nr. 77, CPC ver. 1.0, 1998; en

c) “ISIC rev 3.1”: de “International Standard Industrial Classification of all Economic Activities”, zoals vastgesteld in de Statistical Papers van het statistisch bureau der Verenigde Naties, serie M, nr. 4, ISIC REV 3.1, 2002.

4. De lijst in deze bijlage bevat geen maatregelen met betrekking tot opleidingseisen en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures die geen beperking inzake markttoegang of nationale behandeling vormen in de zin van respectievelijk de artikelen 18.3 en 18.4. Die maatregelen (bijvoorbeeld een vergunningsverplichting, universeledienstverplichting, verplichte erkenning van kwalificaties in gereglementeerde sectoren, verplichting om specifieke examens (inclusief taalexamens) af te leggen, en non-discriminatieverplichting inzake bepaalde activiteiten die niet in beschermde milieugebieden of gebieden van bijzonder historisch en artistiek belang mogen worden uitgeoefend) gelden in ieder geval voor ondernemingen en investeerders uit een ondertekenende Mercosur-staat, ook al zijn zij niet in de lijst opgenomen.

5. De Europese Unie gaat al naar gelang de lidstaat onderscheiden verbintenissen aan met betrekking tot verbintenissen inzake markttoegang als bedoeld in artikel 18.3, lid 1).

6. Voor alle duidelijkheid: de verplichting voor de Europese Unie om nationale behandeling toe te kennen, houdt geen vereiste in van uitbreiding tot natuurlijke of rechtspersonen uit een ondertekenende Mercosur-staat, van de behandeling die in een lidstaat van de Europese Unie, op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie of van op grond van dat Verdrag genomen maatregelen, met inbegrip van de uitvoering van dat Verdrag of van maatregelen in de lidstaten van de Europese Unie, wordt toegekend aan:

a) natuurlijke personen of ingezetenen van een lidstaat van de Europese Unie, of

b) rechtspersonen opgericht of georganiseerd naar het recht van een andere lidstaat van de Europese Unie of naar dat van de Europese Unie en die hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging in een lidstaat van de Europese Unie hebben.

Een dergelijke nationale behandeling wordt toegekend aan rechtspersonen die zijn opgericht of georganiseerd naar het recht van een andere lidstaat van de Europese Unie of naar dat de Europese Unie en die hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging in een lidstaat van de Europese Unie hebben, met inbegrip van de rechtspersonen die eigendom zijn van of onder zeggenschap staan van natuurlijke of rechtspersonen uit een ondertekenende Mercosur-staat.

7. In de lijst in deze bijlage worden de volgende afkortingen gebruikt:

– EU De Europese Unie, met inbegrip van al haar lidstaten
– EER Europese Economische Ruimte
– AT Oostenrijk
– BE België
– BG Bulgarije
– CY Cyprus
– CZ Tsjechië
– DE Duitsland
– DK Denemarken
– EE Estland
– EL Griekenland
– ES Spanje
– FI Finland
– FR Frankrijk
– HR Kroatië

– HU Hongarije
– IE Ierland
– IT Italië
– LV Letland
– LT Litouwen
– LU Luxemburg
– MT Malta
– NL Nederland
– PL Polen
– PT Portugal
– RO Roemenië
– SK Slowaakse Republiek
– SI Slovenië
– SE Zweden

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Onroerend goed In alle lidstaten van de Europese Unie behalve AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, FI, HU, IE, IT, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK, ES: Geen. In AT: voor de verwerving, aankoop, huur of pacht van onroerend goed door buitenlandse natuurlijke of rechtspersonen is toestemming nodig van de bevoegde regionale autoriteiten (“Länder”) die zullen beoordelen of al dan niet grote economische, sociale of culturele belangen in het geding zijn. In BG: buitenlandse natuurlijke personen en rechtspersonen (met inbegrip van filialen daarvan) kunnen geen grond verwerven. Bulgaarse rechtspersonen met buitenlandse participatie kunnen geen landbouwgrond verwerven. Buitenlandse rechtspersonen en buitenlandse burgers die hun vaste verblijfplaats in het buitenland hebben, kunnen gebouwen en beperkte eigendomsrechten[1] op onroerend goed verwerven met toestemming van het Ministerie van Financiën. Deze verplichting geldt niet voor personen die in Bulgarije hebben geïnvesteerd. Buitenlandse burgers die hun vaste verblijfplaats in het buitenland hebben, buitenlandse rechtspersonen en ondernemingen met een buitenlands meerderheidsbelang kunnen in bepaalde, door de ministerraad aangewezen geografische regio’s met toestemming onroerend goed verwerven.

[1] Het Bulgaarse eigendomsrecht kent de volgende beperkte eigendomsrechten: gebruiksrecht, bouwrecht, recht van bovenbouw en erfdienstbaarheden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In CY: Niet geconsolideerd. In CZ: buitenlandse natuurlijke en rechtspersonen kunnen landbouwgrond en bos verwerven wanneer zij permanent in Tsjechië gevestigd zijn. Voor landbouwgrond en bos in handen van de overheid gelden speciale regels. In DE: er kunnen bepaalde wederkerigheidsvoorwaarden van toepassing zijn. In DK: er zijn beperkingen met betrekking tot de aankoop van onroerend goed door niet-ingezetenen (natuurlijke en rechtspersonen). Er zijn beperkingen met betrekking tot aankopen van landbouwbedrijven door buitenlandse natuurlijke personen en rechtspersonen. In EE: niet geconsolideerd voor de verwerving van landbouwgrond en bosgrond[1]. In EL: overeenkomstig Wet nr. 1892/90 moet het Ministerie van Defensie toestemming verlenen als burgers grond willen kopen in gebieden dichtbij de grens. In FI: (Ålandeilanden): voor natuurlijke personen die geen regionaal burger van Åland zijn en voor rechtspersonen gelden beperkingen van het recht om op de Ålandeilanden onroerend goed te kopen en te bezitten zonder toestemming van de bevoegde autoriteiten van de eilanden. Beperkingen voor natuurlijke personen die geen regionaal burger van Åland zijn en voor rechtspersonen van het recht van vestiging en het recht diensten te verlenen, zonder toestemming van de bevoegde autoriteiten van de Ålandeilanden.

[1] Wat de dienstensectoren betreft, gaan deze beperkingen niet verder dan de beperkingen in de bestaande GATS-verbintenissen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In HR: niet geconsolideerd met betrekking tot de overname van onroerend goed door dienstverleners die niet gevestigd en opgericht zijn in Kroatië. De overname van onroerend goed zoals vereist voor de verlening van diensten door ondernemingen die als rechtspersonen gevestigd en opgericht zijn in Kroatië, is toegestaan. Voor de verwerving van onroerend goed zoals vereist voor de verlening van diensten door filialen, is de goedkeuring van het Ministerie van Justitie vereist. Buitenlanders kunnen geen landbouwgrond verwerven. In HU: beperking van de aankoop van grond en onroerend goed door buitenlandse investeerders[1]. In IE: voor de verwerving van een belang in Ierse grond door binnen- of buitenlandse ondernemingen of door onderdanen van een ander land is voorafgaande schriftelijke toestemming van de Land Commission vereist. Wanneer de grond voor industriële doeleinden bestemd is (met uitzondering van landbouw), geldt deze eis niet als de minister van Ondernemingen, Handel en Werkgelegenheid ontheffing verleent. Deze wet is niet van toepassing op grond binnen stadsgrenzen. In IT: voor de aankoop van onroerend goed door buitenlandse natuurlijke of rechtspersonen is wederkerigheid vereist. In LV: de verwerving van grond is niet geconsolideerd; pacht van grond met een looptijd van maximaal 99 (negenennegentig) jaar is toegestaan.

[1] Wat de dienstensectoren betreft, gaan deze beperkingen niet verder dan de beperkingen in de bestaande GATS-verbintenissen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In LT: de verwerving van grond is niet geconsolideerd[1]. In MT: de eisen van de Maltese wet- en regelgeving inzake de aankoop van onroerend goed blijven van toepassing. In PL: voor de aankoop (direct of indirect) van onroerend goed door buitenlandse natuurlijke of rechtspersonen is toestemming vereist. De verwerving van staatseigendom is niet geconsolideerd (bijvoorbeeld de regelingen voor het privatiseringsproces). In RO: natuurlijke personen die niet de Roemeense nationaliteit hebben en ook niet in Roemenië wonen en niet-Roemeense rechtspersonen die hun hoofdkantoor niet in Roemenië hebben, kunnen geen grond verwerven via een akte inter vivos. In SI: in Slovenië met buitenlandse kapitaalparticipatie gevestigde rechtspersonen mogen op het grondgebied van Slovenië onroerend goed kopen. Filialen[2] die door buitenlandse personen in Slovenië zijn gevestigd, mogen uitsluitend onroerend goed verwerven (met uitzondering van grond) dat noodzakelijk is voor de uitoefening van de economische activiteiten waarvoor zij zijn opgericht.

[1] Wat de dienstensectoren betreft, gaan deze beperkingen niet verder dan de beperkingen in de bestaande GATS-verbintenissen.

[2] Volgens de wet inzake handelsondernemingen worden in Slovenië gevestigde filialen niet als rechtspersoon beschouwd; maar voor hun activiteiten worden zij behandeld als dochterondernemingen; dit is in overeenstemming met artikel XXVIII, punt g), van de GATS.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In SK: er zijn beperkingen met betrekking tot de aankoop van onroerend goed door buitenlandse natuurlijke personen en rechtspersonen. Buitenlandse entiteiten kunnen onroerend goed verwerven door vestiging van een Slowaakse rechtspersoon of deelneming in een joint venture. Niet geconsolideerd voor grond, zoals onder andere natuurlijke hulpbronnen, meren, rivieren, openbare wegen. In ES: voor buitenlandse investeringen in activiteiten die rechtstreeks betrekking hebben op investeringen in onroerend goed voor de diplomatieke missies door staten die geen lid zijn van de EU is een administratieve vergunning van de Spaanse ministerraad vereist, tenzij er sprake is van een wederzijdse liberaliseringsovereenkomst.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Openbare nutsbedrijven EU: diensten die op nationaal of lokaal niveau als openbare nutsbedrijven worden beschouwd, kunnen voorbehouden zijn aan overheidsmonopolies; ook kunnen hiervoor exclusieve rechten aan particuliere exploitanten zijn verleend[1][2].

[1] Openbare nutsbedrijven bestaan onder meer in de volgende sectoren: aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen, onderzoeks- en ontwikkelingsdiensten op het gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen, technische testen en toetsen, milieu, gezondheidszorg, vervoer en hulpdiensten bij alle vervoerswijzen. Exclusieve rechten betreffende deze diensten worden vaak verleend aan particuliere exploitanten, bijvoorbeeld exploitanten met een vergunning van openbare instanties, die aan specifieke verplichtingen aangaande dienstverlening moeten voldoen. Er kan geen gedetailleerde, volledige lijst per sector worden opgesteld omdat openbare nutsbedrijven vaak ook op lagere niveaus dan het centrale niveau bestaan.

[2] Deze beperking geldt niet voor de telecommunicatie en voor diensten in verband met computers.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Soorten vestiging EU: de behandeling die wordt toegepast ten aanzien van dochterondernemingen (van rechtspersonen uit een ondertekenend Mercosur-land) die in overeenstemming met de wetgeving van de lidstaten van de Europese Unie zijn opgericht en hun statutaire zetel, hoofdbestuur of hoofdvestiging binnen de Unie hebben, geldt niet voor filialen of agentschappen die door rechtspersonen van een ondertekenende Mercosur-staat in de lidstaten van de Europese Unie worden opgericht[1]. In BG: een buitenlandse dienstverlener, met inbegrip van een joint venture, kan zich uitsluitend vestigen in de vorm van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid of kapitaalvennootschap met ten minste twee aandeelhouders. Voor de oprichting van filialen is een vergunning vereist. Niet-geconsolideerd wat betreft vertegenwoordigingskantoren. Vertegenwoordigingskantoren mogen geen economische activiteiten ontplooien. Bij ondernemingen waarvan meer dan 30 % (dertig procent) van de aandelen in handen is van de overheid (de staat of de gemeente) is toestemming vereist voor het overdragen van deze aandelen aan een derde partij. In CY: voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het interne recht (EU-recht en recht van de lidstaten van de Europese Unie) met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie vereist. Voor volledige toelating tot de balie is ingezetenschap (commerciële aanwezigheid) en EU-nationaliteit vereist. Alleen advocaten die bij de balie zijn ingeschreven, mogen vennoot, aandeelhouder of lid van de raad van bestuur van een advocatenkantoor op Cyprus zijn.

[1] Overeenkomstig artikel 54 VWEU worden deze dochterondernemingen beschouwd als rechtspersonen uit de EU. Voor zover zij een daadwerkelijke en duurzame band met de economie van de EU hebben, genieten zij de voordelen van de interne markt van de EU, wat onder meer de vrijheid van vestiging en de vrijheid van dienstverlening in alle lidstaten van de Europese Unie inhoudt.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In EE: minstens de helft van de leden van de raad van bestuur moet ingezeten zijn van de EU. In FI: een ingezetene van een ondertekenende Mercosur-staat dat handel drijft als vennoot in een Finse commanditaire vennootschap of vennootschap onder firma, heeft een handelsvergunning nodig en moet permanent ingezetene van de EU zijn. Voor alle sectoren, behalve telecommunicatiediensten, is nationaliteit en ingezetenschap vereist voor ten minste de helft van de gewone en plaatsvervangende leden van de raad van bestuur en voor de algemeen directeur; voor bepaalde ondernemingen kunnen echter uitzonderingen worden gemaakt. Voor telecommunicatiediensten moeten de helft van de oprichters en de helft van de leden van de raad van bestuur permanent ingezetene zijn, alsmede de algemeen directeur. Indien de oprichter een rechtspersoon is, moet deze in Finland gevestigd zijn. Indien een organisatie uit een ondertekenende Mercosur-land een bedrijf of handelsonderneming wil beginnen door een filiaal in Finland op te richten, heeft zij een handelsvergunning nodig. Indien een organisatie uit een ondertekenende Mercosur-staat of een natuurlijke persoon die geen burger van de EU is, een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid wil oprichten, heeft zij/hij een vergunning nodig. In FR: wanneer de algemeen directeur van een industriële, commerciële of ambachtelijke activiteit geen verblijfsvergunning heeft, is speciale toestemming vereist. In HU: een commerciële aanwezigheid kan zijn: een besloten of naamloze vennootschap of een vertegenwoordiging. Behalve voor financiële diensten is een eerste vestiging in de vorm van een filiaal niet toegestaan.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In IT: voor de toegang tot industriële, commerciële en ambachtelijke activiteiten zijn een verblijfsvergunning en speciale toestemming vereist. In BG, PL: een vertegenwoordigingskantoor mag alleen reclame- en promotieactiviteiten voor de vertegenwoordigde buitenlandse moederonderneming uitvoeren. In PL: met uitzondering van financiële diensten, niet geconsolideerd voor filialen. Investeerders uit een ondertekenende Mercosur-staat mogen uitsluitend economische activiteiten uitoefenen in de vorm van een commanditaire vennootschap, een commanditaire vennootschap op aandelen, een besloten vennootschap of een naamloze vennootschap (in het geval van rechtskundige diensten uitsluitend in de vorm van een geregistreerde vennootschap of een commanditaire vennootschap). Buitenlandse dienstverleners mogen vertegenwoordigingskantoren oprichten die gevestigd zijn in Polen. De activiteiten van een vertegenwoordiging mogen alleen betrekking hebben op het verrichten van activiteiten om reclame te maken voor buitenlandse dienstverleners en deze te promoten. In RO: de enige bestuurder of de voorzitter van de raad van bestuur en de helft van het totale aantal bestuurders van commerciële ondernemingen moeten Roemeens staatsburger zijn, tenzij anders is bepaald in het contract of de statuten van de onderneming. De meerderheid van de auditors van commerciële ondernemingen, alsmede hun plaatsvervangers, moeten Roemeens staatsburger zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In SE: een buitenlandse onderneming die geen rechtspersoon heeft opgericht in Zweden of die zaken doet via een handelsagent, moet haar handelstransacties laten verlopen via een in Zweden geregistreerd filiaal met een onafhankelijke leiding en gescheiden rekeningen. De algemeen directeur en de vice-algemeen directeur van het filiaal moeten ingezetenen van de EER zijn. Niet in de EER woonachtige natuurlijke personen die commerciële activiteiten in Zweden verrichten, moeten een ingezetene als vertegenwoordiger aanwijzen die verantwoordelijk is voor de activiteiten in Zweden, en die laten registreren. Voor de activiteiten in Zweden moeten afzonderlijke rekeningen worden bijgehouden. In individuele gevallen kan de bevoegde autoriteit vrijstelling verlenen van de filiaal- en ingezetenschapsvereisten. Bouwprojecten met een duur van minder dan 1 (één) jaar die worden uitgevoerd door een onderneming die buiten de EER is gevestigd of een natuurlijke persoon die geen ingezetene van de EER is, zijn vrijgesteld van de verplichting een filiaal te vestigen of een ingezeten vertegenwoordiger te benoemen. Vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid mogen in Zweden worden opgericht door natuurlijke personen die ingezetene van de EER zijn, Zweedse rechtspersonen of volgens het recht van een lidstaat van de EER opgerichte rechtspersonen die hun statutaire zetel, hoofdkantoor of hoofdkantoor binnen de EER hebben. Personenvennootschappen kunnen eveneens oprichters zijn, maar enkel indien alle eigenaren met onbeperkte persoonlijke aansprakelijkheid ingezetenen van de EER zijn. Oprichters van buiten de EER kunnen de bevoegde autoriteit om toestemming verzoeken. Wat besloten vennootschappen en coöperatieve verenigingen betreft, moeten ten minste 50 % (vijftig procent) van de leden van de raad van bestuur, ten minste 50 % (vijftig procent) van de plaatsvervangende bestuursleden, de algemeen directeur, de vice-algemeen directeur en ten minste een van de tot tekening voor de onderneming gemachtigde personen (voor zover van toepassing) EER-ingezetene zijn. De bevoegde autoriteit kan vrijstelling verlenen van dat vereiste. Indien geen van de vertegenwoordigers van de onderneming/vennootschap ingezetene van Zweden is, moet de raad van bestuur een ingezetene van Zweden aanwijzen en laten registeren die namens de onderneming of vennootschap officiële stukken mag ontvangen. Vergelijkbare voorwaarden gelden voor de oprichting van alle andere soorten rechtspersonen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In SK: een natuurlijke persoon uit een ondertekenende Mercosur-staat van wie de naam in het handelsregister moet worden opgenomen als gemachtigde die namens de ondernemer mag optreden, moet een verblijfsvergunning in Slowakije aanvragen.
ALLE SECTOREN	Investeringen EU: niet geconsolideerd met betrekking tot activiteiten of diensten die onderdeel vormen van een pensioenregeling van de overheid of een wettelijk stelsel van sociale zekerheid. In BG: bij ondernemingen waarvan meer dan 30 % (dertig procent) van de aandelen in handen is van de overheid (de staat of de gemeente) is toestemming vereist voor het overdragen van deze aandelen aan een derde partij. Voor bepaalde economische activiteiten met betrekking tot de exploitatie of het gebruik van staats- of overheidseigendommen moet toestemming worden verleend krachtens de Concessiewet. Buitenlandse investeerders kunnen niet deelnemen aan privatisering. Buitenlandse investeerders en Bulgaarse rechtspersonen met een buitenlands meerderheidsbelang moeten toestemming hebben voor: a) prospectie, ontwikkeling of extractie van natuurlijke hulpbronnen uit de territoriale wateren, de bodem of de exclusieve economische zone; en b) het verwerven van een meerderheidsbelang in ondernemingen die bij één van de in punt “a)” genoemde activiteiten betrokken zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In CY: voor entiteiten met buitenlandse participatie moet het kapitaal zijn gestort in evenredigheid met hun financieringsbehoeften; niet-ingezetenen moeten hun bijdrage financieren door invoer van deviezen. Indien het belang van niet-ingezetenen meer dan 24 % (vierentwintig procent) bedraagt, moet voor het werkkapitaal of anderszins benodigde aanvullende financiering afkomstig zijn uit lokale en buitenlandse bronnen in verhouding tot het belang van ingezetenen en niet-ingezetenen in het kapitaal van de entiteit. Indien het filialen van buitenlandse ondernemingen betreft, moet alle kapitaal voor de aanvankelijke investering afkomstig zijn uit buitenlandse bronnen. Lenen uit lokale bronnen is slechts toegestaan na de opstartfase van het project voor het financieren van de behoefte aan werkkapitaal. In FI: de aankoop van aandelen door buitenlandse kopers die daardoor meer dan een derde van de stemrechten in een grote Finse vennootschap of onderneming (met meer dan 1 000 (duizend) werknemers, een omzet van meer dan 168 (honderdachtenzestig) miljoen EUR of een balanstotaal[1] van meer dan 168 (honderdachtenzestig) miljoen EUR) verwerven, moet worden goedgekeurd door de Finse overheid. Deze goedkeuring kan alleen worden geweigerd als er een groot nationaal belang op het spel staat. Deze beperkingen zijn niet van toepassing op telecommunicatie.

[1] Totale som van activa of totale som van schulden plus kapitaal.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In FR: op grond van de artikelen L151-1 en R153-1 en volgende van het Monetair en financieel wetboek is voor de in artikel R153-2 van dat wetboek genoemde buitenlandse investeringen in Frankrijk de voorafgaande toestemming van de minister van Economische Zaken vereist. Frankrijk behoudt zich het recht voor om buitenlandse participatie in recentelijk geprivatiseerde ondernemingen te beperken tot een bepaald deel van de uitgegeven aandelen, dat door de Franse regering van geval tot geval wordt vastgesteld. In HU: niet geconsolideerd voor buitenlandse participaties in recent geprivatiseerde ondernemingen. In IT: exclusieve rechten kunnen worden toegekend aan of gehandhaafd voor recentelijk geprivatiseerde ondernemingen. In sommige gevallen kan het stemrecht in dergelijke ondernemingen worden beperkt. Gedurende een periode van 5 (vijf) jaar vanaf de datum van inwerkingtreding van deze overeenkomst kan voor de verwerving van een groot aandeel in ondernemingen met activiteiten op het gebied van defensie, vervoer, telecommunicatie en energie toestemming van de bevoegde instanties vereist zijn. In LT: ondernemingen die van strategisch belang zijn voor de nationale veiligheid en waarvan de staat eigenaar moet zijn (deel van het kapitaal dat overeenkomstig de nationale veiligheidsbelangen in handen mag zijn van binnenlandse of buitenlandse particulieren, met betrekking onder meer tot investeringen in ondernemingen, sectoren en voorzieningen van strategisch belang voor de nationale veiligheid, en procedures en criteria voor de bepaling van de conformiteit van potentiële nationale investeerders en potentiële deelnemers in de onderneming).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In MT: bedrijven waarin niet-ingezeten natuurlijke of rechtspersonen participeren, moeten beschikken over een minimumkapitaal waarvan 50 % (vijftig procent) moet worden gestort. Het percentage van niet-ingezetenen in het eigen vermogen moet worden betaald met middelen uit het buitenland. Ingevolge artikel 17 van de Deviezenwet (Exchange Control Act) moeten niet-ingezetenen van Malta die er een dienstverlenend bedrijf willen oprichten, vóór de inschrijving van dit bedrijf toestemming van de centrale bank van Malta hebben. In PT: buitenlandse participatie in pas geprivatiseerde bedrijven kan worden beperkt tot een variabel, door de Portugese regering van geval tot geval vastgesteld bedrag van het aan het publiek aangeboden aandelenkapitaal. In SI: voor financiële dienstverlening wordt toestemming verleend door de onder de verbintenissen per sector vermelde instanties, overeenkomstig de daar beschreven voorwaarden. Er gelden geen beperkingen voor de vestiging van een nieuwe onderneming (“greenfield”-investering).
ALLE SECTOREN	Geografische zones In FI: op de Ålandeilanden, beperkingen van het recht van vestiging voor natuurlijke personen die geen regionaal burger van Åland zijn of voor rechtspersonen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
1. LANDBOUW, JACHT, BOSBOUW	
A. Landbouw, jacht (ISIC rev. 3.1: 011, 012, 013, 014, 015) m.u.v. adviseurs en consulenten[1]	EU: er gelden kwantitatieve beperkingen voor de productie van landbouwproducten. In AT, HR, HU, MT, RO: niet geconsolideerd voor landbouwactiviteiten. In CY: investeerders uit een ondertekenende Mercosur-staat mogen slechts tot 49 % (negenenveertig procent) deelnemen. In FI: alleen onderdanen van lidstaten van de EER die woonachtig zijn in rendiergebied mogen eigen rendieren houden en activiteiten in verband met de rendierhouderij uitoefenen. Exclusieve rechten kunnen worden verleend. In FR: voor de oprichting van bedrijven en landbouwcoöperaties door investeerders van buiten de EU is toestemming vereist. In IE: voor de vestiging van graanmolens door ingezetenen van een ondertekenende Mercosur-staat is toestemming vereist. In SE: uitsluitend Sami mogen eigendomsrechten in verband met de rendierhouderij bezitten en uitoefenen.

[1] Landbouw-, jacht-, bosbouw- en visserijadviseurs en -consulenten zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt f) en 6.F., punt g).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Bosbouw en de exploitatie van bossen (ISIC rev. 3.1: 020) m.u.v. adviseurs en consulenten[1]	In BG: niet geconsolideerd voor bosexploitatieactiviteiten.
2. VISSERIJ EN AQUACULTUUR (ISIC rev. 3.1: 0501, 0502) m.u.v. adviseurs en consulenten[2]	EU: Niet geconsolideerd.

[1] Landbouw-, jacht-, bosbouw- en visserijadviseurs en -consulenten zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt f) en 6.F., punt g).

[2] Landbouw-, jacht-, bosbouw- en visserijadviseurs en -consulenten zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt f) en 6.F., punt g).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
3. WINNING VAN DELFSTOFFEN A. Winning van steen- en bruinkool; winning van turf (ISIC rev. 3.1: 10) B. Winning van aardolie en aardgas[1] (ISIC rev. 3.1: 1110) C. Winning van metaalertsen (ISIC rev. 3.1: 13) D. Overige winning van delfstoffen (ISIC rev. 3.1: 14)	EU: niet geconsolideerd voor rechtspersonen die worden gecontroleerd door natuurlijke of rechtspersonen uit een land dat niet tot de EU behoort en meer dan 5 % (vijf procent) van de invoer van olie of aardgas door de EU vertegenwoordigt. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). EU: voorbehoud wat betreft prospectie, exploratie en exploitatie van koolwaterstoffen: overeenkomstig Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 1994 betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruikmaken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen, PB L 164 van 30.6.1994, blz. 3, kan de Raad, wanneer blijkt dat een derde land, met betrekking tot de toegang tot of uitoefening van activiteiten, subjecten uit de EU geen behandeling toekent die vergelijkbaar is met die welke de EU subjecten uit dat land toekent, op voorstel van de Commissie een lidstaat van de Europese Unie machtigen een vergunning te weigeren aan een subject waarover het betrokken derde land of onderdanen uit dat derde land feitelijke zeggenschap heeft (hebben) (wederkerigheid). EU: niet geconsolideerd voor de winning van aardolie en aardgas. In BG, HU, LT, MT, CZ, SK, CY: Niet geconsolideerd. In ES: voorbehoud wat betreft investeringen vanuit niet-EU-landen in strategische mineralen.

[1] Omvat niet de diensten in verband met de mijnbouw voor een vast bedrag of op contractbasis op olie- en gasvelden, die zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.A. Diensten in verband met de mijnbouw

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In DK: het recht op exploratie en productie van koolwaterstoffen en geothermische energie is afhankelijk van een concessie van de Deense minister van Economische Zaken en Bedrijfsleven. Deelname van de staat is vereist bij de exploratie naar en de productie van koolwaterstoffen. De staat kan van een vergunninghouder verlangen dat hij een overeenkomst inzake het vormen van eenheden sluit met andere vergunninghouders die een concessie hebben voor een aangrenzend gebied. Een marktdeelnemer die een vergunning aanvraagt en zijn woonplaats buiten Denemarken heeft, moet een statutaire zetel op het grondgebied van de EU hebben. In EL: voor de exploratie en exploitatie van alle delfstoffen, met uitzondering van koolwaterstoffen, vaste brandstoffen, radioactieve delfstoffen en geothermische energie, is een concessie van Griekenland vereist, na goedkeuring door de ministerraad . In FR: buitenlandse personen mogen alleen activiteiten ontplooien in de delfstoffenwinning in de vorm van een Franse of Europese dochteronderneming; de directeur moet in Frankrijk of een andere lidstaat van de Europese Unie wonen en zijn of haar woonplaats moet bij de plaatselijke prefectuur zijn gemeld. In NL: deelname van de staat is vereist bij de productie van koolwaterstoffen. Dit omvat de deelname in productiefaciliteiten. De staat kan van een vergunninghouder verlangen dat hij een overeenkomst inzake het vormen van eenheden sluit met een andere vergunninghouder die een concessie heeft voor een aangrenzend gebied. In SI: voor de exploratie en exploitatie van minerale hulpbronnen, met inbegrip van gereglementeerde mijnbouwdiensten is vestiging in of burgerschap van een lidstaat van de EER, de Zwitserse Bondsstaat of een lid van de OESO, of een derde land op voorwaarde van wederkerigheid vereist. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het ministerie dat verantwoordelijk is voor mijnbouw.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
4. INDUSTRIE[1]	
A. Vervaardiging van voedingsmiddelen en dranken (ISIC rev. 3.1: 15)	Geen.
B. Vervaardiging van tabaksproducten (ISIC rev. 3.1: 16)	Geen.
C. Vervaardiging van textiel (ISIC rev. 3.1: 17)	Geen.
D. Vervaardiging van kleding; bereiden en verven van bont (ISIC rev. 3.1: 18)	Geen.

[1] Onder deze sector vallen niet de adviseurs en consulenten in verband met de industrie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt h).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Looien en bereiden van leer; vervaardiging van koffers, tassen, zadel- en tuigmakerswerk en schoeisel (ISIC rev. 3.1: 19)	Geen.
F. Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk (ISIC rev. 3.1: 20)	Geen.
G. Vervaardiging van papier en papierwaren (ISIC rev. 3.1: 21)	Geen.
H. Uitgeverijen, drukkerijen, reproductie van opgenomen media[1] (ISIC rev. 3.1: 22, m.u.v. voor een vast bedrag of op contractbasis)[2]	In IT: nationaliteitsvereiste voor eigenaars van uitgeverijen en drukkerijen. In SE: ingezetenschap vereist voor uitgevers en eigenaren van uitgeverijen en drukkerijen. In HR: ingezetenschap verplicht.

[1] De sector is beperkt tot vervaardigingsactiviteiten. Dit omvat geen audiovisuele activiteiten of activiteiten met een culturele inhoud.

[2] Uitgeven en drukken voor een vast bedrag of op contractbasis zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt p). Drukkerijen en uitgeverijen

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
I. Vervaardiging van cokesovenproducten (ISIC rev. 3.1: 231)	Geen.
J. Vervaardiging van geraffineerde aardolieproducten (ISIC rev. 3.1: 232)	EU: niet geconsolideerd voor rechtspersonen die worden gecontroleerd door natuurlijke of rechtspersonen uit een land dat niet tot de EU behoort en meer dan 5 % (vijf procent) van de invoer van olie of aardgas door de EU vertegenwoordigt. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).
K. Vervaardiging van chemische producten andere dan springstoffen (ISIC rev. 3.1: 24 behalve vervaardiging van springstoffen)	Geen.
L. Vervaardiging van producten van rubber of kunststof (ISIC rev. 3.1: 25)	Geen.
M. Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten (ISIC rev. 3.1: 26)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
N. Vervaardiging van metalen in primaire vorm (ISIC rev. 3.1: 27)	Geen.
O. Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten (ISIC rev. 3.1: 28)	Geen.
P. Vervaardiging van machines	
a) vervaardiging van machines voor algemeen gebruik (ISIC rev. 3.1: 291)	Geen.
b) vervaardiging van machines voor specifieke doeleinden, andere dan wapens en munitie (ISIC rev. 3.1: 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2929)	Geen.
c) vervaardiging van huishoudapparaten, n.e.g. (ISIC rev. 3.1: 293)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) vervaardiging van kantoormachines, boekhoudmachines en computers (ISIC rev. 3.1: 30)	Geen.
e) vervaardiging van elektrische machines en toestellen, n.e.g. (ISIC rev. 3.1: 31)	Geen.
f) vervaardiging van radio-, televisie- en communicatieapparatuur en -toestellen (ISIC rev. 3.1: 32)	Geen.
Q. Vervaardiging van medische, precisie- en optische instrumenten en uurwerken (ISIC rev. 3.1: 33)	Geen.
R. Vervaardiging van auto's, aanhangwagens en opleggers (ISIC rev. 3.1: 34)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
S. Vervaardiging van andere (niet-militaire) transportmiddelen (ISIC rev. 3.1: 35 m.u.v. de vervaardiging van oorlogsschepen, oorlogsvliegtuigen en andere transportmiddelen voor militair gebruik)	Geen.
T. Vervaardiging van meubelen; industrie n.e.g. (ISIC rev. 3.1: 361, 369)	Geen.
U. Recyclage (ISIC rev. 3.1: 37)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
5. PRODUCTIE; TRANSMISSIE EN DISTRIBUTIE VOOR EIGEN REKENING VAN ELEKTRICITEIT, GAS, STOOM EN WARM WATER (BEHALVE DE PRODUCTIE VAN ELEKTRICITEIT MET KERNENERGIE)	
A. Productie van elektriciteit; transmissie en distributie van elektriciteit voor eigen rekening (deel van ISIC rev. 3.1: 4010)[1]	EU: Niet geconsolideerd.
B. Productie en distributie van gas; distributie voor eigen rekening van gasvormige brandstoffen via leidingen (deel van ISIC rev. 3.1: 4020)[2]	EU: Niet geconsolideerd.

[1] Omvat niet de exploitatie van elektriciteitstransmissie- en distributiesystemen voor een vast bedrag of op contractbasis, die is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN.

[2] Omvat niet het transport van aardgas en gasvormige brandstoffen via pijpleidingen, de transmissie en distributie van gas voor een vast bedrag of op contractbasis en de verkoop van aardgas en gasvormige brandstoffen, die zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Productie van stoom en warm water; distributie voor eigen rekening van stoom en warm water (deel van ISIC rev. 3.1: 4030)[1]	EU: niet geconsolideerd voor rechtspersonen die worden gecontroleerd door natuurlijke of rechtspersonen uit een land dat niet tot de EU behoort en meer dan 5 % (vijf procent) van de invoer van olie of aardgas door de EU vertegenwoordigt. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). In BG, DE, CZ, HU, LT, MT, SK: Niet geconsolideerd. In AT: niet geconsolideerd voor de nationale behandeling. In EL: Voor vaste brandstoffen, radioactieve delfstoffen en geothermische energie kunnen natuurlijke of rechtspersonen van buiten de EU geen exploratievergunning krijgen. Voor exploitatie is een concessie van Griekenland verplicht; deze wordt verleend na goedkeuring door de ministerraad . In FI: voorbehoud wat betreft investeringen in een onderneming die zich bezighoudt met activiteiten waarbij gebruik gemaakt wordt van kernenergie of kernmateriaal. Niet geconsolideerd voor transmissie- en distributienetten en -systemen voor energie en voor stoom en warm water. In FR: niet geconsolideerd met betrekking tot de productie van elektriciteit. In LV: de staat heeft op het gebied van elektrische energie een monopolie.

[1] Omvat niet de transmissie en distributie van stoom en warm water voor een vast bedrag of op contractbasis en de verkoop van stoom en warm water, die zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
6. ZAKELIJKE DIENSTEN	
A. Professionele diensten	
a) rechtskundige diensten (CPC 861)[1] behalve rechtskundig advies, juridische documentatie en certificering die worden verstrekt door beoefenaren van juridische beroepen die met publieke functies zijn belast, zoals notarissen, gerechtsdeurwaarders of andere ambtenaren.	In AT, ES, EL, LT, MT, PL, SK: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor de beoefening van het interne recht (het EU-recht en het recht van de lidstaat van de Europese Unie), geldt een nationaliteitsvereiste. In SK gekoppeld aan een ingezetenschapsvereiste in SK. In AT: de participatie van advocaten uit een ondertekenende Mercosur-staat (die in een ondertekenende Mercosur-staat volledig gekwalificeerd moeten zijn) in het aandelenkapitaal van een advocatenkantoor en hun aandeel in het bedrijfsresultaat mogen maximaal 25 % (vijfentwintig procent) bedragen. Zij mogen in de besluitvorming geen beslissende invloed hebben.

[1] Omvat rechtskundig advies en rechtskundige vertegenwoordiging, arbitrage en bemiddeling, juridische documentatie en certificering. Verstrekking van rechtskundige diensten is uitsluitend toegestaan met betrekking tot internationaal publiekrecht, EU-recht en het recht van de jurisdicties waar de dienstverlener of zijn personeel gekwalificeerd is als advocaat, en is, net als andere diensten, onderworpen aan vergunningsvereisten en -procedures die van toepassing zijn in de lidstaten van de Europese Unie. Voor advocaten die rechtskundige diensten verlenen met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht, kunnen deze vergunningsvereisten en -procedures onder meer de vorm aannemen van de naleving van plaatselijke beroepscodes, gebruik van de titel uit het eigen land (tenzij erkenning met de titel in het gastland werd verkregen), vereisten in verband met verzekeringen, gewone registratie bij de balie van het gastland of een vereenvoudigde toegang tot de balie van het gastland via een bekwaamheidstest en een wettelijk of professioneel domicilie in het gastland. Rechtskundige diensten met betrekking tot EU-recht moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in een lidstaat van de Europese Unie tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt, en rechtskundige diensten met betrekking tot het recht van een lidstaat van de Europese Unie moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in die lidstaat van de Europese Unie tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt. Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken en andere bevoegde instanties in de EU kan daarom volledige toelating tot de balie in de betrokken lidstaat van de Europese Unie noodzakelijk zijn aangezien dat de beoefening van het EU-recht en van het nationale procesrecht inhoudt. Niettemin mogen buitenlandse advocaten die niet ten volle tot de balie zijn toegelaten in bepaalde lidstaten van de Europese Unie in civielrechtelijke procedures een partij vertegenwoordigen die onderdaan is van of behoort tot de staat waarin de advocaat gerechtigd is zijn beroep uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In BE: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor rechtskundige vertegenwoordiging, geldt een nationaliteitsvereiste. Vrijstelling kan worden verleend onder specifieke voorwaarden (onder andere ingezetenschapsvereiste en wederkerigheid). Voor vertegenwoordiging in andere dan strafzaken voor het “Hof van Cassatie” gelden quota’s. In CY: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor het verlenen van rechtskundige diensten en volledige toelating tot de balie. Voor de volledige toelating tot de balie gelden een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste. Alleen advocaten die bij de balie zijn ingeschreven, mogen vennoot, aandeelhouder of lid van de raad van bestuur van een advocatenkantoor op Cyprus zijn. In HR: vertegenwoordiging van partijen voor de rechtbank kan alleen worden verricht door leden van de Kroatische balie (in het Kroatisch: “odvjetnici”). Om lid te worden van de balie is Kroatisch staatsburgerschap vereist. In DK: uitsluitend juristen met een Deense vergunning tot uitoefening van het juridische beroep en in Denemarken geregistreerde advocatenkantoren mogen aandeelhouder zijn van een Deens advocatenkantoor. Uitsluitend juristen met een Deense vergunning tot uitoefening van het beroep van advocaat mogen bestuurder of beheerder van een Deens advocatenkantoor zijn. Om een Deense vergunning te verkrijgen, moet een Deens juridisch examen worden afgelegd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In FR: voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het Franse interne recht, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie vereist. Voor volledige toelating tot de balie is ingezetenschap (commerciële aanwezigheid) vereist. Voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het interne recht (EU-recht en het recht van de lidstaten van de Europese Unie) kan het vereiste gelden dat commerciële aanwezigheid plaatsvindt in een van de rechtsvormen die uit hoofde van de nationale wetgeving op niet-discriminerende basis zijn toegestaan. Bepaalde rechtsvormen ("association d'avocats" en "société en participation d'avocat") kunnen uitsluitend zijn voorbehouden aan advocaten die in Frankrijk ten volle tot de balie zijn toegelaten, ook op niet-discriminerende basis. Voor vertegenwoordiging voor het "Cour de Cassation" en de "Conseil d'Etat" gelden quota's. In een advocatenkantoor dat diensten verleent met betrekking tot Frans recht of EU-recht, kunnen kwantitatieve beperkingen gelden voor aandelenbezit en stemrechten, met betrekking tot de professionele activiteiten van de vennoten. In HU: commerciële aanwezigheid moet de vorm aannemen van een partnerschap met een Hongaarse advocaat ("ügyvéd"), een Hongaars advocatenkantoor ("ügyvédi iroda") of een vertegenwoordiging. In IE: voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het Ierse interne recht, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie vereist. Voor volledige toelating tot de balie is ingezetenschap (commerciële aanwezigheid) vereist. Advocaten in Ierland zijn onderverdeeld in twee categorieën: "solicitors" en "barristers". De Law Society of Ireland is de wettelijke beroepsorganisatie die de toelating van "solicitors" in Ierland regelt. De Honorable Society of King's Inns regelt de toelating van "barristers" in Ierland.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In PL: hoewel voor EU-advocaten andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn, hebben buitenlandse advocaten uitsluitend toegang tot de rechtsvormen geregistreerde vennootschap of commanditaire vennootschap. In PT: de erkenning van kwalificaties voor het beoefenen van het Portugese recht is onderworpen aan een wederkerigheidsvoorwaarde. Nationaliteitsvereiste voor toegang tot het beroep van “solicitador” en voor gemachtigden inzake industriële eigendom. Alleen advocatenkantoren waarvan de aandelen uitsluitend in handen zijn van advocaten die tot de Portugese balie zijn toegelaten, mogen als zodanig in Portugal de rechtspraktijk beoefenen. In SI: voor vertegenwoordiging voor gerechtelijke instanties tegen betaling is commerciële aanwezigheid in Slovenië vereist. Een buitenlandse advocaat die in het buitenland zijn beroep mag uitoefenen, kan rechtskundige diensten verlenen of het recht beoefenen op de voorwaarden van artikel 34 bis van de advocatenwet, mits is voldaan aan de voorwaarde van feitelijke wederkerigheid. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het Ministerie van Justitie. Commerciële aanwezigheid voor door de Sloveense balie aangewezen advocaten is beperkt tot uitsluitend individueel gevestigde advocaten, advocatenkantoren in de vorm van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid of advocatenkantoren met onbeperkte aansprakelijkheid (personenvennootschap). De activiteiten van advocatenkantoren zijn beperkt tot het beoefenen van de rechtspraktijk. Alleen advocaten mogen vennoot zijn in een advocatenkantoor. In SE: voor toelating tot de balie, die noodzakelijk is om de Zweedse titel “advokat” te mogen voeren, is ingezetenschap vereist.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 1. accountants en boekhouders (CPC 86212 andere dan auditors, CPC 86213, CPC 86219 en CPC 86220)	In AT: de participatie van accountants uit een ondertekenende Mercosur-staat (die bevoegd moeten zijn verklaard overeenkomstig de wetten van een ondertekenende Mercosur-staat) in het aandelenkapitaal van een Oostenrijkse rechtspersoon en hun aandeel in het bedrijfsresultaat mogen maximaal 25 % (vijfentwintig procent) bedragen, wanneer zij geen lid zijn van de Oostenrijkse beroepsvereniging. In CY: alvorens toegang wordt verleend, wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criteria: de werkgelegenheid in de subsector. In DK: buitenlandse accountants kunnen na toestemming van de Deense ondernemingsautoriteit (Danish Business Authority) partnerschappen met in Denemarken officieel erkende accountants aangaan. In FR: dienstverlening is alleen mogelijk via een SEL (“société anonyme, à responsabilité limitée ou en commandite par actions”), een AGC (“association de gestion et comptabilité”) of een SCP (“société en commandite par actions”).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 2. auditors (CPC 86211 en CPC 86212 andere dan boekhouders)	In AT: de participatie van auditors uit een ondertekenende Mercosur-staat (die bevoegd moeten zijn verklaard overeenkomstig de wetten van een ondertekenende Mercosur-staat) in het aandelenkapitaal van een Oostenrijkse rechtspersoon en hun aandeel in het bedrijfsresultaat mogen maximaal 25 % (vijfentwintig procent) bedragen, wanneer zij geen lid zijn van de Oostenrijkse beroepsvereniging. In CY: aan auditors uit derde landen wordt een bijzondere vergunning verleend onder bepaalde voorwaarden. In CZ en SK: minimaal 60 % zestig procent) van het kapitaal of de stemrechten moet in handen van staatsburgers zijn. In DK: buitenlandse accountants kunnen na toestemming van de Deense ondernemingsautoriteit (Danish Business Authority) partnerschappen met in Denemarken officieel erkende accountants aangaan. In FI: ingezetenschapsvereiste voor ten minste een van de auditors van een Finse vennootschap met beperkte aansprakelijkheid en voor ondernemingen die audits moeten uitvoeren. Een auditor moet een plaatselijk erkend auditor of een plaatselijk erkend auditkantoor zijn. In FR: voor wettelijke controles geldt: dienstverlening mag via elke bedrijfsvorm, met uitzondering van een SNC (“société en noms collectifs”) of een SCS (“société en commandité simple”). In HR: geen, behalve dat auditdiensten uitsluitend door rechtspersonen morgen worden uitgevoerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In LV: de aandeelhouder of de directeur van een firma moet een in Letland beëdigde auditor zijn. In een handelsonderneming van beëdigde auditors moet meer dan 50 % (vijftig procent) van de aandelen met stemrecht in handen zijn van beëdigde auditors of handelsondernemingen van beëdigde auditors in de Europese Unie. In LT: minstens 75 % (vijfenzeventig procent) van de aandelen moet in handen zijn van auditors of auditondernemingen in de EU. In PL: auditkantoren mogen alleen in bepaalde Poolse rechtsvormen met zetel in de EU worden opgericht. In RO: Niet geconsolideerd. In SE: alleen in Zweden erkende auditors, toegelaten auditors en geregistreerde auditkantoren mogen wettelijke audits uitvoeren bij bepaalde rechtspersonen, waaronder alle vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, en natuurlijke personen. Alleen in Zweden erkende auditors en in Zweden geregistreerde registeraccountancykantoren mogen aandeelhouder zijn van of vennoot zijn in ondernemingen die erkende audits uitvoeren (voor officiële doeleinden). Ingezetenschap van een lidstaat van de EER is vereist voor certificering of erkenning. De titels “erkend auditor” en “toegelaten auditor” mogen alleen worden gebruikt door auditors die in Zweden erkend of toegelaten zijn. Auditors van coöperatieve verenigingen of bepaalde andere ondernemingen die niet toegelaten of erkend accountant zijn, moeten ingezetene van de EER zijn. De bevoegde autoriteit kan vrijstelling verlenen van dat vereiste.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In SI: commerciële aanwezigheid in de vorm van een rechtspersoon. Een auditkantoor van een derde land mag aandelen hebben in of een partnerschap vormen met Sloveense auditkantoren, indien op grond van de wetgeving van dat derde land het omgekeerde is toegestaan aan Sloveense auditkantoren in dat land. Ten minste één lid van de raad van bestuur van een in Slovenië gevestigd auditkantoor moet permanent ingezetene van Slovenië zijn. In ES: nationaliteitsvereiste voor wettelijk erkende accountants en voor administrateurs, directeuren en partners van andere ondernemingen dan die waarop Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 84/253/EEG van de Raad, PB L 157 van 9.6.2006, blz. 87, van toepassing is.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) diensten van belastingconsulenten (CPC 863)[1]	In AT: de participatie van belastingadviseurs uit een ondertekenende Mercosur-staat (die bevoegd moeten zijn verklaard overeenkomstig de wetten van een ondertekenende Mercosur-staat) in het aandelenkapitaal van een Oostenrijkse rechtspersoon en hun aandeel in het bedrijfsresultaat mogen maximaal 25 % (vijfentwintig procent) bedragen, wanneer zij geen lid zijn van de Oostenrijkse beroepsvereniging. In CY: alvorens toegang wordt verleend, wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criteria: de werkgelegenheid in de subsector. In FR: dienstverlening is alleen mogelijk via een SEL (“société anonyme, à responsabilité limitée ou en commandite par actions”), of een SCP (“société anonyme, à responsabilité limitée ou en commandite par actions”). In BG, PL, SI, RO: Niet geconsolideerd.

[1] Omvat niet rechtskundig advies en rechtskundige vertegenwoordiging in belastingaangelegenheden. Deze zijn opgenomen onder 6.A., punt a) rechtskundige diensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) architecten en e) dienstverlening op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur (CPC 8671 en CPC 8674)	In BG: voor projecten van nationaal of regionaal belang moeten investeerders uit een ondertekenende Mercosur-staat werken in partnerschap met of als onderaannemers van plaatselijke investeerders. In CY: nationaliteitsvereiste. In FR: een architect mag zich alleen in Frankrijk vestigen om architectuurdiensten te verlenen onder een van de volgende rechtsvormen (op niet-discriminerende basis): SA (“société anonyme”) en SARL (“société anonyme, à responsabilité limitée”), EURL (“entreprise unipersonnelle à responsabilité limitée”), SCP (“société en commandite par actions”), SCOP (“société coopérative ouvrière de production”), SELARL (“société d’exercice libéral à responsabilité limitée”), SELAFA (“société d’exercice libéral à forme anonyme”), SELAS (“société d’exercice libéral par actions simplifiée”) of SAS (“société par actions simplifiée”), of als individu of vennoot in een architectenbureau. In LV: voor architecten geldt dat om een vergunning te krijgen, 3 (drie) jaar werkervaring in Letland op het gebied van ontwerpen en een universitair diploma vereist zijn; met de vergunning is het mogelijk zakelijke activiteiten op te zetten en daarbij de volledige juridische aansprakelijkheid te aanvaarden en contracten aan te gaan. In SK: om deze diensten te mogen verlenen, moeten natuurlijke personen die zich op het grondgebied van de Slowaakse Republiek bevinden, lid zijn van de Slowaakse kamer van architecten of de Slowaakse kamer van ingenieurs. Ingezetenschap in de Slowaakse Republiek is vereist voor dat lidmaatschap.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) ingenieurs en g) geïntegreerde diensten van ingenieurs (CPC 8672 en CPC 8673)	In BG: voor projecten van nationaal of regionaal belang moeten investeerders uit een ondertekenende Mercosur-staat werken in partnerschap met of als onderaannemers van plaatselijke investeerders. In CY: nationaliteitsvereiste.
h) medische diensten (met inbegrip van psychologen) en tandheelkundige diensten (CPC 9312 en deel van CPC 85201)	In CY, EE, FI, MT: Niet geconsolideerd. In AT: niet geconsolideerd, behalve voor psychologen en psychotherapeuten. In DE: onderzoek naar de economische behoefte voor artsen en tandartsen die bij publieke ziektekostenverzekeringen aangesloten patiënten mogen behandelen. Belangrijkste criteria: tekort aan artsen en tandartsen in de betrokken regio. In FR: hoewel voor investeerders uit de EU andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn, hebben buitenlandse investeerders uitsluitend toegang tot de rechtsvormen “société d’exercice liberal” en “société civile professionnelle”. Nationaliteit is vereist. Toegang voor buitenlanders is evenwel mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde quota’s. In HR: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van de beroepsvereniging vereist. In LV: nationaliteitsvereiste voor diensten van artsen en tandartsen. Onderzoek naar de economische behoefte. Belangrijkste criteria: tekort aan artsen en tandartsen in de betrokken regio.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In BG, LT: voor dienstverlening is toestemming nodig, waarbij wordt uitgegaan van een vraaggestuurd gezondheidszorgplan op basis van de bevolkingsomvang en de aanwezige artsen en tandartsen. In PL: nationaliteitsvereiste. In RO: Niet geconsolideerd. In SE: er wordt een onderzoek naar de economische behoeften uitgevoerd om het aantal particuliere praktijken te bepalen dat gesubsidieerd wordt via publieke financiering. In SI: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning en toestemming voor het verlenen van gezondheidsdiensten vereist van het Ministerie van Volksgezondheid of de Medische Kamer. Niet geconsolideerd voor sociale geneeskunde, hygiënische, epidemiologische en medische of ecologische diensten; de levering van bloed, bloedpreparaten en transplantaten en autopsie.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) veterinaire diensten (CPC 932)	In AT, CY, EE, HU, MT, SI: Niet geconsolideerd. In BG: onderzoek naar de economische behoefte. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande ondernemingen. Niet-geconsolideerd voor alle diensten met betrekking tot veterinaire controles aan de grens, preventie, opsporing en behandeling van en andere vormen van omgaan met besmettelijke en parasitaire dierziekten en daarmee verband houdende diagnostische analyses, en controles van dierlijke producten. In FR: nationaliteitsvereiste beperkt tot burgers van de EU en van de EER. Voor zover de Mercosur toestaat dat Franse burgers daar veterinaire diensten verlenen, staat Frankrijk toe dat dienstverleners uit de Mercosur in Frankrijk onder dezelfde voorwaarden veterinaire diensten verlenen. De rechtsvormen die zijn toegestaan voor een onderneming die veterinaire diensten verleent, zijn beperkt tot drie vennootschapsvormen (SEP (“société en participation”); SCP (“société en commandite par actions”); SEL (“société anonyme, à responsabilité limitée ou en commandite par actions”)). In SK: alleen natuurlijke personen hebben toegang. Toestemming van de veterinaire dienst vereist. In SE: er wordt een onderzoek naar de economische behoeften uitgevoerd om het aantal particuliere praktijken te bepalen dat gesubsidieerd wordt via publieke financiering. In ES: alleen natuurlijke personen hebben toegang.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 1. diensten van verloskundigen (deel van CPC 93191)	In BG, CY, CZ, EE, FI, HU, MT, RO, SK: Niet geconsolideerd. In FR: hoewel voor investeerders uit de EU andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn, hebben buitenlandse investeerders uitsluitend toegang tot de rechtsvormen “société d’exercice liberal” en “société civile professionnelle”. Nationaliteit is vereist. toegang voor buitenlanders is evenwel mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde quota’s. In HR: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van hun beroepsvereniging vereist. In LT: er kan een onderzoek naar de economische behoefte worden uitgevoerd. Belangrijkste criteria: de werkgelegenheid in de subsector. In SI: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning en toestemming voor het verlenen van gezondheidsdiensten vereist van het Ministerie van Volksgezondheid of de Medische Kamer. In SE: er wordt een onderzoek naar de economische behoeften uitgevoerd om het aantal particuliere praktijken te bepalen dat gesubsidieerd wordt via publieke financiering.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 2. diensten van verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel (deel van CPC 93191)	In BG, CY, CZ, EE, HU, MT, SI, SK: Niet geconsolideerd. In AT: buitenlandse investeerders zijn uitsluitend in de volgende activiteiten toegelaten: verpleegkundigen, fysiotherapeuten, ergotherapeuten, logopedisten, diëtisten en voedingsdeskundigen. In FI, SI: niet geconsolideerd voor fysiotherapeuten en paramedisch personeel. In FR: hoewel voor investeerders uit de EU andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn, hebben buitenlandse investeerders uitsluitend toegang tot de rechtsvormen “société d’exercice liberal” en “société civile professionnelle”. Nationaliteit is vereist. toegang voor buitenlanders is evenwel mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde quota’s. In HR: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van hun beroepsvereniging vereist. In LT: er kan een onderzoek naar de economische behoefte worden uitgevoerd. Belangrijkste criteria: de werkgelegenheid in de subsector. In PL: nationaliteitsvereiste. In SE: er wordt een onderzoek naar de economische behoeften uitgevoerd om het aantal particuliere praktijken te bepalen dat gesubsidieerd wordt via publieke financiering.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) detailhandel in farmaceutische producten en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 63211) en andere door apothekers verstrekte diensten[1]	In AT, BG, CY, CZ, EE, FI, HU, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd. In BE, DE, DK, ES, FR, IT, HR, IE, PT: hiervoor wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criteria: bevolking en geografische concentratie van bestaande apotheken. In DE: alleen natuurlijke personen mogen detailhandelsdiensten op het gebied van geneesmiddelen en specifieke medische artikelen aan het grote publiek verlenen. Onderdanen van andere landen of personen die niet het Duitse apothekersexamen hebben afgelegd, kunnen alleen een vergunning verkrijgen voor de overname van een apotheek die in de voorgaande drie jaren reeds bestond. Onderdanen van niet-EER-landen komen niet in aanmerking voor een vergunning voor de vestiging van een apotheek. Het totale aantal apotheken per persoon is beperkt tot één apotheek en ten hoogste 3 (drie) filialen. In FR: nationaliteit van een lidstaat van de EER of de Zwitserse nationaliteit is vereist voor de exploitatie van een apotheek. Aan buitenlandse apothekers kan binnen jaarlijks vastgestelde quota's toestemming worden gegeven zich te vestigen. Commerciële aanwezigheid moet een van de rechtsvormen aannemen die zijn toegestaan uit hoofde van de nationale wetgeving op niet-discriminerende basis: Alleen SEL ("sociétè anonyme, à responsabilité limitée ou en commandite par actions"), SNC ("société en noms collectifs"), "société de participations financières de profession libérale de pharmaciens d'officine" en SARL ("société anonyme, à responsabilité limitée"). In ES: alleen natuurlijke personen die erkend apotheker zijn, kunnen eigenaar van een apotheek zijn en mogen detailhandelsdiensten op het gebied van geneesmiddelen en specifieke medische artikelen (CPC 63211) aan het publiek verlenen. Een apotheker kan maximaal één vergunning verkrijgen.

[1] Het verstrekken van farmaceutische producten aan het grote publiek is, net als het verstrekken van andere diensten, onderworpen aan de vergunnings- en kwalificatievereisten en -procedures die in de lidstaten van de Europese Unie gelden. In de regel is deze activiteit aan apothekers voorbehouden. In een aantal lidstaten van de Europese Unie is alleen het verstrekken van farmaceutische producten op voorschrift aan apothekers voorbehouden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Diensten in verband met computers en aanverwante diensten (CPC 84)	Geen.
C. Speur- en ontwikkelingswerk (“Onderzoek en ontwikkeling”)	
a) speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van natuurwetenschappen (CPC 851)	In AT, BG, EE, HU, LV, SE, SI: voor speur- en ontwikkelingswerk waarvoor enige vorm van overheidsfinanciering of staatssteun wordt ontvangen en dat derhalve niet worden geacht particulier gefinancierd te zijn, kunnen exclusieve rechten of vergunningen alleen worden toegekend aan onderdanen van een lidstaat van de Europese Unie. In BE, HR, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK: Niet geconsolideerd.
b) speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen (CPC 852, behalve psychologen)[1]	Geen.
c) interdisciplinair speur- en ontwikkelingswerk (CPC 853)	In AT, BG, EE, HU, LV, SE, SI: voor door de overheid gefinancierd speur- en ontwikkelingswerk kunnen exclusieve rechten of vergunningen alleen worden toegekend aan onderdanen van een lidstaat van de Europese Unie en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben. In BE, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK: Niet geconsolideerd.

[1] Deel van CPC 85201, dat is opgenomen onder 6.A., punt h) Medische diensten (met inbegrip van psychologen) en tandheelkundige diensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Vastgoeddiensten[1]	
a) van eigen of geleased onroerend goed (CPC 821)	In BG, CY, CZ, EE, HU, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd.
b) voor een vast bedrag of op contractbasis (CPC 822)	In BG, CY, CZ, EE, HU, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd. In DK: bij de officiële erkenning als makelaar in onroerend goed kunnen beperkingen aan de activiteiten worden gesteld.
E. Verhuur/lease zonder bedieningspersoneel	
a) schepen (CPC 83103)	In AT, BE, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LV LU, NL, PT, SI, SE: niet geconsolideerd voor de oprichting van een geregistreerde onderneming om een vloot te laten varen onder de vlag van de staat waar de onderneming gevestigd wordt. In LT: schepen moeten eigendom zijn van Litouwse natuurlijke personen of in Litouwen gevestigde ondernemingen. In SE: als er sprake is van buitenlandse eigenaren, mag alleen onder Zweedse vlag worden gevaren als kan worden aangetoond dat het Zweedse operationele belang doorslaggevend is. "Doorslaggevende Zweedse invloed" betekent dat een proportioneel groot deel van het schip Zweeds eigendom is en dat het schip in Zweden wordt geëxploiteerd. In BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd.

[1] De betrokken dienst houdt verband met het beroep van makelaar in onroerend goed en heeft geen gevolgen voor de rechten van of beperkingen voor natuurlijke en rechtspersonen die onroerend goed kopen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) luchtvaartuigen (CPC 83104)	In AT, BE, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LV LU, NL, PT, SI, SE: voor de verhuur of leasing van luchtvaartuigen zonder bemanning (dry lease) die worden gebruikt door een luchtvaartmaatschappij van het VK gelden de toepasselijke registratievereisten. Een dry lease-overeenkomst waarbij een vervoerder van de EU partij is, is onderworpen aan vereisten in de EU-wetgeving of de nationale wetgeving op het gebied van de veiligheid van de luchtvaart, zoals voorafgaande toestemming en andere voorwaarden die van toepassing zijn op het gebruik van in derde landen geregistreerde luchtvaartuigen. Voor registratie kan worden verlangd dat luchtvaartuigen eigendom zijn van natuurlijke personen die aan specifieke nationaliteitscriteria voldoen, of van ondernemingen die voldoen aan specifieke criteria betreffende eigendom van kapitaal en zeggenschap. In BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd.
c) andere vervoermiddelen (CPC 83101, CPC 83102 en CPC 83105)	In BG, CY, CZ, LV, LT, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd.
d) andere machines en werktuigen (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 en CPC 83109)	In BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd.
e) consumentenartikelen (CPC 832)	In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) telecommunicatieapparatuur (CPC 7541)	Geen.
F. Andere zakelijke diensten	
a) reclame (CPC 871)	In RO: Niet geconsolideerd.
b) markt- en opinieonderzoek (CPC 864)	In RO, PL: Niet geconsolideerd.
c) advies op het gebied van bedrijfsbeheer (CPC 865)	Geen.
d) diensten in verband met advies op het gebied van bedrijfsbeheer (CPC 866)	In HU: niet geconsolideerd voor arbitrage en bemiddeling (CPC 86602). In BG: Niet geconsolideerd.
e) diensten met betrekking tot technische testen en analyses (CPC 8676)	In BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) adviseurs en consulenten in verband met landbouw, jacht en bosbouw (deel van CPC 881)	In RO, SI: Niet geconsolideerd. In CZ: uitsluitend geconsolideerd voor adviezen met betrekking tot de methoden voor het verbeteren van de productiviteit, het verlagen van de productiekosten en het verbeteren van de kwaliteit van de productie op het gebied van landbouw, jacht en bosbouw.
g) advies en consultancy inzake visserij (deel van CPC 882)	In CY, CZ, EE, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd.
h) adviseurs en consulenten in verband met de industrie (deel van CPC 884 en deel van CPC 885)	In AT, BE, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd.
i) arbeidsbemiddeling en personeelsvoorziening	
i) 1. werving en selectie van leidinggevend personeel (CPC 87201)	In AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, HR, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd. In ES: staatsmonopolie.
i) 2. arbeidsbemiddeling (CPC 87202)	In AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, HR, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd. In BE, ES, FR, IT: staatsmonopolie.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) 3. terbeschikkingstelling van kantoorpersoneel (CPC 87203)	In AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, FR, HR, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd. In IT: staatsmonopolie.
i) 5. voorzien van huishoudelijke hulp, arbeiders voor handel en bedrijf, verpleegkundig en ander personeel (CPC 87204, CPC 87205, CPC 87206, CPC 87209)	In alle lidstaten van de Europese Unie, behalve HU: Niet geconsolideerd. In HU: Geen.
j) 1. onderzoeksdiensten (CPC 87301)	In BE, BG, CY, CZ, DE, ES, EE, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 2. beveiligingsdiensten (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 en CPC 87305)	In DK: nationaliteit en ingezetenschap vereist voor de leden van de raad van bestuur. Niet geconsolideerd voor de voorziening van bewaking van vliegvelden. In BG, CZ, EE, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: de vergunning wordt soms alleen verleend aan onderdanen en in het land geregistreerde organisaties. In ES: alleen toegang met voorafgaande vergunning. Bij het verlenen van de vergunning houdt de ministerraad rekening met voorwaarden als bekwaamheid, professionele integriteit en onafhankelijkheid, toereikendheid van de verleende bescherming voor de veiligheid van de bevolking en de openbare orde. In FI: vergunningen voor het aanbieden van beveiligingsdiensten mogen uitsluitend worden afgegeven aan in de EER woonachtige natuurlijke personen of aan in de EER gevestigde rechtspersonen. In HR, CY: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen (CPC 8675)	In FR: landmeetkunde, alleen via een SEL (“société anonyme, à responsabilité limitée ou en commandite par actions”), SCP (“société en commandite par actions”), SA (“société anonyme”) en SARL (“société anonyme, à responsabilité limitée”). Buitenlandse investeerders hebben een specifieke vergunning nodig voor exploratie en prospectie. In CY: Niet geconsolideerd. In SI: voor de exploratie en exploitatie van minerale hulpbronnen, met inbegrip van gereglementeerde mijnbouwdiensten is vestiging in of burgerschap van een lidstaat van de EER, de Zwitserse Bondsstaat of een lid van de OESO, of een derde land op voorwaarde van wederkerigheid vereist. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het ministerie dat verantwoordelijk is voor mijnbouw.
l) 1. Onderhoud en reparatie van vaartuigen (deel van CPC 8868)	Geen.
l) 2. onderhoud en reparatie van spoorwegmaterieel (deel van CPC 8868)	In LT: staatsmonopolie. In SE: er wordt een onderzoek naar de economische behoefte ingesteld wanneer een investeerder zijn eigen terminalinfrastructuurfaciliteiten wil opzetten. Belangrijkste criteria: beschikbare ruimte en capaciteit.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 3. onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, deel van CPC 8867 en deel van CPC 8868)	In SE: er wordt een onderzoek naar de economische behoefte ingesteld wanneer een investeerder zijn eigen terminalinfrastructuurfaciliteiten wil opzetten. Belangrijkste criteria: beschikbare ruimte en capaciteit.
l) 4. onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan (deel van CPC 8868)	Geen.
l) 5. Onderhoud en reparatie van producten van metaal, machines (behalve kantoormachines), toestellen (behalve transportmiddelen en kantoortoestellen) en consumentenartikelen[1] (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 en CPC 8866)	Geen.

[1] Onderhoud en reparatie van transportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, CPC 8867 en CPC 8868) zijn opgenomen onder 6.F., punt l), 1. Onderhoud en reparatie van schepen onder 6.F., punt l), 4. Onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan.
Onderhoud en reparatie van kantoormachines en -toestellen, inclusief computers (CPC 845), zijn opgenomen onder 6.B. Diensten in verband met computers en aanverwante diensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
m) reiniging van gebouwen (CPC 874)	Geen.
n) fotografie (CPC 875)	Geen.
o) verpakkingsdiensten (CPC 876)	Geen.
p) drukkerijen en uitgeverijen (CPC 88442)	In HR: ingezetenschapsvereiste voor bestuur uitgeverij en redactiestaf. In LT, LV: alleen nationale rechtspersonen (geen filialen) mogen een uitgeverij oprichten. In PL: nationaliteitsvereiste voor de hoofdredacteur van kranten en tijdschriften. In SE: ingezetenschapsvereiste voor uitgevers en eigenaars van uitgeverijen en drukkerijen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
q) organisatie van congressen (deel van CPC 87909)	Geen.
r) 1. diensten van vertalers en tolken (CPC 87905)	In DK: bij de erkenning als vertaler of tolk kunnen beperkingen aan de activiteiten worden gesteld. In HR: niet geconsolideerd voor vertalingen en vertolkingen in en voor Kroatische rechtbanken. In PL: niet geconsolideerd voor beëdigde tolken. In BG, HU, SK: niet geconsolideerd voor officiële vertalingen en vertolkingen. In CY: niet geconsolideerd voor vertaal- en tolkdiensten.
r) 2. binnenhuisarchitecten en andere gespecialiseerde designers (CPC 87907)	Geen.
r) 3. diensten van incassobureaus (CPC 87902)	In IT, PT: nationaliteitsvereiste voor investeerders.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
r) 4. kredietrapportage (CPC 87901)	In BE: voor consumentenkredietgegevensbanken, nationaliteitsvereiste voor investeerders. In IT, PT: nationaliteitsvereiste voor investeerders.
r) 5. vermenigvuldigen van teksten (CPC 87904)[1]	Geen.
r) 6. advies inzake telecommunicatie (CPC 7544)	Geen.
r) 7. telefoonbeantwoording (CPC 87903)	Geen.

[1] Omvat niet drukkerijen, die onder CPC 88442 vallen en zijn opgenomen onder 6.F., punt p) Drukkerijen en uitgeverijen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
r) verkoop en marketing r) geautomatiseerde boekingssystemen (CRS)	EU: wanneer aan luchtvaartmaatschappijen uit de EU door CRS-aanbieders van buiten de EU geen behandeling wordt toegekend die gelijkwaardig (d.w.z. niet-discriminerend) is aan die welke in de EU wordt toegekend, of wanneer aan CRS-aanbieders uit de EU door luchtvaartmaatschappijen van buiten de EU geen behandeling wordt toegekend die gelijkwaardig is aan die welke in de EU wordt gegeven, kunnen maatregelen worden genomen opdat de aanbieders van CRS-diensten uit de EU een gelijkwaardige behandeling toekennen aan luchtvaartmaatschappijen van buiten de EU, en de luchtvaartmaatschappijen uit de EU een gelijkwaardige behandeling toekennen aan verleners van CRS-diensten van buiten de EU. In BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
7. COMMUNICATIEDIENSTEN	
A. Post- en koeriersdiensten (diensten in verband met het verwerken[1] van postzendingen[2] volgens onderstaande lijst van subsectoren, naar binnen- en buitenlandse bestemmingen: i) verwerking van op enigerlei fysieke drager aangebrachte schriftelijke geadresseerde mededelingen[3], waaronder hybride postdiensten en direct mail, ii) verwerking van geadresseerde pakjes en pakketten[4], iii) verwerking van geadresseerd drukwerk[5], iv) verwerking van in de punten i) tot en met iii) genoemde poststukken als aangetekende of verzekerde zendingen, v) expresbesteldiensten[6] voor in de punten i) tot en met iii) bedoelde zendingen, vi) verwerking van niet-geadresseerde zendingen, vii) uitwisseling van documenten[7].	Geen.

[1] Het begrip “verwerken” omvat ophalen, sorteren, vervoeren en bezorgen.

[2] Het begrip “postzending” omvat alle poststukken die door een bedrijf worden verwerkt, ongeacht of dit bedrijf publiek of particulier is.

[3] Bijvoorbeeld brieven of briefkaarten.

[4] Met inbegrip van boeken en catalogi.

[5] Dagbladen, kranten en tijdschriften.

[6] Expresbesteldiensten bieden naast snellere en betrouwbaardere verzending extra dienstverlening in de vorm van ophalen vanaf het verzendpunt, persoonlijke aflevering bij de geadresseerde, het volgen en opsporen van zendingen, de mogelijkheid om het adres of de geadresseerde tijdens het vervoer te wijzigen, en ontvangstbevestiging.

[7] Levering van middelen, met inbegrip van het verschaffen van ad-hocruimte alsmede vervoer door derden, voor zelfbestelling door de wederzijdse uitwisseling van postzendingen tussen gebruikers die zich op deze dienst abonneren. Het begrip “postzending” omvat alle poststukken die door een bedrijf worden verwerkt, ongeacht of dit bedrijf publiek of particulier is.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Subsectoren i), iv) en v) blijven buiten beschouwing indien zij onder diensten vallen die kunnen worden voorbehouden voor brievenpost die vijf keer minder kost dan het publieke basistarief, indien de brieven minder dan vijftig gram wegen[1], en voor aangetekende zendingen bij gerechtelijke of administratieve procedures.) (deel van CPC 751, deel van CPC 71235[2] en deel van CPC 73210[3])	

[1] Onder “brievenpost” wordt verstaan: een op enigerlei fysieke drager aangebrachte schriftelijke mededeling die wordt vervoerd en besteld op het door de afzender op de zending zelf of op de omslag daarvan vermelde adres. Boeken, catalogi, kranten en tijdschriften worden niet als brievenpost aangemerkt.

[2] Vervoer van post- en koerierzendingen voor eigen rekening via elke vorm van vervoer over land.

[3] Vervoer van post voor eigen rekening via de lucht.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Telecommunicatiediensten Telecommunicatiediensten omvatten geen diensten waarbij de doorgegeven inhoud wordt geleverd of redactioneel wordt gecontroleerd.	In CY: voor ondersteunende diensten geldt een nationaliteitsvereiste.
a) alle diensten die bestaan uit de transmissie en ontvangst van elektromagnetische signalen langs elektromagnetische weg[1], behalve omroep[2]	Geen. In CY: voor ondersteunende diensten geldt een nationaliteitsvereiste.
8. BOUWNIJVERHEID EN CIVIELTECHNISCHE DIENSTEN IN VERBAND DAARMEE (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 en CPC 518)	In CY: voor onderdanen van derde landen gelden specifieke voorwaarden en is toestemming vereist.

[1] Deze diensten omvatten niet online-informatie of gegevensverwerking (met inbegrip van de verwerking van transacties) (deel van CPC 843), die zijn opgenomen onder 6.B. Diensten in verband met computers en aanverwante diensten.

[2] "Omroep": radiocommunicatie waarbij uitzendingen bestemd zijn voor rechtstreekse ontvangst door het grote publiek en geluids- en televisie-uitzendingen kunnen omvatten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
9. DISTRIBUTIEDIENSTEN (behalve de handel in wapens, munitie, springstoffen en ander oorlogsmaterieel) Alle hieronder vermelde subsectoren	In AT: niet geconsolideerd voor de handel in pyrotechnische producten, ontvlambare producten, explosieven en giftige stoffen. Voor de handel in farmaceutische producten en tabaksproducten kunnen exclusieve rechten of vergunningen alleen worden toegekend aan onderdanen van een lidstaat van de Europese Unie en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben. In FI: niet geconsolideerd voor de handel in alcoholhoudende dranken en farmaceutische producten. In HR: niet geconsolideerd voor de handel in tabaksproducten.
A. Handelsbemiddeling	
a) handelsbemiddeling in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (deel van CPC 61111, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121)	Geen.
b) andere handelsbemiddeling (CPC 621)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Groothandel	
a) groothandel in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (deel van CPC 61111, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121)	Geen.
b) groothandel in telecommunicatie-eindapparatuur (deel van CPC 7542)	Geen.
c) andere groothandel (CPC 622 behalve groothandel in energieproducten[1])	In FR, IT: staatstabaksmonopolie. In FR: voor vergunningen voor de groothandel in geneesmiddelen wordt een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Belangrijkste criteria: bevolking en geografische concentratie van bestaande apotheken.

[1] Deze diensten, waaronder CPC 62271, zijn opgenomen onder ENERGIEDIENSTEN onder 19.D Groothandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen en aanverwante producten en groothandel in elektriciteit, stoom en warm water.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Detailhandel[1] Detailhandel in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (CPC 61112, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121) Detailhandel in telecommunicatie-eindapparatuur (deel van CPC 7542) Detailhandel in voedingsmiddelen (CPC 631) Detailhandel in andere (niet-energie)goederen, behalve detailhandel in farmaceutische producten en medische en orthopedische goederen[2] (CPC 632, behalve CPC 63211 en CPC 63297)	In ES, FR, IT: staatstabaksmonopolie. In FR: nationaliteitsvereiste voor tabakshandelaren ("buraliste"). In BE, BG, DK, FR, IT, MT, PT: voor vergunningen voor warenhuizen (voor FR en PT alleen voor grote warenhuizen) wordt een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande warenhuizen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding, de gevolgen voor het verkeer en potentiële nieuwe werkgelegenheid. In IE, SE: niet geconsolideerd voor detailhandel in alcoholhoudende dranken.

[1] Omvat niet onderhoud en reparatie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.B. Diensten in verband met computers en aanverwante diensten en 6.F1).
Omvat geen detailhandel in energieproducten, die is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.E. Detailhandel in motorbrandstoffen en 19. F. Detailhandel in stookolie, gas in flessen, kool en hout en detailhandeldiensten inzake elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water.

[2] Detailhandel in geneesmiddelen en medische en orthopedische goederen is opgenomen onder PROFESSIONELE DIENSTEN onder 6.A., punt k).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Franchising (CPC 8929)	Geen.
10. ONDERWIJSDIENSTEN (alleen particulier gefinancierd)	
A. Basisonderwijs (CPC 921) B. Voortgezet onderwijs (CPC 922) C. Hoger onderwijs (CPC 923) D. Volwasseneneducatie (CPC 924)	EU: wanneer de verstrekking van particulier gefinancierd onderwijs door een buitenlandse aanbieder is toegestaan, kan de participatie van particuliere marktdeelnemers in het onderwijsstelsel afhankelijk worden gesteld van concessies die op niet-discriminerende wijze worden verleend. In AT: niet geconsolideerd voor hoger onderwijs en volwasseneneducatie via radio of televisie. In BG: niet geconsolideerd voor basis- of voortgezet onderwijs door buitenlandse natuurlijke personen en verenigingen en voor hoger onderwijs. In CZ, SK: nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de bestuursleden. Niet geconsolideerd voor hoger onderwijs, behalve voor postsecundair technisch en beroepsonderwijs (CPC 92310). In CY, FI, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In HR: niet geconsolideerd voor basisonderwijs (CPC 921). Voor voortgezet onderwijs: geen voor rechtspersonen. In EL: nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de bestuursleden van scholen van het basis- en het voortgezet onderwijs. Niet geconsolideerd voor hogeronderwijsinstellingen die staatsdiploma's afgeven. In ES, IT: onderzoek naar de economische behoefte voor het openen van particuliere universiteiten die erkende diploma's of graden mogen toekennen. De procedure omvat een advies van het parlement. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande instellingen. In FR: de Franse of een EU-nationaliteit is vereist om in een particulier gefinancierde onderwijsinstelling te kunnen lesgeven. Onderdanen van een ander land kunnen echter van de relevante bevoegde autoriteiten een vergunning krijgen om les te geven in instellingen voor basis-, middelbaar en hoger onderwijs. Onderdanen van een ander land kunnen van de relevante bevoegde autoriteiten ook een vergunning krijgen om instellingen voor basis-, middelbaar en hoger onderwijs op te richten en te exploiteren. Dergelijke vergunningen worden op discretionaire basis verleend. In HU: het aantal scholen dat wordt opgericht kan worden beperkt door de plaatselijke overheid (of door de centrale overheid in geval van een instelling voor hoger onderwijs) die bevoegd is om vergunningen te verlenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In SK: het aantal scholen dat wordt opgericht, kan worden beperkt door de plaatselijke overheid. In LV: niet geconsolideerd voor voortgezet technisch en beroepsonderwijs voor gehandicapte leerlingen (CPC 9224). In SI: niet geconsolideerd voor basisscholen. Nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de bestuursleden van scholen van het voortgezet en het hoger onderwijs.
E. Overig onderwijs (CPC 929)	In AT, BE, BG, CY, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE: Niet geconsolideerd. In CZ, SK: een concessie is vereist voor participatie van particuliere operatoren in het onderwijsnetwerk. Nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de bestuursleden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
11. MILIEUDIENSTEN A. Diensten in verband met afvalwater (CPC 9401)[1] B. Beheer van vaste en gevaarlijke afvalstoffen, behalve grensoverschrijdend vervoer van gevaarlijke afvalstoffen a) afvalverzameling en -verwerking (CPC 9402) b) straatreiniging en dergelijke diensten (CPC 9403) C. Bescherming van luchtkwaliteit en klimaat (CPC 9404)[2]	Geen.

[1] Stemt overeen met afvalwaterinzameling en -behandeling.

[2] Stemt overeen met reiniging van uitlaatgassen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Sanering en reiniging van bodem en water a) behandeling en sanering van verontreinigde bodem en verontreinigd water (deel van CPC 9406)[1] E. Lawaaibestrijding en reductie van trillingen (CPC 9405) F. Bescherming van de biodiversiteit en het landschap a) bescherming van natuur en landschap (deel van CPC 9406) G. Overige diensten in verband met milieu en aanverwante diensten (CPC 9409)	

[1] Stemt overeen met delen van bescherming van natuur en landschap.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
12. FINANCIËLE DIENSTEN	
A. Verzekeringen en aanverwante diensten	In AT: vergunningen voor filialen van verzekeringsmaatschappijen uit een ondertekenende Mercosur-staat worden geweigerd indien de verzekeraar in de Mercosur geen rechtsvorm heeft die overeenstemt met of vergelijkbaar is met die van een naamloze vennootschap of een onderlinge verzekeringsmaatschappij. In BG, ES: voordat een verzekeraar uit een ondertekenende Mercosur-staat in Bulgarije of Spanje een filiaal of agentschap kan oprichten met het oog op de aanbieding van bepaalde soorten verzekeringen, moet hij in een ondertekenende Mercosur-staat al minstens 5 (vijf) jaar over een vergunning voor het aanbieden van dezelfde soorten verzekeringen beschikken. In ES: de oprichting van rechtstreekse filialen is niet toegestaan voor verzekeringsintermediairs, maar is voorbehouden aan ondernemingen die overeenkomstig de wetgeving van een lidstaat van de Europese Unie zijn opgericht. In ES: voor actuariële diensten, ingezetenschap en 3 (drie) jaar relevante ervaring. In EL: het recht van vestiging strekt zich niet uit tot de oprichting van kantoren of andere permanente vertegenwoordigingen van verzekeringsmaatschappijen, behalve indien dergelijke kantoren als agentschappen, filialen of hoofdkantoren worden gevestigd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In FI: minstens de helft van de financiers, de leden van de raad van bestuur en de raad van toezicht en de algemeen directeur van een verzekeringsmaatschappij die een wettelijke pensioenverzekering aanbiedt, moeten in de EER wonen, tenzij de bevoegde instantie ontheffing verleent. Buitenlandse verzekeraars kunnen in Finland geen vergunning verkrijgen voor de oprichting van een filiaal om wettelijke pensioenverzekeringen aan te bieden. Ten minste één auditor moet zijn of haar vaste verblijfplaats in de EER hebben. In IT: de toestemming tot oprichting van filialen is in laatste instantie aan het oordeel van de toezichthoudende autoriteiten onderworpen. In BG, PL: verzekeringstussenpersonen moeten hun activiteiten verrichten via een lokale vennootschap (filialen niet toegestaan). In PT: rechtspersonen in de verzekeringsbranche uit een ondertekenende Mercosur-staat die een filiaal in Portugal willen oprichten, moeten minstens 5 (vijf) jaar praktijkervaring kunnen aantonen. De oprichting van rechtstreekse filialen is niet toegestaan voor verzekeringsintermediairs, maar is voorbehouden aan ondernemingen die overeenkomstig de wetgeving van een lidstaat van de Europese Unie zijn opgericht. In SK: onderdanen van een ondertekenende Mercosur-staat mogen een verzekeringsmaatschappij in de vorm van een naamloze vennootschap oprichten of via een dochteronderneming met statutaire zetel in Slowakije verzekeringsactiviteiten verrichten (geen filialen). De toestemming daarvoor is onderworpen aan het oordeel van de toezichthoudende autoriteit.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In SI: buitenlandse investeerders kunnen niet participeren in verzekeringsondernemingen die worden geprivatiseerd. Alleen in Slovenië opgerichte ondernemingen (geen filialen) en natuurlijke personen van Sloveense nationaliteit mogen lid zijn van onderlinge verzekeringsmaatschappijen. Voor advies en de regeling van schade-eisen moet een entiteit met rechtspersoonlijkheid worden opgericht (geen filialen). In SE: niet in Zweden geregistreerde verzekeringsondernemingen mogen zich alleen via een filiaal vestigen.
B. Bankwezen en andere financiële diensten (verzekeringen niet inbegrepen)	EU: alleen bedrijven met statutaire zetel in de EU kunnen als bewaarder van activa van beleggingsfondsen optreden. Voor het beheer van unit trusts en beleggingsfondsen moet een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht met hoofdkantoor en statutaire zetel in dezelfde lidstaat van de Europese Unie. In BG: pensioenverzekeringen kunnen worden aangeboden via participatie in naar Bulgaars recht opgerichte verzekeringsmaatschappijen (geen filialen). De voorzitters van de raad van beheer en de raad van bestuur moeten hun vaste ingezetenen zijn van Bulgarije. In HR: geen, behalve voor vereffenings- en verrekeningsdiensten waarbij het Centraal agentschap voor bewaringsdiensten (hierna het “CDA” genoemd) de enige aanbieder in Kroatië is. Toegang tot de diensten van het agentschap wordt op niet-discriminerende wijze verleend aan niet-ingezetenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In HU: voor filialen van instellingen uit een ondertekenende Mercosur-staat is het niet toegestaan de activa van particuliere pensioenfondsen te beheren, noch aan beheer van risicokapitaal te doen. Minstens 2 (twee) leden van de raad van bestuur van een financiële instelling moeten Hongaarse onderdanen zijn, die ingezetenen zijn in de zin van de van toepassing zijnde deviezenregelgeving en sinds ten minste 1 (één) jaar een ingezetenen zijn van Hongarije. In IE: voor collectieve beleggingsfondsen die als unit trust of vennootschap met variabel kapitaal zijn opgezet (andere dan instellingen voor collectieve beleggingen in overdraagbare effecten (hierna "icbe's" genoemd)), moet de beheerder/depositaris een in Ierland of in een andere lidstaat van de Europese Unie geregistreerde onderneming zijn (geen filialen). In het geval van een commanditaire beleggingsvennootschap moet minstens één algemene vennoot een naar Iers recht opgerichte onderneming zijn. Om lid te worden van een Ierse effectenbeurs moet een entiteit hetzij: a) een vergunning hebben verkregen in Ierland, hetgeen veronderstelt dat deze entiteit een naar Iers recht opgerichte onderneming is of een partnerschap is aangegaan en over een hoofdkantoor of maatschappelijke zetel in Ierland beschikt; of b) in een andere lidstaat van de Europese Unie een vergunning hebben gekregen overeenkomstig Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten, tot wijziging van de Richtlijnen 85/611/EEG en 93/6/EEG van de Raad en van Richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 93/22/EEG van de Raad, PB L 145 van 30.4.2004, blz. 1.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In IT: om met een vestiging in Italië het effectenafwikkelingssysteem te mogen beheren, moet een onderneming naar Italiaans recht zijn opgericht (geen filialen). Om met een vestiging in Italië centrale depositodiensten voor effecten te mogen beheren, moeten ondernemingen naar Italiaans recht zijn opgericht (geen filialen). Voor andere collectieve beleggingsfondsen dan overeenkomstig wetgeving van de EU geharmoniseerde icbe's, moet de beheerder of depositaris in Italië geregistreerd zijn of een in een andere lidstaat van de Europese Unie geregistreerde onderneming zijn met een filiaal in Italië. Beheermaatschappijen van niet overeenkomstig wetgeving van de EU geharmoniseerde icbe's moeten eveneens naar Italiaans recht zijn opgericht (geen filialen). Alleen banken, verzekeringsmaatschappijen, beleggingsmaatschappijen en ondernemingen die overeenkomstig de wetgeving van de Europese Unie geharmoniseerde icbe's beheren en hun hoofdkantoor in de EU hebben, alsook naar Italiaans recht opgerichte icbe's, mogen de middelen van pensioenfondsen beheren. In geval van huis-aan-huis-verkoop moet gebruik worden gemaakt van de diensten van erkende verkopers van financiële producten die ingezetene zijn van een lidstaat van de Europese Unie. Vertegenwoordigingskantoren van buitenlandse tussenpersonen mogen geen activiteiten in verband met beleggingsdiensten verrichten. In LT: voor het beheer van de activa moet een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht (geen filialen). Enkel ondernemingen met statutaire zetel in Litouwen kunnen als bewaarder van activa optreden. Ten minste één directeur van de bank moet Litouws spreken.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In PT: pensioenfondsen mogen uitsluitend worden beheerd door gespecialiseerde ondernemingen die naar Portugees recht zijn opgericht, door verzekeringsondernemingen die in Portugal zijn gevestigd en gemachtigd zijn levensverzekeringen aan te bieden of door entiteiten die in andere lidstaten van de Europese Unie pensioenfondsen mogen beheren (niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen vanuit landen die geen lidstaat van de EU zijn). In RO: voor filialen van buitenlandse instellingen is het niet toegestaan activa te beheren. In SK: investeringsdiensten in Slowakije kunnen worden verleend door banken, investeringsbedrijven, investeringsfondsen en effectenhandelaren met de rechtsvorm van een naamloze vennootschap met eigen vermogen (geen filialen). In SI: niet geconsolideerd voor participatie in banken die worden geprivatiseerd en voor particuliere pensioenfondsen (niet-verplichte pensioenfondsen). In SE: de oprichter van een spaarbank moet een in de EU ingezeten natuurlijke persoon zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
13. GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING (alleen particulier gefinancierd)	
A. Ziekenhuizen (CPC 9311) B. Ambulances (CPC 93192) C. Intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis (CPC 93193) D. Maatschappelijke dienstverlening (CPC 933)	EU: een concessie is vereist voor de participatie van particuliere operatoren in het netwerk van gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening. Er kan een onderzoek naar de economische behoefte worden uitgevoerd. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande instellingen en de gevolgen daarvoor, de vervoersinfrastructuur, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding en potentiële nieuwe werkgelegenheid. In AT: niet geconsolideerd voor ambulances. In SI: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning en toestemming voor het verlenen van gezondheidsdiensten vereist van het Ministerie van Volksgezondheid of de Medische Kamer. In BG: niet geconsolideerd voor ziekenhuizen, ambulances en intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis. In CY, CZ, FI, MT, SE, SK, SI: Niet geconsolideerd. In FR: niet geconsolideerd voor maatschappelijke dienstverlening, andere dan diensten in verband met herstellingsoorden, verpleegtehuizen en bejaardenhuizen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In HR: geen, behalve dat in bepaalde geografische gebieden beperkingen kunnen gelden voor de oprichting van sommige welzijnsvoorzieningen op grond van de behoeften. Voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van hun beroepsvereniging vereist. In HU: niet geconsolideerd voor maatschappelijke dienstverlening. In PL: niet geconsolideerd voor ambulances, intramurale gezondheidszorg andere dan verpleging in een ziekenhuis, en voor maatschappelijke dienstverlening. In BE, DE, ES: niet geconsolideerd voor ambulances, intramurale gezondheidszorg andere dan verpleging in een ziekenhuis, en voor maatschappelijke dienstverlening andere dan herstellingsoorden, verpleegtehuizen en bejaardenhuizen. In DE: reddingsdiensten en “gekwalificeerde ambulancediensten” kunnen worden voorbehouden aan non-profitmarkdeelnemers. Het aantal aanbieders van ICT-diensten kan worden beperkt om interoperabiliteit, compatibiliteit en de noodzakelijke veiligheidsnormen te waarborgen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
14. TOERISME EN DIENSTEN IN VERBAND MET REIZEN	
A. Hotels, restaurants en catering (CPC 641, CPC 642 en CPC 643) behalve catering in de luchtvaart[1]	In BG: oprichting naar Bulgaars recht is vereist (geen filialen). In IT: er wordt een onderzoek naar de economische behoefte gedaan voor bars, cafés en restaurants. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande instellingen. In HR: vestiging in beschermde gebieden van specifiek historisch en cultureel belang en binnen nationale of natuurparken is onderworpen aan goedkeuring door de regering van de Republiek Kroatië, hetgeen kan worden geweigerd.
B. Reisbureaus en reisorganisatoren (inclusief reisleiders) (CPC 7471)	In BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). In CY: Niet geconsolideerd.
C. Toeristengidsen (CPC 7472)	Geen. In CY: Niet geconsolideerd.

[1] Catering in de luchtvaart is opgenomen in HULPDIENSTEN IN VERBAND MET VERVOER onder 17.E., punt a) Grondafhandelingsdiensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
15. CULTUUR, SPORT EN RECREATIE (andere dan audiovisuele diensten)	
A. Amusementsdiensten (met inbegrip van diensten op het gebied van theater, concerten, circussen en discotheken) (CPC 9619)	In CY, CZ, FI, MT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd. In BG: niet geconsolideerd, behalve voor theaterproducenten, zanggroepen, bands en orkesten (CPC 96191), auteurs, componisten, beeldhouwers, entertainers en andere individuele artiesten (CPC 96192) en aanverwante theaterdiensten (CPC 96193). In EE: niet geconsolideerd voor ander amusement (CPC 96199) behalve voor bioscopen. In LV: niet geconsolideerd, behalve voor bioscopen (deel van CPC 96199).
B. Nieuws- en persagentschappen (CPC 962)	In FR: de participatie van buitenlanders in bestaande ondernemingen die publicaties in het Frans uitgeven, mag niet meer bedragen dan 20 % (twintig procent) van het kapitaal van of de stemrechten in de onderneming. De vestiging van buitenlandse persagentschappen is onderworpen aan de voorwaarden die zijn vastgesteld in de nationale regelgeving. Voor de vestiging van persagentschappen door buitenlandse investeerders is wederkerigheid vereist. In BG, CY, CZ, HU, LT, RO, PL, SK: Niet geconsolideerd. In PT: nieuwsagentschappen die in Portugal als N.V. (“Sociedade Anónima”) zijn opgericht, moeten hun sociaal vermogen in de vorm van aandelen op naam hebben.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Bibliotheken, archieven, musea en andere culturele diensten	In BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE: Niet geconsolideerd. In AT, LT: voor de participatie van particuliere exploitanten in bibliotheken, archieven, musea en andere netwerken van culturele diensten is een concessie of vergunning vereist.
D. Sport (CPC 9641)	In AT, SI: niet geconsolideerd voor skischolen en berggidsen. In BG, CY, CZ, EE, LV, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd.
E. Recreatieparken en stranden (CPC 96491)	Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
16. VERVOERSDIENSTEN	
A. Zeevaart	
a) internationaal personenvervoer (CPC 7211 zonder nationale cabotage[1]) b) internationaal goederenvervoer (CPC 7212 zonder nationale cabotage[2])	In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE: niet geconsolideerd voor de oprichting van een geregistreerde onderneming om een vloot te laten varen onder de vlag van de staat waar de onderneming gevestigd wordt.

[1] Behoudens de activiteiten die onder de betreffende nationale wetgeving als cabotage kunnen worden beschouwd, hebben de verbintenissen geen betrekking op nationale cabotage voor het vervoer van passagiers of goederen tussen een haven of een plaats in een lidstaat van de Europese Unie en een andere haven of plaats in dezelfde lidstaat van de Europese Unie, met inbegrip van het continentaal plat zoals gedefinieerd in het Unclos, en verkeer dat vertrekt uit en aankomt in dezelfde haven of plaats in een lidstaat van de Europese Unie.

[2] Behoudens de activiteiten die onder de betreffende nationale wetgeving als cabotage kunnen worden beschouwd, hebben de verbintenissen geen betrekking op nationale cabotage voor het vervoer van passagiers of goederen tussen een haven of een plaats in een lidstaat van de Europese Unie en een andere haven of plaats in dezelfde lidstaat, met inbegrip van het continentaal plat zoals gedefinieerd in het Unclos, en verkeer dat vertrekt uit en aankomt in dezelfde haven of plaats in een lidstaat van de Europese Unie.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Vervoer over de weg	
a) personenvervoer (CPC 7121 en CPC 7122)	EU: buitenlandse investeerders mogen binnen een lidstaat van de Europese Unie geen vervoer aanbieden (cabotage), behalve voor verhuur van busdiensten met chauffeur, zonder dienstregeling. EU: onderzoek naar de economische behoefte voor taxi's. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande ondernemingen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding, de gevolgen voor het verkeer en potentiële nieuwe werkgelegenheid. In AT, BG: exclusieve rechten en/of vergunningen kunnen alleen worden toegekend aan onderdanen van de lidstaten van de Europese Unie en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben. In BG, CZ: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). In FI, LV: vergunning vereist; deze is niet geldig voor in het buitenland geregistreerde voertuigen. In LV en SE: gevestigde ondernemingen zijn verplicht in het betrokken land geregistreerde voertuigen te gebruiken. In ES: onderzoek naar de economische behoefte voor CPC 7122. Belangrijkste criteria: plaatselijke vraag.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In IT, PT: onderzoek naar de economische behoefte voor limousines. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande ondernemingen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding, de gevolgen voor het verkeer en potentiële nieuwe werkgelegenheid. In ES, IE, IT: onderzoek naar de economische behoefte voor intercitybussen. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande ondernemingen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding, de gevolgen voor het verkeer en potentiële nieuwe werkgelegenheid. In FR: niet geconsolideerd voor intercitybussen.
b) goederenvervoer (CPC 7123, met uitzondering van vervoer van post- en koerierzendingen voor eigen rekening[1]).	In AT, BG: exclusieve rechten en/of vergunningen kunnen alleen worden toegekend aan onderdanen van de lidstaten van de Europese Unie en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben. In ES: in Spanje kan toestemming voor de vestiging van een commerciële aanwezigheid worden geweigerd aan dienstverleners uit landen die Spaanse dienstverleners geen effectieve markttoegang verlenen (CPC 7123). In BG, CZ: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). In FI, LV: vergunning vereist; deze is niet geldig voor in het buitenland geregistreerde voertuigen. In LV en SE: gevestigde ondernemingen zijn verplicht in het betrokken land geregistreerde voertuigen te gebruiken. In IT, SK: onderzoek naar de economische behoefte. Belangrijkste criteria: plaatselijke vraag.

[1] Deel van CPC 71235, dat is opgenomen in COMMUNICATIE onder 7.A. Post- en koeriersdiensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Vervoer van goederen andere dan brandstof, via pijpleidingen[1] (CPC 7139)	In AT: exclusieve rechten kunnen alleen worden toegekend aan onderdanen van de lidstaten van de Europese Unie en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben.
17. HULPDIENSTEN IN VERBAND MET VERVOER[2]	
A. Hulpdiensten voor de zeevaart a) behandeling van zeevracht b) opslag (deel van CPC 742) c) in- en uitklaring d) diensten in verband met de opslag van containers e) maritieme diensten van scheepsagenten	In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE: niet geconsolideerd voor de oprichting van een geregistreerde onderneming om een vloot te laten varen onder de vlag van de staat waar de onderneming gevestigd wordt. In IT: onderzoek naar de economische behoefte[3] voor de behandeling van zeevracht. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande ondernemingen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding en potentiële nieuwe werkgelegenheid. In BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). Hulpdiensten voor zeevervoer waarvoor schepen nodig zijn, mogen uitsluitend worden verleend door schepen die onder Bulgaarse vlag varen.

[1] Het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.B.

[2] Omvat niet onderhoud en reparatie van transportmiddelen, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt l) 1 Onderhoud en reparatie van schepen onder 6.F., punt l), 4. Onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan.

[3] Deze maatregel wordt op niet-discriminatoire grondslag toegepast.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) maritieme expediteursdiensten g) verhuur van schepen met bemanning (CPC 7213) h) duwen en slepen (CPC 7214) i) ondersteunende diensten voor zeevaart (deel van CPC 745) j) andere ondersteunende en hulpdiensten (inclusief catering) (deel van CPC 749)	In SI: in- en uitklaring alleen door in Slovenië gevestigde rechtspersonen (geen filialen). In FI: diensten mogen alleen worden verstrekt door schepen die onder Finse vlag varen. In HR: niet geconsolideerd voor c) In- en uitklaring, d) Diensten in verband met de opslag van containers, e) Diensten van scheepsagenten en f) Maritieme expediteursdiensten. Voor a) Behandeling van zeevracht, b) Opslag, j) Andere ondersteunende en hulpdiensten (met inbegrip van catering), h) Duwen en slepen en i) Ondersteunende diensten in verband met zeevaart: geen, behalve dat van buitenlandse rechtspersonen wordt vereist dat zij een onderneming vestigen in Kroatië, waaraan op grond van een openbare aanbestedingsprocedure een concessie moet worden verleend door de havenautoriteit. Het aantal dienstverleners kan worden beperkt overeenkomstig de beperkingen van de havencapaciteit.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Hulpdiensten voor vervoer per spoor a) vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) opslag (deel van CPC 742) c) bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) duwen en slepen (CPC 7113) e) ondersteunende diensten voor vervoer per spoor (CPC 743) f) andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	In BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). Participatie in een Bulgaarse onderneming is beperkt tot 49 % (negenenveertig procent). In CZ: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). In SI: in- en uitklaring alleen door in Slovenië gevestigde rechtspersonen (geen filialen). In HR: niet geconsolideerd voor duwen en slepen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Hulpdiensten voor vervoer over de weg a) vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) opslag (deel van CPC 742) c) bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) verhuur van vrachtauto's met chauffeur (CPC 7124) e) ondersteunende diensten in verband met het vervoer over de weg (CPC 744) f) andere ondersteunende en hulpdiensten (deel van CPC 749)	In AT: voor de verhuur van vrachtauto's met chauffeur kunnen alleen vergunningen worden toegekend aan onderdanen van een lidstaat van de Europese Unie en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben. In BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). Participatie in een Bulgaarse onderneming is beperkt tot 49 % (negenenveertig procent). In CZ: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). In FI: voor de verhuur van vrachtauto's met chauffeur is een vergunning vereist; maar er worden geen vergunningen verleend voor in het buitenland geregistreerde voertuigen. In SI: in- en uitklaring alleen door in Slovenië gevestigde rechtspersonen (geen filialen). In HR, CY: niet geconsolideerd voor de verhuur van vrachtauto's met chauffeur.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Hulpdiensten voor de luchtvaart	
a) grondafhandelingsdiensten (inclusief catering)	In EU: niet geconsolideerd, behalve wat markttoegang betreft. De categorieën activiteiten hangen af van de grootte van de luchthaven. Het aantal dienstverleners in een luchthaven kan worden beperkt naar gelang van de beschikbare ruimte; bij beperkingen om andere redenen moet het aantal dienstverleners minimaal 2 (twee) bedragen. In BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).
b) opslag (deel van CPC 742)	In BG: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). In PL: voor opslag van diepgevroren of gekoelde goederen en bulkopslag van vloeistoffen of gassen, hangen de categorieën activiteiten af van de grootte van de luchthaven. Het aantal dienstverleners in een luchthaven kan vanwege de beschikbare ruimte en om andere redenen worden beperkt tot ten minste twee dienstverleners.
c) bevrachtingsagenten (deel van CPC 748)	In CY, CZ, HU, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd. In BG: buitenlandse personen kunnen alleen diensten verlenen via participatie (van maximaal 49 % (negenenveertig procent)) in een Bulgaarse vennootschap en via filialen. In SI: in- en uitklaring alleen door in Slovenië gevestigde rechtspersonen (geen filialen).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
F. Hulpdiensten voor vervoer van andere goederen dan brandstof via pijpleidingen[1] a) opslag van goederen andere dan brandstof vervoerd via pijpleidingen (deel van CPC 742)	Geen.
18. ANDERE VERVOERDIENSTEN	
Gecombineerd vervoer	In alle lidstaten van de Europese Unie behalve AT, BG, CY, CZ, EE, HR, HU, LT, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK: geen, behoudens de in deze lijst opgenomen beperkingen die voor elk van de wijzen van vervoer gelden. In AT, BG, CY, CZ, EE, HR, HU, LT, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd.

[1] Hulpdiensten voor het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.C Opslag van via pijpleidingen vervoerde brandstoffen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
19. ENERGIEDIENSTEN	
A. Diensten in verband met de mijnbouw (CPC 883)[1]	In CY: Niet geconsolideerd. In SI: voor de exploratie en exploitatie van minerale hulpbronnen, met inbegrip van gereglementeerde mijnbouwdiensten is vestiging in of burgerschap van een lidstaat van de EER, de Zwitserse Bondsstaat of een lid van de OESO, of een derde land op voorwaarde van wederkerigheid vereist. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het ministerie dat verantwoordelijk is voor mijnbouw.
B. Vervoer van brandstoffen via pijpleidingen (CPC 7131)	In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE: Niet geconsolideerd.

[1] Omvat de volgende diensten verleend voor een vast bedrag of op contractbasis: adviseurs en consulenten met betrekking tot de mijnbouw, het exploitatierijp maken van terreinen, het installeren van booruitrusting, boren, boorkronen, bekledingsbuizen en exploitatiebuizen, modder-engineering en bevoorrading, controle van vaste stoffen, vissen en speciale operaties in de boorput, geologie van de bronnen en boorcontrole, het nemen van bodemmonsters door middel van boren, het testen van bronnen, kabels, bevoorrading met en gebruik van opvulvloeistoffen (pekel), bevoorrading met en installatie van opvulinrichtingen, cementeren (pompen onder druk), stimulatie (breken, verzuren en pompen onder druk), nazicht en herstel van bronnen, het opvullen en het uit gebruik nemen van bronnen.
Omvat niet de directe toegang tot of de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen.
Omvat niet het exploitatierijp maken van terreinen voor de winning van andere hulpbronnen dan aardolie en gas (CPC 5115), dat is opgenomen onder 8. BOUWNIJVERHEID EN CIVIELTECHNISCHE DIENSTEN IN VERBAND DAARMEE.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Opslag van via pijpleidingen vervoerde brandstoffen (deel van CPC 742)	In CY, CZ, MT, PL, SK: het kan investeerders uit landen die energieleveranciers zijn, worden verboden controle over de activiteit te verkrijgen. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). In FI: niet geconsolideerd voor zeggenschap over of eigendom van een terminal voor vloeibaar aardgas (hierna “lng” genoemd) door buitenlandse particulieren of ondernemingen (met inbegrip van die delen van de lng-terminal die dienen voor de opslag en hervergassing van lng) met het oog op de energiezekerheid.
D. Groothandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen en aanverwante producten (CPC 62271) en groothandel in elektriciteit, stoom en warm water	EU: niet geconsolideerd voor de groothandel in elektriciteit, stoom en warm water. In FI: niet geconsolideerd voor de invoer van en de groothandel en detailhandel in elektriciteit. Er gelden kwantitatieve beperkingen in de vorm van monopolies of exclusieve rechten voor de invoer van aardgas en voor de productie en distributie van stoom en warm water. In SK: niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist) voor vloeibare en gasvormige brandstoffen.
E. Detailhandel in motorbrandstoffen (CPC 613) F. Detailhandel in stookolie, flessengas, steenkool en brandhout (CPC 63297) en detailhandel in elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water	EU: niet geconsolideerd voor de detailhandel in motorbrandstoffen, elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water. In BE, BG, DK, FR, IT, MT, PT: voor de detailhandel in motorbrandstoffen, flessengas, steenkool en brandhout wordt voor vergunningen voor warenhuizen (voor FR en PT alleen voor grote warenhuizen) een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Belangrijkste criteria: het aantal bestaande warenhuizen en de gevolgen daarvoor, de bevolkingsdichtheid, de geografische spreiding, de gevolgen voor het verkeer en potentiële nieuwe werkgelegenheid.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
G. Diensten in verband met de distributie van energie (CPC 887)	In AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, HU, IT, LU, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE: niet geconsolideerd, behalve voor advies (geen voor advies). In SI: niet geconsolideerd, behalve voor diensten in verband met gasdistributie (geen voor gasdistributie).
20. OVERIGE DIENSTEN, NIET ELDERS INGEDEELD	
a) wassen, reinigen en verven (CPC 9701)	Geen.
b) haarverzorging (CPC 97021)	In CY: Niet geconsolideerd. In IT: er wordt op nationaal niveau een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande ondernemingen.
c) cosmetische behandeling, manicure en pedicure (CPC 97022)	In IT: er wordt op nationaal niveau een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande ondernemingen. In CY: nationaliteitsvereiste.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) andere schoonheidsverzorging n.e.g. (CPC 97029)	In IT: er wordt op nationaal niveau een onderzoek naar de economische behoefte gedaan. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande ondernemingen. In CY: nationaliteitsvereiste.
e) kuuroorden en niet-therapeutische massages, voor zover die met het oog op ontspanning en lichamelijk welzijn en niet voor medische of revalidatiedoeleinden worden verstrekt[1] (CPC ver. 1.0 97230)	In CY: nationaliteitsvereiste.
f) telecommunicatieverbinding (CPC 7543)	Geen.

[1] Therapeutische massages en thermale kuren vallen onder 6.A., punt h) Artsen en tandartsen, 6.A., punt j), 2. Door verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel verleende diensten en gezondheidszorg (13.A Ziekenhuizen en 13.C Intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis).

BIJLAGE 18-C

EUROPESE UNIE

LIJST VAN BEPERKINGEN OVEREENKOMSTIG DE ARTIKELEN 18.3, 18.4, 18.8 EN 18.9 (STAFPERSONEEL, AFGESTUDEERDE STAGIAIRS EN HANDELSVERTEGENWOORDIGERS)

1. In de lijst van beperkingen in deze bijlage zijn de economische activiteiten opgenomen die overeenkomstig de artikelen 18.3 en 18.4 zijn geliberaliseerd, en zijn, door middel van voorbehouden, de beperkingen gespecificeerd die van toepassing zijn op stafpersoneel, afgestudeerde stagiairs en handelsvertegenwoordigers overeenkomstig de artikelen 18.8 en 18.9. De lijst in deze bijlage bestaat uit twee kolommen die respectievelijk de volgende elementen bevatten:

   a) de sector of subsector waarop beperkingen van toepassing zijn; en

   b) een beschrijving van de toepasselijke beperkingen.

   De Europese Unie gaat geen verbintenissen aan voor stafpersoneel en afgestudeerde stagiairs in economische activiteiten waarvoor zij geen verbintenissen inzake vestiging overeenkomstig bijlage 18-B aangaat, en evenmin gaat zij verbintenissen aan voor handelsvertegenwoordigers in economische activiteiten waarvoor zij geen verbintenissen inzake grensoverschrijdende dienstverlening overeenkomstig de bijlagen 18-A en 18-B aangaat.

2. Voor de toepassing van deze bijlage wordt bij de identificatie van afzonderlijke sectoren en subsectoren verstaan onder:

   a) “CPC”: de “Central Products Classification” (centrale productenclassificatie) zoals gedefinieerd in artikel 9.3, punt c);

b) “CPC ver. 1.0”: de “Central Products Classification”, zoals vastgesteld in de Statistical Papers van het statistisch bureau der Verenigde Naties, serie M, nr. 77, CPC ver. 1.0, 1998; en

c) “ISIC rev 3.1”: de “International Standard Industrial Classification of all Economic Activities”, zoals vastgesteld in de Statistical Papers van het statistisch bureau der Verenigde Naties, serie M, nr. 4, ISIC REV 3.1, 2002.

3. Verbintenissen inzake stafpersoneel en afgestudeerde stagiairs zijn niet van toepassing in gevallen waarin het de bedoeling of het gevolg van hun tijdelijke aanwezigheid is in te grijpen in arbeids- of managementgeschillen of -onderhandelingen, dan wel het resultaat van dergelijke geschillen of onderhandelingen op andere wijze te beïnvloeden.

4. De lijst in deze bijlage omvat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatie-eisen en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures indien zij geen beperking vormen in de zin van de artikelen 18.3 en 18.4. Zelfs wanneer die maatregelen (zoals een verplichte vergunning, de verplichte erkenning van kwalificaties in gereglementeerde sectoren, de verplichting om specifieke examens (inclusief taalexamens) af te leggen en de verplichting om een postadres te hebben op het grondgebied waar de economische activiteit wordt uitgeoefend) niet in onderstaande lijst zijn opgenomen, zijn zij in elk geval van toepassing op stafpersoneel en afgestudeerde stagiairs uit een ondertekenende Mercosur-staat.

5. Voor zover in hoofdstuk 18 geen verbintenissen worden aangegaan, blijven alle andere voorschriften van de wet- en regelgeving van elke Partij inzake toelating en tijdelijk verblijf van toepassing, met inbegrip van de voorschriften inzake de duur van een verblijf.

6. Onverminderd de bepalingen van dit hoofdstuk blijven alle vereisten van de wet- en regelgeving van elke Partij inzake werkgelegenheid en socialezekerheidsmaatregelen van toepassing, met inbegrip van de voorschriften inzake minimumlonen en collectieve arbeidsovereenkomsten.

7. De lijst in deze bijlage doet geen afbreuk aan overheidsmonopolies en exclusieve rechten zoals door de Europese Unie is uiteengezet in bijlage 18-B.

8. In sectoren waar onderzoek naar de economische behoefte wordt uitgevoerd, is het belangrijkste criterium de beoordeling van de relevante marktsituatie in de EU-lidstaat of de regio waar de dienst zal worden verleend, onder meer met betrekking tot het aantal bestaande dienstverleners en de gevolgen voor die dienstverleners.

9. De Europese Unie gaat al naar gelang de lidstaat onderscheiden verbintenissen aan met betrekking tot markttoegang als bedoeld in artikel 18.3, lid 1.

10. Voor alle duidelijkheid: de verplichting voor de Europese Unie om nationale behandeling toe te kennen, houdt geen vereiste in van uitbreiding tot natuurlijke of rechtspersonen uit een ondertekenende Mercosur-staat, van de behandeling die in een lidstaat van de Europese Unie, op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie of van op grond van dat Verdrag genomen maatregelen, met inbegrip van de uitvoering van dat Verdrag of van dergelijke maatregelen in de lidstaten van de Europese Unie, wordt toegekend aan:

    a) natuurlijke personen of ingezetenen van een lidstaat van de Europese Unie, of

    b) rechtspersonen opgericht of georganiseerd naar het recht van een andere lidstaat van de Europese Unie of naar dat van de Europese Unie en die hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging in een lidstaat van de Europese Unie hebben.

Een dergelijke nationale behandeling wordt toegekend aan rechtspersonen die zijn opgericht of georganiseerd naar het recht van een andere lidstaat van de Europese Unie of naar dat de Europese Unie en die hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging in een lidstaat van de Europese Unie hebben, met inbegrip van de rechtspersonen die eigendom zijn van of onder zeggenschap staan van natuurlijke of rechtspersonen uit een ondertekenende Mercosur-staat.

11. In de lijst in deze bijlage worden de volgende afkortingen gebruikt:

– EU De Europese Unie, met inbegrip van al haar lidstaten
– EER Europese Economische Ruimte
– AT Oostenrijk
– BE België
– BG Bulgarije
– CY Cyprus
– CZ Tsjechië
– DE Duitsland
– DK Denemarken
– EE Estland
– EL Griekenland
– ES Spanje
– FI Finland
– FR Frankrijk
– HR Kroatië
– HU Hongarije
– IE Ierland
– IT Italië
– LV Letland

– LT Litouwen
– LU Luxemburg
– MT Malta
– NL Nederland
– PL Polen
– PT Portugal
– RO Roemenië
– SK Slowaakse Republiek
– SI Slovenië
– SE Zweden

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Alle sectoren	Werkingssfeer van binnen de onderneming overgeplaatste personen In BG: het aantal binnen de onderneming overgeplaatste personen mag niet meer dan 10 % (tien procent) bedragen van het gemiddelde jaarlijkse aantal burgers van de EU dat de desbetreffende Bulgaarse rechtspersoon in dienst heeft. Indien het aantal werknemers minder dan 100 (honderd) bedraagt, mag het aantal binnen de onderneming overgeplaatste personen, mits daarvoor een vergunning wordt verleend, meer dan 10 % (tien procent) van het totale aantal werknemers bedragen. In HU: de categorie binnen een onderneming overgeplaatste personen is niet geconsolideerd voor een natuurlijke persoon die partner is geweest in een rechtspersoon uit een ondertekenende Mercosur-staat.
Alle sectoren	Specialisten[1] EU: bij de beoordeling van de gespecialiseerde kennis van de natuurlijke persoon wordt niet alleen rekening gehouden met voor de onderneming specifieke kennis, maar ook met de vraag of de betrokkene hooggekwalificeerd is, met inbegrip van toereikende beroepservaring, voor bepaalde werkzaamheden of activiteiten waarvoor specifieke technische kennis inclusief eventueel het lidmaatschap van een erkende beroepsgroep vereist zijn.

[1] Ter verduidelijking: van leidinggevenden, kaderleden en specialisten kan worden verlangd dat zij aantonen over de beroepskwalificaties en -ervaring te beschikken die nodig zijn in de rechtspersoon waarnaar zij worden overgeplaatst.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Alle sectoren	Afgestudeerde stagiairs In BG, HU: voor afgestudeerde stagiairs een onderzoek naar de economische behoefte[1]. In AT, DE, ES, FR, HU, LT, SK: de stage moet verband houden met de verkregen universitaire graad.
Alle sectoren	Algemeen directeuren en auditors In AT: algemeen directeuren van filialen van entiteiten met rechtspersoonlijkheid moeten ingezetene zijn van Oostenrijk. Natuurlijke personen die binnen een entiteit met rechtspersoonlijkheid of filiaal verantwoordelijk zijn voor de naleving van de Oostenrijkse handelswetgeving, moeten een verblijfplaats in Oostenrijk hebben. In FI: een buitenlander die als particulier een onderneming heeft, moet over een handelsvergunning beschikken en moet een permanente verblijfsvergunning in de EU hebben. Voor alle sectoren, behalve voor telecommunicatie, gelden voor de algemeen directeur van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid nationaliteits- en ingezetenschapsvereisten. Voor de sector telecommunicatie moet de algemeen directeur permanent ingezetene zijn van Finland. In FR: wanneer de algemeen directeur van een commerciële, industriële of ambachtelijke activiteit geen verblijfsvergunning heeft, is speciale toestemming vereist. In RO: de meerderheid van de auditors van commerciële ondernemingen, alsmede hun plaatsvervangers, moeten Roemeens staatsburger zijn. In SE: de algemeen directeur van een entiteit met rechtspersoonlijkheid of een filiaal moet zijn verblijfplaats in Zweden hebben.

[1] Wat de dienstensectoren betreft, gaan deze beperkingen niet verder dan de beperkingen in de bestaande GATS-verbintenissen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Alle sectoren	Soort onderneming In AT, CZ, SK: binnen een onderneming overgeplaatste personen, afgestudeerde stagiairs en handelsvertegenwoordigers moeten in dienst zijn van een onderneming die geen organisatie zonder winstoogmerk is; voor het overige niet geconsolideerd. In FI: leidinggevend personeel moet in dienst zijn van een onderneming die geen organisatie zonder winstoogmerk is.
Alle sectoren	Erkenning EU: de EU-richtlijnen betreffende de wederzijdse erkenning van diploma's zijn uitsluitend van toepassing op EU-burgers. Het recht om in de ene lidstaat van de Europese Unie een gereglementeerd beroep uit te oefenen, geeft niet het recht tot uitoefening van dat beroep in een andere lidstaat van de Europese Unie[1].

[1] De kwalificaties van onderdanen van een land dat niet tot de EU behoort, kunnen slechts in de hele EU worden erkend als er in het kader van artikel 18.11 een overeenkomst inzake wederzijdse erkenning wordt gesloten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
1. LANDBOUW, JACHT, BOSBOUW	
A. Landbouw, jacht (ISIC rev. 3.1: 011, 012, 013, 014, 015) m.u.v. adviseurs en consulenten[1]	In AT, DE, DK, HU, LT, MT, RO: niet geconsolideerd voor landbouwactiviteiten. In CY: investeerders uit de Mercosur mogen slechts tot 49 % (negenenveertig procent) deelnemen. In FR: voorafgaande toestemming is vereist om lid te worden van een landbouwcoöperatie of om als directeur daarvan op te treden. In FI: alleen onderdanen van lidstaten van de EER die woonachtig zijn in rendiergebied mogen eigen rendieren houden en activiteiten in verband met de rendierhouderij uitoefenen. Exclusieve rechten kunnen worden verleend. In IE: voor de vestiging van graanmolens door ingezetenen van een ondertekenende Mercosur-staat is toestemming vereist.

[1] Landbouw-, jacht-, bosbouw- en visserijadviseurs en -consulenten zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt f).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Bosbouw en de exploitatie van bossen (ISIC rev. 3.1: 020) m.u.v. adviseurs en consulenten[1]	In BG, DE, LT: niet geconsolideerd voor bosexploitatieactiviteiten.
2. VISSERIJ EN AQUACULTUUR (ISIC rev. 3.1: 0501, 0502) m.u.v. adviseurs en consulenten[2]	Niet geconsolideerd.

[1] Landbouw-, jacht-, bosbouw- en visserijadviseurs en -consulenten zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt f).

[2] Landbouw-, jacht-, bosbouw- en visserijadviseurs en -consulenten zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt f).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
3. Winning van delfstoffen[1] A. Winning van steen- en bruinkool; winning van turf (ISIC rev. 3.1: 10) B. Winning van aardolie en aardgas[2] (ISIC rev. 3.1: 1110) C. Winning van metaalertsen (ISIC rev. 3.1: 13) D. Overige winning van delfstoffen (ISIC rev. 3.1: 14)	EU: niet geconsolideerd voor rechtspersonen die worden gecontroleerd door natuurlijke of rechtspersonen uit een land dat niet tot de EU behoort en meer dan 5 % (vijf procent) van de invoer van olie of aardgas door de EU vertegenwoordigt. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist). niet geconsolideerd voor de winning van aardolie en aardgas. In CY: Niet geconsolideerd.

[1] De horizontale beperking inzake openbare nutsbedrijven is van toepassing.

[2] Omvat niet de diensten in verband met de mijnbouw voor een vast bedrag of op contractbasis op olie- en gasvelden, die zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.A.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
4. INDUSTRIE[1]	
H. Uitgeverijen, drukkerijen, reproductie van opgenomen media (ISIC rev. 3.1: 22), m.u.v. voor een vast bedrag of op contractbasis[2]	In IT: nationaliteitsvereiste voor uitgevers. In PL: nationaliteitsvereiste voor de hoofdredacteur van kranten en tijdschriften. In SE: ingezetenschapsvereiste voor uitgevers en eigenaars van uitgeverijen en drukkerijen.

[1] Onder deze sector vallen niet de adviseurs en consulenten in verband met de industrie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt h).

[2] Uitgeven en drukken voor een vast bedrag of op contractbasis zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt p). Drukkerijen en uitgeverijen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
6. ZAKELIJKE DIENSTEN	
A. Professionele diensten	
a) rechtskundige diensten (CPC 861)[1] (behalve rechtskundig advies, juridische documentatie en certificering door beoefenaren van juridische beroepen die met publieke functies zijn belast, zoals notarissen, gerechtsdeurwaarders of andere ambtenaren)	In AT, ES, EL, LT, MT, RO, SK: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor de beoefening van het interne recht (het EU-recht en het recht van de lidstaat van de Europese Unie), geldt een nationaliteitsvereiste. In ES kan door de bevoegde instanties ontheffing worden verleend. In SK is dit gekoppeld aan een ingezetenschapsvereiste. In CY, FI: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste. Voor het verlenen van rechtskundige diensten is volledige toelating tot de balie vereist. Voor de toelating tot de balie gelden een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste. Alleen advocaten die bij de balie zijn ingeschreven, mogen vennoot, aandeelhouder of lid van de raad van bestuur van een advocatenkantoor op Cyprus zijn.

[1] Omvat rechtskundig advies en rechtskundige vertegenwoordiging, arbitrage en bemiddeling, juridische documentatie en certificering. Verstrekking van rechtskundige diensten is uitsluitend toegestaan met betrekking tot internationaal publiekrecht, EU-recht en het recht van de jurisdicties waar de dienstverlener of zijn personeel gekwalificeerd is als advocaat, en is, net als andere diensten, onderworpen aan vergunningsvereisten en -procedures die van toepassing zijn in de lidstaten van de Europese Unie. Voor advocaten die rechtskundige diensten verlenen met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht, kunnen die vereisten en procedures onder meer de vorm aannemen van de naleving van plaatselijke beroepscodes, het gebruik van de titel uit het eigen land (tenzij erkenning met de titel in het gastland werd verkregen), vereisten in verband met verzekeringen, gewone registratie bij de balie van het gastland of een vereenvoudigde toegang tot de balie van het gastland via een bekwaamheidstest en een wettelijk of professioneel domicilie in het gastland. Rechtskundige diensten met betrekking tot EU-recht moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in een lidstaat van de Europese Unie tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt, en rechtskundige diensten met betrekking tot het recht van een lidstaat van de Europese Unie moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in die lidstaat tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt. Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken en andere bevoegde instanties in de EU kan daarom volledige toelating tot de balie in de betrokken lidstaat van de Europese Unie noodzakelijk zijn aangezien dat de beoefening van het EU-recht en van het nationale procesrecht inhoudt. Niettemin mogen buitenlandse advocaten die niet ten volle tot de balie zijn toegelaten in bepaalde lidstaten van de Europese Unie in civielrechtelijke procedures een partij vertegenwoordigen die onderdaan is van of behoort tot de staat waarin de advocaat gerechtigd is zijn beroep uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In BE: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor rechtskundige vertegenwoordiging, geldt een nationaliteitsvereiste. Vrijstelling kan worden verleend onder specifieke voorwaarden (onder andere ingezetenschapsvereiste en wederkerigheid). Voor vertegenwoordiging in andere dan strafzaken voor het “Hof van Cassatie” gelden quota’s. In BG: advocaten uit de Mercosur mogen alleen onderdanen van een ondertekenende Mercosur-staat rechtskundig vertegenwoordigen, mits op basis van wederkerigheid en in samenwerking met een Bulgaarse advocaat. Voor rechtskundige bemiddeling is permanent ingezetenschap in Bulgarije vereist. In CZ: voor het verlenen van rechtskundige diensten, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie vereist. Er gelden niet-discriminerende voorwaarden inzake de rechtsvorm. Voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot intern recht (EU-recht en het recht van de lidstaat van de Europese Unie), met inbegrip van vertegenwoordiging voor gerechtelijke instanties, zijn de nationaliteit van een lidstaat van de EER of Zwitserland en ingezetenschap in de Republiek Tsjechië vereist. In DK: het verlenen van rechtskundige diensten onder de titel “advokat” is alleen toegestaan voor advocaten met een Deense vergunning om het beroep uit te oefenen. De vertegenwoordiging voor gerechtelijke instanties is hoofdzakelijk voorbehouden aan advocaten met een Deense vergunning om hun beroep uit te oefenen. Personen die geen Deense vergunning hebben tot uitoefening van het beroep overeenkomstig de Deense wet op juridische dienstverlening, mogen rechtskundige diensten verlenen, maar mogen niet de titel “advokat” gebruiken.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In ES: vereiste van nationaliteit van een lidstaat van de EER voor het verlenen van diensten van industriële-eigendomgemachtigde. In HR: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor rechtskundige vertegenwoordiging, geldt een nationaliteitsvereiste of een vereiste van staatsburgerschap van een lidstaat van de Europese Unie. In FI: om te worden opgenomen in het Register van octrooigemachtigden, wat noodzakelijk is om het beroep van octrooigemachtigde te mogen uitoefenen, moet een octrooigemachtigde ingezetene van de EER zijn. In FR: voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het Franse recht, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie vereist. Voor volledige toelating tot de balie is ingezetenschap (commerciële aanwezigheid) vereist. Voor het verlenen van rechtskundige diensten met betrekking tot het interne recht (het EU-recht en het recht van de lidstaat van de Europese Unie) kan het vereiste gelden dat commerciële aanwezigheid plaatsvindt in een van de rechtsvormen die uit hoofde van de nationale wetgeving op niet-discriminerende basis zijn toegestaan. Bepaalde rechtsvormen kunnen uitsluitend voorbehouden zijn aan advocaten die tot de balie zijn toegelaten, ook op niet-discriminerende basis. Voor vertegenwoordiging voor het “Cour de Cassation” en de “Conseil d’Etat” gelden quota’s. In een advocatenkantoor dat diensten verleent met betrekking tot Frans recht of EU-recht, kunnen kwantitatieve beperkingen gelden voor aandelenbezit en stemrechten, met betrekking tot de professionele activiteiten van de vennoten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In HU: voor de volledige toelating tot de balie gelden een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste. Voor buitenlandse advocaten is rechtskundige dienstverlening beperkt tot het verstrekken van rechtskundig advies, dat moet plaatsvinden op basis van een samenwerkingscontract met een Hongaarse advocaat of een Hongaars advocatenkantoor. In LV: nationaliteitsvereiste voor beëdigde advocaten, aan wie rechtskundige vertegenwoordiging in strafzaken voorbehouden is. In PT: nationaliteitsvereiste voor toegang tot het beroep van “solicitador” en voor gemachtigden inzake industriële eigendom. In SI: een bezoldigde vertegenwoordiging van cliënten voor de rechtbank is afhankelijk van commerciële aanwezigheid in Slovenië. Een buitenlandse advocaat die in het buitenland zijn beroep mag uitoefenen, kan rechtskundige diensten verlenen of het recht beoefenen op de voorwaarden van artikel 34 bis van de advocatenwet, mits is voldaan aan de voorwaarde van feitelijke wederkerigheid. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het Ministerie van Justitie. Commerciële aanwezigheid voor door de Sloveense balie aangewezen advocaten is beperkt tot uitsluitend individueel gevestigde advocaten, advocatenkantoren in de vorm van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid of advocatenkantoren met onbeperkte aansprakelijkheid (personenvennootschap). De activiteiten van advocatenkantoren zijn beperkt tot het beoefenen van de rechtspraktijk. Alleen advocaten mogen vennoot zijn in een advocatenkantoor. In SE: voor toelating tot de balie, die noodzakelijk is om de Zweedse titel “advokat” te mogen voeren, is ingezetenschap vereist.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 1. accountants en boekhouders (CPC 86212 andere dan auditors, CPC 86213, CPC 86219 en CPC 86220)	In AT: er geldt een nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde instanties. In FR: buitenlandse accountants en boekhouders moeten toestemming krijgen van de minister van Economie, Financiën en Industrie, in overleg met de minister van Buitenlandse Zaken. In CY: aan beroepsbeoefenaren uit derde landen wordt een bijzondere vergunning verleend onder bepaalde voorwaarden.
b) 2. auditors (CPC 86211 en CPC 86212 andere dan boekhouders)	In AT: nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde instanties en voor audits overeenkomstig specifieke Oostenrijkse wetgeving (onder andere vennootschapswetgeving, beurswet en bankwetgeving). In DK: ingezetenschap verplicht. In ES: nationaliteitsvereiste voor wettelijk erkende accountants en voor administrateurs, directeuren en partners van andere ondernemingen dan die waarop Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 84/253/EEG van de Raad, PB L 157 van 9.6.2006, blz. 87, van toepassing is.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In FI: minstens één van de auditors van een Finse vennootschap moet ingezetene zijn. In HR: enkel gecertificeerde auditors die over een officieel door de Kroatische Kamer van Auditors erkende vergunning beschikken, mogen auditdiensten verlenen. In IT: nationaliteitsvereiste voor administrateurs, directeuren en partners van andere ondernemingen dan die waarop Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 84/253/EEG van de Raad, PB L 157 van 9.6.2006, blz. 87, van toepassing is. Ingezetenschapsvereiste voor auditors die natuurlijke personen zijn. In SE: alleen in Zweden erkende auditors mogen audits uitvoeren voor bepaalde entiteiten met rechtspersoonlijkheid, zoals alle vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. Ingezetenschap is verplicht voor erkenning. In CY: aan auditors uit derde landen wordt een bijzondere vergunning verleend onder bepaalde voorwaarden.
c) diensten van belastingconsulenten (CPC 863)[1]	In AT: er geldt een nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde instanties. In BG: nationaliteitsvereiste voor specialisten. In HU: ingezetenschap verplicht. In CY: aan beroepsbeoefenaren uit derde landen wordt een bijzondere vergunning verleend onder bepaalde voorwaarden.

[1] Omvat niet rechtskundig advies en rechtskundige vertegenwoordiging in belastingaangelegenheden, die zijn opgenomen in RECHTSKUNDIGE DIENSTEN onder 6.A., punt a).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
d) architecten en e) dienstverlening op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur (CPC 8671 en CPC 8674)	In EE: ten minste een van de verantwoordelijke personen (projectmanager of consulent) moet ingezetene zijn van Estland. In BG: buitenlandse specialisten moeten minstens 2 (twee) jaar bouwkundige ervaring hebben. Nationaliteitsvereiste voor stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten. In CZ, EL, HR, HU: ingezetenschap verplicht. In CY: nationaliteitsvereiste. In SK: ingezetenschapsvereiste en nationaliteitsvereiste.
f) ingenieurs en g) geïntegreerde diensten van ingenieurs (CPC 8672 en CPC 8673)	In EE: ten minste een van de verantwoordelijke personen (projectmanager of consulent) moet ingezetene zijn van Estland. In BG: buitenlandse specialisten moeten minstens 2 (twee) jaar bouwkundige ervaring hebben. In HR: ingezetenschap verplicht. In EL, HU: ingezetenschapsvereiste (voor CPC 8673 geldt alleen een ingezetenschapsvereiste voor afgestudeerde stagiairs). In CY: nationaliteitsvereiste. In SK: ingezetenschapsvereiste en nationaliteitsvereiste.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
h) medische diensten (met inbegrip van psychologen) en tandheelkundige diensten (CPC 9312 en deel van CPC 85201)	In CZ, IT, LT, SK: ingezetenschap verplicht. In CZ, SK: voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming van de bevoegde instanties vereist. In BE, LU, SI: wat afgestudeerde stagiairs betreft, is voor buitenlandse natuurlijke personen toestemming van de bevoegde instanties vereist. In BG, CY, MT: nationaliteitsvereiste. In DK: mits aan het ingezetenschapsvereiste is voldaan, kan voor maximaal 18 (achttien) maanden beperkte toestemming voor het vervullen van een bepaalde functie worden gegeven. In FR: nationaliteitsvereiste. Toegang is evenwel mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde quota's. In HR: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van hun beroepsvereniging vereist. In LV: onderzoek naar de economische behoefte voor artsen en tandartsen in een bepaalde regio. In PL: buitenlanders hebben een vergunning nodig voor het uitoefenen van een medisch beroep. Buitenlandse artsen hebben beperkt kiesrecht binnen de beroepsvereniging. In PT: ingezetenschap verplicht voor psychologen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) veterinaire diensten (CPC 932)	In BG, CY, DE, EL, FR, HR, HU: nationaliteitsvereiste (in FR: beperkt tot burgers van de EU en van de EER). In CZ, SK: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste. In DK, IT: ingezetenschap verplicht. In PL: nationaliteitsvereiste. Buitenlanders kunnen een vergunning aanvragen om hun beroep uit te oefenen.
j) 1. diensten van verloskundigen (deel van CPC 93191)	In BE, LU: wat afgestudeerde stagiairs betreft, is voor buitenlandse natuurlijke personen toestemming van de bevoegde instanties vereist. In DK: mits aan het ingezetenschapsvereiste is voldaan, kan voor maximaal 18 (achttien) maanden beperkte toestemming voor het vervullen van een bepaalde functie worden gegeven. In FR: nationaliteitsvereiste. Toegang is evenwel mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde quota's. In HR: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van hun beroepsvereniging vereist. In CY, HU: nationaliteitsvereiste. In CZ: Niet geconsolideerd. In DK: mits aan het ingezetenschapsvereiste is voldaan, kan voor maximaal 18 (achttien) maanden beperkte toestemming voor het vervullen van een bepaalde functie worden gegeven.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In IT, SK: ingezetenschap verplicht. In LV: de economische behoefte wordt vastgesteld op basis van het totale aantal door de lokale volksgezondheidsinstanties erkende verloskundigen in een bepaalde regio. In LT: voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming van de bevoegde instanties vereist. In PL: nationaliteitsvereiste. Buitenlanders kunnen een vergunning aanvragen om hun beroep uit te oefenen.
j) 2. diensten van verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel (deel van CPC 93191)	In BE, FR, LU: wat afgestudeerde stagiairs betreft, is voor buitenlandse natuurlijke personen toestemming van de bevoegde instanties vereist. In RO, SK: voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming van de bevoegde instanties vereist. In DK: mits aan het ingezetenschapsvereiste is voldaan, kan voor maximaal 18 (achttien) maanden beperkte toestemming voor het vervullen van een bepaalde functie worden gegeven. In HR: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van hun beroepsvereniging vereist. In HU, CY: nationaliteitsvereiste. In LV: er wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd op basis van het totale aantal door de lokale volksgezondheidsinstanties erkende verpleegkundigen in een bepaalde regio. In LT: voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming van de bevoegde instanties vereist. In SK: ingezetenschap verplicht.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) detailhandel in farmaceutische producten en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 63211) en andere door apothekers verstrekte diensten[1]	In FR: nationaliteit van een lidstaat van de EER of de Zwitserse nationaliteit is vereist voor de exploitatie van een apotheek. Aan buitenlandse apothekers kan binnen vastgestelde quota's toestemming worden gegeven zich te vestigen. In DE, EL, SK, CY: nationaliteitsvereiste. In HU: nationaliteitsvereiste, behalve voor detailhandel in farmaceutische producten en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 93191). In IT, PT, SK: ingezetenschap verplicht.
D. Vastgoeddiensten[2]	
a) van eigen of geleased onroerend goed (CPC 821)	In FR, HU, IT, PT: ingezetenschap verplicht. In SI: nationaliteitsvereiste.
b) voor een vast bedrag of op contractbasis (CPC 822)	In DK: ingezetenschapsvereiste, tenzij de Deense ondernemingsautoriteit hiervan afziet. In FR, HU, IT, PT: ingezetenschap verplicht. In SI: nationaliteitsvereiste.

[1] Het verstrekken van farmaceutische producten aan het grote publiek is, net als het verstrekken van andere diensten, onderworpen aan de vergunnings- en kwalificatievereisten en -procedures die in de lidstaten van de Europese Unie gelden. In de regel is deze activiteit aan apothekers voorbehouden. In een aantal lidstaten is alleen het verstrekken van geneesmiddelen op voorschrift aan apothekers voorbehouden.

[2] De betrokken dienst houdt verband met het beroep van makelaar in onroerend goed en heeft geen gevolgen voor de rechten van of beperkingen voor natuurlijke en rechtspersonen die onroerend goed kopen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
E. Verhuur/lease zonder bedieningspersoneel	
e) consumentenartikelen (CPC 832)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.
f) telecommunicatieapparatuur (CPC 7541)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.
F. Andere zakelijke diensten	
e) diensten met betrekking tot technische testen en analyses (CPC 8676)	In IT, PT: ingezetenschap verplicht voor biologen en chemisch analisten.
f) adviseurs en consulenten in verband met landbouw, jacht en bosbouw (deel van CPC 881)	In IT: ingezetenschapsvereiste voor landbouwkundigen en “periti agrari”.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 2. beveiligingsdiensten (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 en CPC 87305)	In BE: nationaliteitsvereiste en ingezetenschapsvereiste voor leidinggevend personeel. In BG, CY, CZ, EE, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste. In DK: nationaliteitsvereiste en ingezetenschap verplicht voor managers en voor bewaking van vliegvelden. In PT: nationaliteitsvereiste voor gespecialiseerd personeel. In FR: nationaliteitsvereiste voor (algemeen) directeuren. In IT: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor de noodzakelijke vergunning voor beveiligings- en bewakingsdiensten en waardetransporten. In ES: nationaliteitsvereiste voor gespecialiseerd personeel.
k) aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen (CPC 8675)	In BG: nationaliteitsvereiste voor specialisten. In DE: nationaliteitsvereiste voor door de overheid aangestelde landmeters. In FR: nationaliteitsvereiste voor “landmeteractiviteiten” in verband met het vaststellen van eigendomsrechten en wetgeving inzake grondbezit. In IT, PT: ingezetenschap verplicht.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 1. Onderhoud en reparatie van vaartuigen (deel van CPC 8868)	In MT: nationaliteitsvereiste.
l) 2. onderhoud en reparatie van spoorwegmaterieel (deel van CPC 8868)	In LV: nationaliteitsvereiste.
l) 3. onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, deel van CPC 8867 en deel van CPC 8868)	EU: voor onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen en sneeuwscooters: nationaliteitsvereiste voor specialisten en afgestudeerde stagiairs.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 5. onderhoud en reparatie van producten van metaal, machines (behalve kantoormachines), toestellen (behalve transportmiddelen en kantoortoestellen) en consumentenartikelen[1] (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 en CPC 8866)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs, behalve voor: – BE, DE, DK, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE voor CPC 633, CPC 8861, CPC 8866; – BG voor reparatie van consumentenartikelen (behalve sieraden): (CPC 63301, CPC 63302, en deel van CPC 63303, CPC 63304, CPC 63309); – AT voor CPC 633, CPC 8861 tot en met CPC 8866; – EE, FI, LV, LT voor CPC 633, CPC 8861 tot en met CPC 8866; – CZ, SK voor CPC 633, CPC 8861 tot en met CPC 8865; en – SI voor CPC 633, CPC 8861, CPC 8866.
m) reiniging van gebouwen (CPC 874)	In CY, EE, HR, MT, PL, RO, SI: nationaliteitsvereiste voor specialisten.
n) fotografie (CPC 875)	In HR, LV: nationaliteitsvereiste voor gespecialiseerde fotografie. In PL: nationaliteitsvereiste voor luchtfotografie.

[1] Onderhoud en reparatie van transportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, CPC 8867 en CPC 8868) zijn opgenomen onder 6.F., punt l), 1. Onderhoud en reparatie van schepen onder 6.F., punt l), 3. Onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
p) drukkerijen en uitgeverijen (CPC 88442)	In SE: ingezetenschapsvereiste voor uitgevers en eigenaars van uitgeverijen en drukkerijen. In HR: Ingezetenschap verplicht voor uitgevers.
q) organisatie van congressen (deel van CPC 87909)	In SI: nationaliteitsvereiste.
r) 1. diensten van vertalers en tolken (CPC 87905)	In FI: ingezetenschap vereist voor beëdigde vertalers. In CY: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste.
r) 3. diensten van incassobureaus (CPC 87902)	In BE, EL, IT: nationaliteitsvereiste.
r) 4. kredietrapportage (CPC 87901)	In BE, EL, IT: nationaliteitsvereiste.
r) 5. vermenigvuldigen van teksten (CPC 87904)[1]	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.

[1] Omvat niet drukkerijen, die onder CPC 88442 vallen en zijn opgenomen onder 6.F., punt p) Drukkerijen en uitgeverijen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
8. BOUWNIJVERHEID EN CIVIELTECHNISCHE DIENSTEN IN VERBAND DAARMEE (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 en CPC 518)	In BG: buitenlandse specialisten moeten minstens 2 (twee) jaar bouwkundige ervaring hebben. In CY: er gelden specifieke voorwaarden en toestemming is vereist.
9. DISTRIBUTIEDIENSTEN (behalve de handel in wapens, munitie en oorlogsmaterieel)	In CY: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor energiedistributie.
C. Detailhandel[1]	In CY: nationaliteitsvereiste voor geneesmiddelen, medische en orthopedische artikelen en andere door apothekers verleende diensten.
c) Detailhandel in voedingsmiddelen (CPC 631)	In FR: nationaliteitsvereiste voor tabakshandelaren (“buraliste”).

[1] Omvat niet onderhoud en reparatie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt l), 1, 2, 3 en 5.
Omvat geen detailhandel in energieproducten, die is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.A.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
10. ONDERWIJSDIENSTEN (alleen particulier gefinancierd)	
A. Basisonderwijs (CPC 921)	In FR: een EU-nationaliteit is vereist om in een particulier gefinancierde onderwijsinstelling te kunnen lesgeven. Onderdanen van een ander land kunnen echter van de relevante bevoegde autoriteiten een vergunning krijgen om les te geven in instellingen voor basisonderwijs. Onderdanen van een ander land kunnen van de relevante bevoegde autoriteiten ook een vergunning krijgen om instellingen voor lager onderwijs op te richten en te exploiteren. Dergelijke vergunningen worden op discretionaire basis verleend. In IT: nationaliteitsvereiste voor dienstverleners die staatsdiploma's mogen afgeven. In EL: nationaliteitsvereiste voor leerkrachten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Voortgezet onderwijs (CPC 922)	In FR: een EU-nationaliteit is vereist om in een particulier gefinancierde onderwijsinstelling te kunnen lesgeven. Onderdanen van een ander land kunnen echter van de relevante bevoegde autoriteiten een vergunning krijgen om les te geven in instellingen voor middelbaar onderwijs. Onderdanen van een ander land kunnen van de relevante bevoegde autoriteiten ook een vergunning krijgen om instellingen voor middelbaar onderwijs op te richten en te exploiteren. Dergelijke vergunningen worden op discretionaire basis verleend. In IT: nationaliteitsvereiste voor dienstverleners die staatsdiploma's mogen afgeven. In EL: nationaliteitsvereiste voor leerkrachten. In LV: nationaliteitsvereiste voor voortgezet technisch en beroepsonderwijs voor gehandicapte leerlingen (CPC 9224).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Hoger onderwijs (CPC 923)	In FR: een EU-nationaliteit is vereist om in een particulier gefinancierde onderwijsinstelling te kunnen lesgeven. Onderdanen van een ander land kunnen echter van de relevante bevoegde autoriteiten een vergunning krijgen om les te geven in instellingen voor hoger onderwijs. Onderdanen van een ander land kunnen van de relevante bevoegde autoriteiten ook een vergunning krijgen om instellingen voor hoger onderwijs op te richten en te exploiteren. Dergelijke vergunningen worden op discretionaire basis verleend. In CZ, SK: nationaliteitsvereiste voor hoger onderwijs, behalve voor postsecundair technisch en beroepsonderwijs (CPC 92310). In IT: nationaliteitsvereiste voor dienstverleners die staatsdiploma's mogen afgeven. In DK: nationaliteitsvereiste voor hoogleraren.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
12. FINANCIËLE DIENSTEN	
A. Verzekeringen en aanverwante diensten	In AT: het beheer van een filiaal moet in handen zijn van 2 (twee) natuurlijke personen die ingezetene van Oostenrijk zijn. In EE: voor directe verzekeringen mag het bestuursorgaan van een verzekeringsmaatschappij die is opgericht in de vorm van een naamloze vennootschap met Mercosur-kapitaalparticipatie, gedeeltelijk bestaan uit onderdanen van een ondertekenende Mercosur-staat, maar dat slechts in evenredigheid met de Mercosur-participatie; het aantal leden uit Mercosur mag in geen geval hoger zijn dan de helft van het aantal leden van het bestuursorgaan. Het bestuurshoofd van een dochteronderneming of van een zelfstandige maatschappij moet een permanente verblijfsvergunning in Estland hebben. In ES: ingezetenschapsvereiste voor actuarissen (of 2 (twee) jaar ervaring). In IT: ingezetenschapsvereiste voor actuarissen. In HR: ingezetenschap verplicht. In FI: moet ten minste de helft van de leden van de raad van bestuur en de raad van toezicht in de EER wonen, tenzij de bevoegde instantie ontheffing verleent. Ten minste één auditor moet zijn vaste verblijfplaats in de EER hebben. De algemeen agent van een verzekeringsmaatschappij uit de Mercosur moet een ingezetene zijn van Finland, tenzij de onderneming haar hoofdkantoor in de EU heeft.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Bankwezen en andere financiële diensten (verzekeringen niet inbegrepen)	In BG: de uitvoerend directeuren en agenten moeten hun permanent ingezetenen zijn van Bulgarije. In FI: algemeen directeuren en ten minste één auditor van kredietinstellingen moeten in de EU wonen, tenzij door de financiële toezichthouder vrijstelling is verleend. Een makelaar (natuurlijke persoon) op een derivatenbeurs moet in de EU wonen. In IT: “promotori di servizi finanziari” (verkopers van financiële diensten) moeten ingezetene zijn van een lidstaat van de Europese Unie. In LT: ten minste één directeur van de bank moet Litouws spreken. In PL: nationaliteitsvereiste voor minstens één bankdirecteur. In HR: ingezetenschap verplicht. De raad van bestuur moet leiding geven aan de kredietinstelling vanaf het grondgebied van Kroatië. Minstens één lid van de raad van bestuur moet vloeiend Kroatisch spreken.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
13. GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING (alleen particulier gefinancierd) A. Ziekenhuizen (CPC 9311) B. Ambulances (CPC 93192) C. Intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis (CPC 93193) E. Maatschappelijke dienstverlening (CPC 933)	In FR: voor ziekenhuizen, ambulancediensten en intramurale gezondheidszorg (andere dan verpleging in een ziekenhuis), en voor maatschappelijke dienstverlening, is de uitoefening van leidinggevende functies vergunningsplichtig. Bij de vergunningsprocedure wordt rekening gehouden met de beschikbaarheid van lokale managers. In LV: er wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd voor artsen, tandartsen, verloskundigen, verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel. In PL: buitenlanders hebben een vergunning nodig voor het uitoefenen van een medisch beroep. Buitenlandse artsen hebben beperkt kiesrecht binnen de beroepsvereniging. In HR: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van hun beroepsvereniging vereist. In SI: voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning en toestemming voor het verlenen van gezondheidsdiensten vereist van het Ministerie van Volksgezondheid.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
14. TOERISME EN DIENSTEN IN VERBAND MET REIZEN	
A. Hotels, restaurants en catering (CPC 641, CPC 642 en CPC 643) behalve catering in de luchtvaart	In BG: indien de overheid (de staat of gemeente) meer dan 50 % (vijftig procent) van de aandelen van een Bulgaars bedrijf bezit, mag het aantal buitenlandse managers het aantal Bulgaarse managers niet overschrijden. In HR: nationaliteitsvereiste voor gasten- en cateringdiensten in huishoudens en kleinschalige bedrijven op het platteland.
B. Reisbureaus en reisorganisatoren (inclusief reisleiders) (CPC 7471)	In BG: indien de overheid (de staat of gemeente) meer dan 50 % (vijftig procent) van de aandelen van een Bulgaars bedrijf bezit, mag het aantal buitenlandse managers het aantal Bulgaarse managers niet overschrijden. In HR: goedkeuring van het Ministerie van Toerisme is vereist voor de functie van kantoordirecteur.
C. Toeristengidsen (CPC 7472)	In BG, CY, ES, HR, HU, IT, LT, MT, PL, SK: nationaliteitsvereiste. In EL: diploma van de toeristengidsenscholen van het Griekse Ministerie van Toerisme is vereist. Hiervan kan ontheffing worden verleend als de afwezigheid van een toeristengids voor een bepaalde taal wordt bevestigd. In FR: Frankrijk behoudt zich het recht voor de nationaliteit van de EU te eisen voor het aanbieden van diensten van toeristengidsen op zijn grondgebied.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
15. CULTUUR, SPORT EN RECREATIE (andere dan audiovisuele diensten)	
A. Amusement (inclusief theater, concerten, circussen en discotheken) (CPC 9619)	In FR: om toegang te krijgen tot managementfuncties is een vergunning vereist. Nationaliteitsvereiste indien een vergunning voor meer dan 2 (twee) jaar wordt verlangd.
16. VERVOER DIENSTEN	
A. Zeevaart	
a) internationaal personenvervoer (CPC 7211 zonder nationale cabotage) b) internationaal goederenvervoer (CPC 7212 zonder nationale cabotage)	EU: nationaliteitsvereiste voor scheepsbemanningen. In AT: nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de algemeen directeuren.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Vervoer over de weg	
a) personenvervoer (CPC 7121 en CPC 7122)	In AT: nationaliteitsvereiste voor personen en aandeelhouders die gemachtigd zijn om een rechtspersoon of een partnerschap te vertegenwoordigen. In DK, HR: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor bestuurders. In BG, MT, CY: nationaliteitsvereiste.
b) goederenvervoer (CPC 7123, met uitzondering van vervoer van post- en koerierzendingen voor eigen rekening).	In AT: nationaliteitsvereiste voor personen en aandeelhouders die gemachtigd zijn om een rechtspersoon of een partnerschap te vertegenwoordigen. In BG, MT: nationaliteitsvereiste. In HR: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor bestuurders.
E. Vervoer van goederen andere dan brandstof, via pijpleidingen[1] (CPC 7139)	In AT: nationaliteitsvereiste voor algemeen directeuren.

[1] Het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.B.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
17. HULPDIENSTEN IN VERBAND MET VERVOER[1]	
A. Hulpdiensten voor de zeevaart a) behandeling van zeevracht b) opslag (deel van CPC 742) c) in- en uitklaring d) diensten in verband met de opslag van containers e) maritieme diensten van scheepsagenten	In AT: nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de algemeen directeuren. In BG, MT: nationaliteitsvereiste. In DK: ingezetenschap verplicht voor in- en uitklaring. In EL: nationaliteitsvereiste voor in- en uitklaring. In IT: ingezetenschap verplicht voor “raccomandatario marittimo” (scheepsagent).

[1] Omvat niet onderhoud en reparatie van transportmiddelen, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F., punt l), 1 Onderhoud en reparatie van schepen onder 6.F., punt l), 3. Onderhoud en reparatie van auto’s, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) maritieme expediteursdiensten g) verhuur van schepen met bemanning (CPC 7213) h) duwen en slepen (CPC 7214) i) ondersteunende diensten voor zeevaart (deel van CPC 745) j) andere ondersteunende en bijbehorende diensten (m.u.v. catering) (deel van CPC 749)	
D. Hulpdiensten voor vervoer over de weg d) verhuur van vrachtauto's met chauffeur (CPC 7124)	In AT: nationaliteitsvereiste voor personen en aandeelhouders die gemachtigd zijn om een rechtspersoon of een partnerschap te vertegenwoordigen. In BG, MT: nationaliteitsvereiste. In CY: nationaliteitsvereiste voor taxichauffeurs.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
F. Hulpdiensten voor vervoer van andere goederen dan brandstof via pijpleidingen[1] a) opslag van goederen andere dan brandstof vervoerd via pijpleidingen (deel van CPC 742)	In AT: nationaliteitsvereiste voor algemeen directeuren.

[1] Hulpdiensten voor het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.A.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
19. ENERGIEDIENSTEN	
A. Diensten in verband met de mijnbouw (CPC 883)[1]	In SK: ingezetenschap verplicht. In CY: Niet geconsolideerd.
20. OVERIGE DIENSTEN, NIET ELDERS INGEDEELD	
a) wassen, reinigen en verven (CPC 9701)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.
b) haarverzorging (CPC 97021)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.

[1] Omvat de volgende diensten verleend voor een vast bedrag of op contractbasis: adviseurs en consulenten met betrekking tot de mijnbouw, het exploitatierijp maken van terreinen, het installeren van booruitrusting, boren, boorkronen, bekledingsbuizen en exploitatiebuizen, modder-engineering en bevoorrading, controle van vaste stoffen, vissen en speciale operaties in de boorput, geologie van de bronnen en boorcontrole, het nemen van bodemmonsters door middel van boren, het testen van bronnen, kabels, bevoorrading met en gebruik van opvulvloeistoffen (pekel), bevoorrading met en installatie van opvulinrichtingen, cementeren (pompen onder druk), stimulatie (breken, verzuren en pompen onder druk), nazicht en herstel van bronnen, het opvullen en het uit gebruik nemen van bronnen.
Omvat niet de directe toegang tot of de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen.
Omvat niet het exploitatierijp maken van terreinen voor de winning van andere hulpbronnen dan aardolie en gas (CPC 5115), dat is opgenomen onder 8. Bouwnijverheid en civieltechnische diensten in verband daarmee.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) cosmetische behandeling, manicure en pedicure (CPC 97022)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.
d) andere schoonheidsverzorging n.e.g. (CPC 97029)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.
e) kuuroorden en niet-therapeutische massages, voor zover die met het oog op ontspanning en lichamelijk welzijn en niet voor medische of revalidatiedoeleinden worden verstrekt[1] (CPC ver. 1.0 97230)	EU: nationaliteitsvereiste voor specialisten en voor afgestudeerde stagiairs.

[1] Therapeutische massages en thermale kuren vallen onder 6.A., punt h) Medische diensten (met inbegrip van psychologen) en tandheelkundige diensten, 6.A., punt j), 2. Door verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel verleende diensten en gezondheidszorg (13.A Ziekenhuizen en 13.C Intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis).

BIJLAGE 18-D

EUROPESE UNIE

LIJST VAN VERBINTENISSEN INZAKE DIENSTVERLENERS OP CONTRACTBASIS EN BEOEFENAREN VAN EEN VRIJ BEROEP OVEREENKOMSTIG DE ARTIKELEN 18.3 EN 18.4

1. In de lijst van verbintenissen in deze bijlage zijn de economische activiteiten opgenomen die overeenkomstig de artikelen 18.3 en 18.4 zijn geliberaliseerd voor de categorieën dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep, en zijn de beperkingen vastgesteld die door middel van voorbehouden van toepassing zijn. De lijst in deze bijlage bestaat als volgt uit twee kolommen:

   a) in de eerste kolom wordt de sector of subsector aangegeven waarvoor de categorie van dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep wordt geliberaliseerd; en

   b) de tweede kolom beschrijft de toepasselijke voorbehouden.

   De Europese Unie gaat geen verbintenissen voor dienstverleners op contractbasis aan in economische activiteiten die niet zijn vermeld in de eerste kolom van de lijst.

2. Voor de toepassing van deze bijlage wordt bij de identificatie van afzonderlijke sectoren en subsectoren verstaan onder:

   a) "CPC": de "Central Products Classification" (centrale productenclassificatie) zoals gedefinieerd in artikel 9.3, punt c); en

b) “CPC ver. 1.0”: de “Central Products Classification”, zoals vastgesteld in de Statistical Papers van het statistisch bureau der Verenigde Naties, serie M, nr. 77, CPC ver. 1.0, 1998;

3. Verbintenissen inzake dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep zijn niet van toepassing in gevallen waarin de bedoeling of het gevolg van hun tijdelijke verblijf ingrijpt in arbeids- of managementgeschillen of -onderhandelingen, dan wel het resultaat van dergelijke geschillen of onderhandelingen op andere wijze beïnvloedt.

4. De lijst van verbintenissen in deze bijlage omvat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatie-eisen en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures indien zij geen beperking vormen in de zin van de artikelen 18.3 en 18.4. Zelfs wanneer die maatregelen (zoals een verplichte vergunning, de verplichte erkenning van kwalificaties in gereglementeerde sectoren, de verplichting om specifieke examens (inclusief taalexamens) af te leggen en de verplichting om een postadres te hebben op het grondgebied waar de economische activiteit wordt uitgeoefend) niet in de lijst in deze bijlage zijn opgenomen, zijn zij in elk geval van toepassing op dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep uit een ondertekenende Mercosur-staat.

5. Voor zover de Europese Unie geen verbintenissen is aangegaan, blijven alle voorschriften van de wetgeving van elke Partij inzake toelating en tijdelijk verblijf van toepassing, met inbegrip van de voorschriften inzake de duur van een verblijf.

6. Niettegenstaande de bepalingen van dit hoofdstuk blijven alle voorschriften van de wet- en regelgeving van elke Partij inzake werkgelegenheid en socialezekerheidsmaatregelen van toepassing, met inbegrip van de voorschriften inzake minimumlonen en collectieve arbeidsovereenkomsten.

7. De lijst van verbintenissen in deze bijlage doet geen afbreuk aan overheidsmonopolies of exclusieve rechten in de relevante sectoren, zoals beschreven in bijlage 18-B.

8. In sectoren waar onderzoek naar de economische behoefte wordt uitgevoerd, is het belangrijkste criterium de beoordeling van de relevante marktsituatie in de EU-lidstaat of de regio daarvan waar de dienst zal worden verleend, onder meer met betrekking tot het aantal bestaande dienstverleners en de gevolgen voor die dienstverleners.

9. De uit de lijst van verbintenissen in deze bijlage voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er niet rechtstreeks rechten voor natuurlijke of rechtspersonen uit voortvloeien.

10. Voor de toegang en het tijdelijke verblijf van dienstverleners op contractbasis gelden de volgende voorwaarden:

    a) de rechtspersoon die de natuurlijke persoon in dienst heeft, is noch een agentschap voor arbeidsbemiddeling en personeelsvoorziening, noch handelt deze via een dergelijk agentschap;

    b) de natuurlijke personen die de Europese Unie binnenkomen, bieden dergelijke diensten aan in de hoedanigheid van werknemer van de rechtspersoon die de diensten ten minste gedurende 1 (één) jaar onmiddellijk voorafgaand aan de datum van indiening van de aanvraag voor binnenkomst heeft verleend, en daarnaast beschikken zij op de datum van indiening van een verzoek om binnenkomst in de Europese Unie over ten minste 3 (drie) jaar beroepservaring[1] in de activiteitensector waarop de opdracht betrekking heeft;

[1] Deze beroepservaring moet worden opgedaan na het bereiken van de meerderjarige leeftijd, zoals gedefinieerd in de toepasselijke wet- en regelgeving.

c) de natuurlijke personen die de Europese Unie binnenkomen, zijn in het bezit van:

i) een universitaire graad of een kwalificatie waaruit kennis op een gelijkwaardig niveau blijkt[1]; en

ii) de beroepskwalificaties die op grond van de wet- of regelgeving van de lidstaat van de Europese Unie waar de dienst wordt verleend, worden voorgeschreven voor het uitoefenen van een activiteit;

d) het aantal personen dat onder het dienstencontract valt, mag niet hoger zijn dan voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijk is, zoals vereist kan zijn op grond van de wet- en regelgeving van de lidstaat van de Europese Unie waar de dienst wordt verleend;

e) overeenkomstig artikel 18.10, lid 1, punt d), vinden de toelating tot en het tijdelijke verblijf van natuurlijke personen binnen de Europese Unie plaats voor een periode van bij elkaar opgeteld maximaal 6 (zes) maanden binnen een willekeurige periode van 12 (twaalf) maanden, dan wel voor de duur van het contract indien dit een kortere looptijd heeft; en

f) het dienstencontract heeft betrekking op een van de volgende activiteiten:

– rechtskundig advies met betrekking tot internationaal publiekrecht en het recht van een ander land dan een lidstaat van de Europese Unie;
– accountants en boekhouders;
– diensten van belastingconsulenten;
– architecten, stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten;

[1] Indien het diploma of de kwalificatie niet is verkregen in de lidstaat van de Europese Unie waar de dienst wordt verleend, mag die lidstaat van de Europese Unie beoordelen of dit diploma of deze kwalificatie gelijkwaardig is aan een op zijn grondgebied vereist universitair diploma.

– technische en geïntegreerde technische diensten;
– diensten in verband met computers en aanverwante diensten;
– speur- en ontwikkelingswerk;
– reclame;
– advies op het gebied van bedrijfsbeheer;
– diensten in verband met advies op het gebied van bedrijfsbeheer;
– diensten met betrekking tot technische testen en analyses;
– aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen;
– onderhoud en herstel van uitrusting;
– vertaaldiensten;
– diensten in verband met de bouw;
– inspectie van bouwterreinen;
– diensten in het hoger onderwijs;
– milieudiensten;
– reisbureaus en reisorganisatoren; en
– amusement.

11. Voor de toegang en het tijdelijke verblijf van beoefenaren van een vrij beroep gelden de volgende voorwaarden:

a) de overeenkomst van de natuurlijke persoon voor het verlenen van diensten aan een eindverbruiker op het grondgebied van de Europese Unie wordt niet gesloten via een agentschap zoals gedefinieerd in CPC 872;

b) natuurlijke personen die het grondgebied van de Europese Unie binnenkomen, moeten op de datum van indiening van het verzoek om toegang ten minste 6 (zes) jaar beroepservaring hebben in de activiteitensector waarop de overeenkomst betrekking heeft;

c) de natuurlijke personen die de Europese Unie binnenkomen, zijn in het bezit van:

i) een universitaire graad of een kwalificatie waaruit kennis op een gelijkwaardig niveau blijkt[1]; en

ii) de beroepskwalificaties die op grond van de wet- of regelgeving van de lidstaat van de Europese Unie waar de dienst wordt verleend, worden voorgeschreven voor het uitoefenen van een activiteit;

d) overeenkomstig artikel 18.10, lid 1, punt d), vinden de toelating tot en het tijdelijke verblijf van natuurlijke personen binnen de Europese Unie plaats voor een periode van bij elkaar opgeteld maximaal 6 (zes) maanden binnen een willekeurige periode van 12 (twaalf) maanden, dan wel voor de duur van het contract indien dit een kortere looptijd heeft; en

e) het dienstencontract heeft betrekking op een van de volgende activiteiten:

– architecten, stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten;
– ingenieurs en geïntegreerde technische diensten;
– diensten in verband met computers en aanverwante diensten;
– advies op het gebied van bedrijfsbeheer;
– diensten in verband met advies op het gebied van bedrijfsbeheer; en
– vertaaldiensten.

[1] Indien het diploma of de kwalificatie niet is verkregen in de lidstaat van de Europese Unie waar de dienst wordt verleend, mag die lidstaat van de Europese Unie beoordelen of dit diploma of deze kwalificatie gelijkwaardig is aan een op zijn grondgebied vereist universitair diploma.

12. Voor alle duidelijkheid: de verplichting voor de Europese Unie om nationale behandeling toe te kennen, houdt geen vereiste in van uitbreiding tot natuurlijke of rechtspersonen uit een ondertekenende Mercosur-staat, van de behandeling die in een lidstaat van de Europese Unie, op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie of van op grond van dat Verdrag genomen maatregelen, met inbegrip van de uitvoering van dat Verdrag of van dergelijke maatregelen in de lidstaten van de Europese Unie, wordt toegekend aan:

    a) natuurlijke personen of ingezetenen van een lidstaat van de Europese Unie, of

    b) rechtspersonen opgericht of georganiseerd naar het recht van een andere lidstaat van de Europese Unie of naar dat van de Europese Unie en die hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging in een lidstaat van de Europese Unie hebben.

    Een dergelijke nationale behandeling wordt toegekend aan rechtspersonen die zijn opgericht of georganiseerd naar het recht van een andere lidstaat van de Europese Unie of naar dat de Europese Unie en die hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging in een lidstaat van de Europese Unie hebben, met inbegrip van de rechtspersonen die eigendom zijn van of onder zeggenschap staan van natuurlijke personen uit een ondertekenende Mercosur-staat.

13. De Europese Unie gaat verbintenissen overeenkomstig de artikelen 18.3, 18.4 en 18.10 aan, in voorkomend geval al naar gelang de lidstaat van de Europese Unie.

14. In de onderstaande lijst worden de volgende afkortingen gebruikt:

    – EU De Europese Unie, met inbegrip van al haar lidstaten
    – EER Europese Economische Ruimte
    – AT Oostenrijk

– BE België
– BG Bulgarije
– CY Cyprus
– CZ Tsjechië
– DE Duitsland
– DK Denemarken
– EE Estland
– EL Griekenland
– ES Spanje
– FI Finland
– FR Frankrijk
– HR Kroatië
– HU Hongarije
– IE Ierland
– IT Italië
– LV Letland
– LT Litouwen
– LU Luxemburg
– MT Malta
– NL Nederland
– PL Polen
– PT Portugal
– RO Roemenië
– SK Slowaakse Republiek
– SI Slovenië
– SE Zweden

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Erkenning EU: de EU-richtlijnen betreffende de wederzijdse erkenning van diploma's zijn alleen van toepassing op natuurlijke personen die de nationaliteit van een lidstaat van de Europese Unie hebben. Het recht om in de ene lidstaat van de Europese Unie een gereglementeerd beroep uit te oefenen, geeft niet het recht tot uitoefening van dat beroep in een andere lidstaat van de Europese Unie[1].
Rechtskundig advies met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht (het recht van een ander land dan een lidstaat van de Europese Unie) (deel van CPC 861)[2]	Dienstverleners op contractbasis: In AT, BE, DE, EE, EL, ES, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SE: Geen. In BG, CZ, DK, FI, HU, LT, LV, MT, RO, SI, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In DK: alleen juristen met een Deense vergunning tot uitoefening van het juridische beroep mogen juridisch advies verstrekken. Om een Deense vergunning te verkrijgen, moet een Deens juridisch examen worden afgelegd. In FR: volledige (vereenvoudigde) toegang tot de balie via een bekwaamheidstest is vereist. Voor de toegang van advocaten tot het beroep van "avocat auprès de la Cour de Cassation" en "avocat auprès du Conseil d'Etat" gelden quota's en een nationaliteitsvereiste.

[1] De kwalificaties van natuurlijke personen uit ondertekenende Mercosur-staten kunnen slechts in de hele EU worden erkend als er in het kader van artikel 18.11 een overeenkomst inzake wederzijdse erkenning wordt gesloten.

[2] Net als voor het verlenen van andere diensten, gelden voor rechtskundige diensten de in de lidstaten van de Europese Unie vergunningsvereisten en -procedures. Voor advocaten die rechtskundige diensten verlenen met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht, kunnen die vereisten en procedures onder meer de vorm aannemen van de naleving van plaatselijke beroepscodes, het gebruik van de titel uit het eigen land (tenzij erkenning met de titel in het gastland werd verkregen), vereisten in verband met verzekeringen, gewone registratie bij de balie van het gastland of een vereenvoudigde toegang tot de balie van het gastland via een bekwaamheidstest en een vereiste om een wettelijk of professioneel domicilie in het gastland te hebben. Een voorbehoud voor rechtskundige diensten waarvoor een lidstaat van de Europese Unie in de bijlagen 18-A en 18-B heeft aangegeven dat het "intern recht" ook "het EU-recht en het recht van de lidstaten" bestrijkt, is van toepassing op deze bijlage.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	In HR: voor de volledige toelating tot de balie, die vereist is voor rechtskundige vertegenwoordiging, geldt een nationaliteitsvereiste. In CY: nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste. Voor rechtskundige dienstverlening is volledige toelating tot de balie vereist en geldt een ingezetenschapsvereiste. Alleen advocaten die bij de balie zijn ingeschreven, mogen aandeelhouder of lid van de raad van bestuur van een advocatenkantoor op CY zijn. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.
Accountants en boekhouders (CPC 86212 andere dan auditors, CPC 86213, CPC 86219 en CPC 86220)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, DE, EE, ES, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In BG, CZ, CY, DK, EL, FI, FR, HU, LT, LV, MT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In AT: de werkgever moet lid zijn van de betreffende beroepsvereniging in het land van herkomst (als een dergelijke vereniging bestaat) en er geldt een nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde autoriteiten. In CY: aan onderdanen van derde landen wordt een bijzondere vergunning verleend onder bepaalde voorwaarden. In FI: natuurlijke personen moeten aantonen dat zij over speciale kennis beschikken die relevant is voor de verleende dienst. Niet geconsolideerd voor boekhouders. In FR: vergunningsverplichting. Accountants en boekhouders moeten toestemming krijgen van de minister van Economie, Financiën en Industrie, in overleg met de minister van Buitenlandse Zaken. In HR: ingezetenschap verplicht. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Diensten van belastingconsulenten (CPC 863)[1]	Dienstverleners op contractbasis: In BE, DE, EE, ES, FR, IE, IT, LU, NL, PL, SI, SE: Geen. In CZ, CY, DK, EL, FI, HU, LT, LV, MT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In AT: de werkgever moet lid zijn van de betreffende beroepsvereniging in het land van herkomst (als een dergelijke vereniging bestaat) en er geldt een nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde autoriteiten. In BG: nationaliteitsvereiste. In HU, HR: ingezetenschap verplicht. In CY: aan onderdanen van derde landen wordt een bijzondere vergunning verleend onder bepaalde voorwaarden. In PT: Niet geconsolideerd. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.
Architecten en stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten (CPC 8671 en CPC 8674)	Dienstverleners op contractbasis: In EE, ES, EL, FR, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In BG, CZ, DE, HU, LT, LV, RO: onderzoek naar de economische behoefte. In DK: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor verblijven van dienstverleners op contractbasis tot maximaal 3 (drie) maanden. In AT: niet geconsolideerd, behalve voor diensten die uitsluitend betrekking hebben op planning, waarvoor een onderzoek naar de economische behoefte wordt uitgevoerd. In BG, CY, SK: Niet geconsolideerd. In FI: natuurlijke personen moeten aantonen dat zij over speciale kennis beschikken die relevant is voor de verleende dienst. In HU, HR: ingezetenschap verplicht.

[1] Omvat niet rechtskundig advies en rechtskundige vertegenwoordiging in belastingaangelegenheden, die in een lijst zijn opgenomen onder Rechtskundig advies met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	Beoefenaren van een vrij beroep: In DE, EE, EL, FR, IE, LU, LV, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In FI: geen, behalve dat natuurlijke personen moeten aantonen dat zij over speciale kennis beschikken die relevant is voor de verleende dienst. In BE, CZ, DK, ES, HU, IT, LT, RO: onderzoek naar de economische behoefte. In AT: niet geconsolideerd, behalve voor diensten die uitsluitend betrekking hebben op planning, waarvoor een onderzoek naar de economische behoefte wordt uitgevoerd. In BG, CY, SK: Niet geconsolideerd. In HU, HR, SK: ingezetenschap verplicht.
Ingenieurs en geïntegreerde diensten van ingenieurs (CPC 8672 en CPC 8673)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, EE, ES, EL, FR, IE, LU, NL, PT, SI, SE: Geen. In CZ, DE, HU, MT, RO: onderzoek naar de economische behoefte. In DK: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor verblijven van dienstverleners op contractbasis tot maximaal 3 (drie) maanden. In AT: niet geconsolideerd, behalve voor diensten die uitsluitend betrekking hebben op planning, waarvoor een onderzoek naar de economische behoefte wordt uitgevoerd. In BG, CY, LT, LV, SK: Niet geconsolideerd. In CZ, HR, HU, IT, PL: ingezetenschap verplicht. In FI: natuurlijke personen moeten aantonen dat zij over speciale kennis beschikken die relevant is voor de verleende dienst. Beoefenaren van een vrij beroep: In DE, EE, EL, FR, IE, LU, LV, NL, PT, SI, SE: Geen. In BE, CZ, DK, ES, HU, IT, MT, RO: onderzoek naar de economische behoefte. In AT: niet geconsolideerd, behalve voor diensten die uitsluitend betrekking hebben op planning, waarvoor een onderzoek naar de economische behoefte wordt uitgevoerd. In BG, CY, LT, SK: Niet geconsolideerd. In CZ, HR, HU, IT, PL: ingezetenschap verplicht. In FI: natuurlijke personen moeten aantonen dat zij over speciale kennis beschikken die relevant is voor de verleende dienst.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Diensten in verband met computers en aanverwante diensten (CPC 84)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, DE, EE, EL, ES, FR, IE, IT, LU, LV, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In AT, BG, CZ, HU, MT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In DK: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor verblijven van dienstverleners op contractbasis tot maximaal 3 (drie) maanden. In CY, LT: Niet geconsolideerd. In FI: natuurlijke personen moeten aantonen dat zij over speciale kennis beschikken die relevant is voor de verleende dienst. In HR: ingezetenschap verplicht. Beoefenaren van een vrij beroep: In DE, EE, EL, FR, IE, LU, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In FI: geen, behalve: natuurlijke personen moeten aantonen dat zij over speciale kennis beschikken die relevant is voor de verleende dienst. In AT, BE, BG, CZ, DK, ES, HU, IT, MT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In CY, HR, LT, LV: Niet geconsolideerd.
Onderzoeks- en ontwikkelingsdiensten (CPC 851, CPC 852 behalve diensten van psychologen[1], CPC 853)	Dienstverleners op contractbasis: EU (met uitzondering van BE): gastovereenkomst met een erkende onderzoeksorganisatie vereist[2]. EU behalve in BE, CZ, DK, HR, SK: Geen. In CZ, DK, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In HR: ingezetenschap verplicht. In BE: Niet geconsolideerd. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.

[1] Deel van CPC 85201, dat in een lijst is opgenomen onder medische en tandheelkundige diensten.

[2] Voor alle lidstaten, behalve DK, moeten de erkenning van de onderzoeksorganisatie en de gastovereenkomst beantwoorden aan de voorwaarden die zijn vastgesteld in Richtlijn (EU) 2016/801 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van derdelanders met het oog op onderzoek, studie, stages, vrijwilligerswerk, scholierenuitwisseling, educatieve projecten of au-pairactiviteiten, PB L 132 van 21.5.2016, blz. 21.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Reclame (CPC 871)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, DE, EE, ES, FR, HR, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In AT, BG, CZ, DK, EL, FI, HU, MT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In CY, LT, LV: Niet geconsolideerd. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.
Advies op het gebied van bedrijfsbeheer (CPC 865)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In AT, BG, CZ, HU, MT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In DK: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor verblijven van dienstverleners op contractbasis tot maximaal 3 (drie) maanden. In LT, CY: Niet geconsolideerd. Beoefenaren van een vrij beroep: In DE, EE, EL, FI, FR, IE, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In AT, BE, BG, CZ, DK, ES, HR, HU, IT, MT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In LT, CY: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Diensten in verband met advies op het gebied van bedrijfsbeheer (CPC 866)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In AT, BG, CZ, MT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In DK: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor verblijven van dienstverleners op contractbasis tot maximaal 3 (drie) maanden. In HU: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor arbitrage- en bemiddelingsdiensten (CPC 86602), wat niet geconsolideerd is. In CY, LT: Niet geconsolideerd. Beoefenaren van een vrij beroep: In BE, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In AT, BG, CZ, MT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In DK: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor verblijven van dienstverleners op contractbasis tot maximaal 3 (drie) maanden. In HU: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor arbitrage- en bemiddelingsdiensten (CPC 86602), wat niet geconsolideerd is. In CY, LT: Niet geconsolideerd.
Diensten met betrekking tot technische testen en analyses (CPC 8676)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, DE, EE, EL, ES, FR, HR, IE, IT, LU, NL, PL, SI, SE: Geen. In AT, BG, FI, HU, MT, PT, RO: onderzoek naar de economische behoefte. In DK: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor verblijven van dienstverleners op contractbasis tot maximaal 3 (drie) maanden In CY, CZ, LT, LV, SK: Niet geconsolideerd. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen (CPC 8675)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, EE, EL, ES, HR, IE, IT, LU, NL, PL, SI, SE: Geen. In AT, CZ, CY, DE, DK, FI, HU, LT, LV, MT, PT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In DE: geen, behalve voor door de overheid aangestelde landmeters, wat niet geconsolideerd is. In FI: natuurlijke personen moeten aantonen dat zij over speciale kennis beschikken die relevant is voor de verleende dienst. In FR: geen, behalve voor landmeteractiviteiten in verband met het vaststellen van eigendomsrechten en de wetgeving inzake grondbezit, wat niet geconsolideerd is. In BG: Niet geconsolideerd. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.
Onderhoud en reparatie van producten van metaal, machines (behalve kantoormachines), toestellen (behalve transportmiddelen en kantoortoestellen) en consumentenartikelen[1] (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 en CPC 8866)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, EE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In BG, CZ, CY, DE, DK, HU, IE, LT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In AT, FI: niet geconsolideerd, behalve in het kader van contracten na verkoop of lease, waarvoor een onderzoek naar de economische behoefte wordt uitgevoerd. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.

[1] Onderhoud en reparatie van kantoormachines en -toestellen, inclusief computers (CPC 845) is in een lijst opgenomen onder Diensten in verband met computers.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
vertaaldiensten (CPC 87905, behalve officiële of beëdigde activiteiten)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, DE, EE, EL, ES, FR, HR, IT, LU, NL, PT, SI, SE: Geen. In AT, BG, CZ, DK, FI, HU, IE, LV, MT, PL, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In CY, LT: Niet geconsolideerd. In DK: officieel erkende vertalers en tolken: ingezetenschap vereist, tenzij het Deense agentschap voor handel en bedrijven hiervoor ontheffing verleent. In FI: ingezetenschap vereist voor beëdigde vertalers. Beoefenaren van een vrij beroep: In DE, EE, FR, LU, NL, PT, SI, SE: Geen. In AT, BE, BG, CZ, DK, EL, ES, FI, HU, IE, IT, MT, PL, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In CY, HR, LT, LV: Niet geconsolideerd. In DK: officieel erkende vertalers en tolken: ingezetenschap vereist, tenzij het Deense agentschap voor handel en bedrijven hiervoor ontheffing verleent. In FI: ingezetenschap vereist voor beëdigde vertalers.
Algemene bouwkundige werken (CPC 51)	Dienstverleners op contractbasis: EU, behalve in FR, NL: Niet geconsolideerd. In FR: onderzoek naar de economische behoefte. De werkvergunning wordt afgegeven voor een periode van maximaal 6 (zes) maanden. In NL: Geen. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Inspectie van bouwterreinen (CPC 5111)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, DE, EE, EL, ES, FR, HR, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In CZ, CY, HU, LT, LV, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In DK: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor verblijven van dienstverleners op contractbasis tot maximaal 3 (drie) maanden. In AT, BG, FI: Niet geconsolideerd. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.
Hoger onderwijs (CPC 923)	Dienstverleners op contractbasis: EU (met uitzondering van LU): Niet geconsolideerd. In LU: niet geconsolideerd, behalve wat betreft het tijdelijke verblijf van hoogleraren, waarvoor: geen. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.
Milieudiensten (CPC 9401[1], CPC 9402, CPC 9403, CPC 9404[2], deel van CPC 94060[3], CPC 9405, deel van part of CPC 9406, CPC 9409)	Dienstverleners op contractbasis: In BE, EE, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. In AT, BG, CZ, DE, DK, EL, HU, LV, MT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In CY, LT: Niet geconsolideerd. In SK: ingezetenschapsvereiste voor de verwerking en recycling van gebruikte batterijen en accu's, afvalolie, oude auto's en elektrische en elektronische apparatuur. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.

[1] Stemt overeen met afvalwaterinzameling en -behandeling.
[2] Stemt overeen met reiniging van uitlaatgassen.
[3] Stemt overeen met delen van bescherming van natuur en landschap.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Reisbureaus en reisorganisatoren (met inbegrip van reisleiders[1]) (CPC 7471)	Dienstverleners op contractbasis: In AT, CZ, DE, EE, ES, FR, IT, LU, NL, PL, SI, SE: Geen. In BG, EL, FI, HU, LT, LV, MT, PT, RO, SK: onderzoek naar de economische behoefte. In DK: onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor verblijven van dienstverleners op contractbasis tot maximaal 3 (drie) maanden. In BE, IE: niet geconsolideerd, behalve voor reisleiders (die tot taak hebben een groep reizigers van minimaal 10 (tien) personen te begeleiden, zonder als gids op te treden op specifieke locaties), waarvoor geldt: geen. In HR: ingezetenschap verplicht. In CY: Niet geconsolideerd. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.
Amusement ander dan audiovisuele diensten (met inbegrip van theater, concerten, circussen en discotheken) (CPC 9619)	Dienstverleners op contractbasis: In de EU, met uitzondering van BE, DE, FR: onderzoek naar de economische behoefte. In BE, DE, FR: Niet geconsolideerd. In SI: het verblijf is beperkt tot 7 (zeven) dagen per evenement. Voor circussen en kermissen is de verblijfsduur beperkt tot maximaal 30 (dertig) dagen per kalenderjaar. Beoefenaren van een vrij beroep: EU: Niet geconsolideerd.

[1] Dienstverleners die tot taak hebben een groep reizigers van minimaal 10 (tien) personen te begeleiden, zonder op specifieke locaties als gids op te treden.